

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE
Vybrané aspekty evropského spotřebitelského práva

Plzeň, 2019

Igor Chalachan

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vybrané aspekty evropského spotřebitelského práva vypracoval samostatně a s použitím uvedených informačních zdrojů.

Igor Chalachan

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat vedoucímu své diplomové práce, panu JUDr. Tomáši Pezlovi, za vstřícný přístup a podnětné rady při zpracovávání této práce.

Obsah

1.	Úvod	1
2.	Definice	2
2.1	Evropské (spotřebitelské) právo	2
2.2	Vztah spotřebitelského práva a práva hospodářské soutěže	3
2.3	Spotřebitel.....	3
2.4	Prameny evropského spotřebitelského práva	8
2.5	Vnitřní trh	10
2.5.1	Jednotný digitální trh	13
2.6	Nová politika pro spotřebitele	14
3.	Procesní aspekty ochrany spotřebitele.....	16
3.1	Kolektivní práva a jejich ochrana	17
3.2	Nutnost ochrany kolektivních práv.....	18
3.3	Současný spotřebitelský <i>acquis</i>	19
3.4	Směrnice o zástupných žalobách.....	20
3.4.1	Režim opt-in a opt-out.....	23
3.4.2	Kvalifikovaný subjekt.....	25
3.4.3	Obrácené důkazní břemeno	28
3.5	Stanovisko Advokátního stavu	29
3.6	Návrh zákona o hromadných žalobách.....	31
3.6.1	Návrh Věcného záměru zákona o hromadných žalobách.....	31
3.6.2	Působnost zákona	33
3.6.3	Režim hromadných žalob	33
3.6.4	Aktivně legitimované a další vybrané subjekty.....	34
3.6.5	Podmínky řízení.....	36
3.6.6	Fáze řízení.....	37
3.6.7	Informace o probíhajících řízeních.....	38
4.	Nedůvodné zeměpisné blokování	39
4.1	Současný spotřebitelský <i>acquis</i> v oblasti geoblokování.....	42
4.2	Nařízení o geoblokování.....	44
4.3	Zakázané diskriminační praktiky.....	46
4.3.1	Blokování či omezování přístupu zákazníka k on-line rozhraní	46
4.3.2	Uplatňování odlišných všeobecných podmínek pro přístup ke zboží a službám.....	47

4.3.3	Diskriminace z důvodů souvisejících s platbou	48
4.3.4	Dohody o pasivním prodeji	49
4.3.5	Některé povinnosti plynoucí z nařízení	50
4.4	Odůvodněné blokování	50
5.	Dvojí kvalita	52
5.1	Současný spotřebitelský <i>acquis</i>	53
5.2	Nekalé obchodní praktiky	53
5.3	Označení původu	56
5.4	Přípustnost dvojí kvality	56
6.	Vliv GDPR na spotřebitelský marketing	58
6.1	Osobní údaje	58
6.2	Oprávněný zájem	59
6.3	Souhlas	61
7.	Závěr	63
8.	Resumé	66
9.	Seznam použitých informačních zdrojů	67
10.	Seznam tabulek a grafů	80

1. Úvod

O spotřebitelském právu by s trochou nadsázky šlo říci, že ovlivňuje – ať již na evropské či vnitrostátní úrovni – dennodenně každého z nás, přičemž jen zlomek adresátů spotřebitelského práva si je vědom jeho existence, nota bene evropské dimenze této problematiky.¹ Na evropské úrovni lze hovořit o velmi komplexním právním odvětví zajišťujícím rovnováhu ve vztahu spotřebitel - podnikatel. „*Od roku 1987 má EU nejpřísnější pravidla na ochranu spotřebitelů na světě a v současnosti disponuje komplexním souborem práv spotřebitelů.*“² Klíčový význam evropského spotřebitelského práva jakožto jednoho ze základních politických témat Evropské komise, potažmo celé Evropské unie jasně dokazují statistiky: „*Výdaje spotřebitelů představují 56 % HDP EU.*“³ Jedná se o velice silný argument hovořící pro výjimečně významnou roli evropského spotřebitelského práva v rámci rozvoje vnitřního trhu a hospodářské integrace celé Evropské unie⁴, jelikož právě hospodářská integrace (a její další prohlubování) je jednou ze základních myšlenek, na které je od svého počátku v 50. letech minulého století celá myšlenka evropské integrace postavena.

Cílem této diplomové práce je popis a analýza vybraných aspektů spotřebitelského práva, zejména pak těch, které navazují na modernizaci spotřebitelského *acquis*. Mezi tyto vybrané aspekty patří: (i) **vymezení evropského spotřebitelského práva a jeho ukotvení v systému evropského práva**, (ii) **procesní aspekty ochrany spotřebitele**, (iii) **problematika nedůvodného zeměpisného blokování**, (iv) **problematika dvojí kvality potravin** a (v) **stručný nástin vlivu GDPR na spotřebitelský marketing**. Dále bude nastíněn vztah těchto aspektů ke celospolečenskému kontextu ochrany spotřebitele.

Pro úplnost také autor uvádí, že při vypracovávání této diplomové práce vyvstal požadavek na úpravu osnovy práce uvedené v zadání, který je odůvodněn jejím zpřehledněním a logickým uspořádáním. **Tato úprava však nemá vliv na obsahovou náplň této diplomové práce tak, jak byla vymezena v zadání.**

¹ SKŘIVÁNKOVÁ, Kateřina. Postavení spotřebitele ve spotřebitelském právu: akutální otázky a vývojové tendence. In: Dny Práva 2010. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2010, s. 2709-2716. ISBN 978-80-210-5305-2. s. 2714.

² Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru: Nová politika pro spotřebitele. Evropská komise. Brusel, 2018. COM(2018) 183 final. s. 1.

³ Tamtéž.

⁴ Někdy označována zjednodušeně jako *Unie*, do roku 2009 také jako *Společenství*.

2. Definice

Na úvod je žádoucí vymezit **evropské (spotřebitelské) právo** a některé další pojmy tak, jak je chápe tato diplomová práce a jak s nimi v dalším textu pracuje.

2.1 Evropské (spotřebitelské) právo

Evropské právo (také někdy označováno jako právo *unijní*, či *právo Unie*, dříve také jako právo *komunitární*) je autonomní, svébytný a dynamicky se rozvíjející právní řád. Evropské právo tedy stále prochází vývojem a proměnami (srov. další výklad). Evropské právo lze definovat jako "*soubor právních pravidel s přímým či nepřímým vnitrostátním účinkem, přijatých mezi členskými státy nebo na úrovni Unie za účelem, resp. v důsledku svěření některých pravomocí členských států ve prospěch unie.*"⁵ Evropské spotřebitelské právo pak představuje funkční pojetí evropského práva označující jeho materiální část, která upravuje postavení spotřebitele s cílem jeho ochrany v hospodářském styku s podnikateli (obchodníky). Současný dosažený stav ochrany spotřebitele na poli primárního i sekundárního práva lze také označit za tzv. spotřebitelský *acquis*.

Na tomto místě je též vhodné připomenout, v počátcích evropské integrace nebyl spotřebitel předmětem lapidárního zájmu Unie, jak je tomu dnes. Tomu odpovídalo i tehdejší znění Smluv, které především upravovaly hospodářské aspekty integrace a ochranu spotřebitele nijak neupravovaly. Spotřebitel byl tedy pouhým pasivním příjemcem ekonomických výhod vyplývajících z hospodářské integrace.⁶ Tyto ekonomické výhody vyplývaly ze zvláštních politik Unie (Společenství) týkající se zejména společné zemědělské politiky, regulace hospodářské soutěže, harmonizaci technických požadavků na výrobky, dopravní politiky atd. Ačkoli tedy lze hovořit o politice ochrany spotřebitele jako o konsolidované unijní agendě na programové úrovni teprve od 70. let minulého století⁷ a na úrovni primárního práva od 80. let minulého století⁸, pociťovali spotřebitelé v omezené míře výhody evropské integrace téměř od jejího počátku.

⁵ TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ, Jiří MALENOVSKÝ, et al. Právo Evropské unie. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-184-7. s. 58.

⁶ TICHÝ, Luboš, Rainer ARNOLD, Jiří ZEMÁNEK, et al. Evropské právo. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-546-6. s. 615.

⁷ Předběžný program evropského hospodářského společenství ze dne 14. dubna 1975. Úřední věstník: C 92, 25.4.1975, s. 1–1.

⁸ Jednotný evropský akt ze dne 29. června 1987. Úřední věstník: L 169, 29.6.1987, s. 1–28.

2.2 Vztah spotřebitelského práva a práva hospodářské soutěže

Vzhledem k **úzké souvislosti mezi spotřebitelským právem a právem hospodářské soutěže** je vhodné věnovat i této právní oblasti krátkou poznámku. Úzký vztah spotřebitelského práva a práva hospodářské soutěže spočívá ve skutečnosti, že nezákonná chování podnikatelů (obchodníků) na trhu mohou mít za následek jak porušení spotřebitelského práva, tak práva hospodářské soutěže. To samé však platí také o regulaci v těchto oblastech, jejíž společný jmenovatel je podpora rozvoje a plné využití potenciálu vnitřního trhu. *"Důležitým prvkem evropského spotřebitelského práva je snaha o vyvážený přístup mezi svobodami vnitřního trhu a hospodářské soutěže a ochranou spotřebitele."*⁹ Spotřebitel je tedy předmětem ochrany nejen v návaznosti na politiku ochrany spotřebitele, ale též v návaznosti na politiku ochrany hospodářské soutěže.

2.3 Spotřebitel

Pojem spotřebitele není na úrovni primárního práva nijak univerzálně definován, leč hojně používán. Na úrovni sekundárního práva se lze již s definicí spotřebitele setkat, avšak tím problémy s vymezením tohoto pojmu nekončí, jelikož tyto legální definice nejenže neobsahují jednotné vymezení, ale také spotřebitele označují různými pojmy. Nelze tedy říci, že by i přes fragmentární definici tu a tam¹⁰ v sekundárním právu existovala univerzální legální definice tohoto pojmu napříč celým evropským právem, leč si tyto jednotlivé definice v zásadě vnitřně nijak neodporují a obsahově odpovídají.

Z výše uvedených směrnic podává nejpřesnější definici spotřebitele **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách**, která definuje spotřebitele jako: *"fyzickou osobu, jež v obchodních praktikách spadajících do oblasti působnosti této směrnice jedná za účelem, který nelze považovat za provozování jejího obchodu, živnosti nebo řemesla anebo výkonu jejího svobodného povolání"*. Z této definice lze precizovat následující definiční znaky:

⁹ PAVLIŠ, Tomáš. Ochrana spotřebitele v evropském právu. Brno, 2007. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Jana DUDOVÁ. s. 7.

¹⁰ Viz Směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2015/2302 o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách, čl. 3 odst. 6, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu, čl. 2 písm. a), Směrnice Rady 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, čl. 2 písm. b), Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží. čl. 1 odst. 2 písm. a).

- a) jde o fyzickou osobu,
- b) tato fyzická nejedná v rámci podnikatelských činností či svého povolání (jedná tedy v rámci uspokojování svých osobních potřeb).

Tyto definiční znaky naplňují ve své podstatě i definice uvedené v čl. 2 písm. b) **Směrnice Rady 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách**, dle které je spotřebitelem "*fyzická osoba, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná pro účely, které nespadají do rámce její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání.*" Stejně tak tyto znaky naplňuje definice ve **Směrnici Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží** uvedená v čl. 1 odst. 2 písm. a): "*spotřebitelem je každá fyzická osoba, která ve smlouvách spadajících do oblasti působnosti této směrnice jedná za účelem, který nelze považovat za její profesní nebo obchodní činnost.*" Jinak je však spotřebitel (přesněji řečeno destinatář ochrany spotřebitele) definován ve **Směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2302 o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách**, která v čl. 3 odst. 6 pod pojmem cestující uvádí "*každou osobu, která má v úmyslu uzavřít smlouvu v oblasti působnosti této směrnice nebo má právo cestovat na základě takovéto smlouvy.*" Není zde tedy uveden pojem spotřebitel, ale cestující. Důvod tohoto rozdílu vysvětluje bod 7 preambule předmětné směrnice. Pojmový nesoulad cestující - spotřebitel je způsoben okruhem adresátů, na něž se tato směrnice vztahuje. I když je většina cestujících spotřebiteli, služby dle této směrnice využívají i zaměstnanci či osoby vykonávající svobodné povolání, kdy evropský zákonodárce seznal vhodnost rozšířit působnosti této i na další výše uvedené osoby. Nejedná se tedy o extenzi pojmu spotřebitel, ale terminologické rozlišení se záměrem nemá adresáty záměnou těchto pojmů.

S přihlédnutím k výše uvedenému a za pomoci odborné literatury¹¹ lze tedy spotřebitele definovat jako **fyzickou osobu, která v případech upravených unijním právem nejedná v rámci své podnikatelské činnosti či povolání.** Tomuto vymezení spotřebitele pak dále odpovídají i legální definice uvedené v

¹¹ TICHÝ, Luboš, Rainer ARNOLD, Jiří ZEMÁNEK, et al. Evropské právo. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-546-6. s. 613. a TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ, Jiří MALENOVSKÝ, et al. Právo Evropské unie. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-184-7. s. 248.

českých předpisech - srov. § 419 občanského zákoníku¹² či § 2 zákona o ochraně spotřebitele¹³. Není však bez zajímavosti, že jak občanský zákoník, tak zákon o ochraně spotřebitele ve znění účinném do 31. července 2010 ve výše uvedených ustanoveních připouštěl, aby spotřebitelem byla i právnická osoba. K zúžení pojmu spotřebitel došlo zákonem č. 155/2010 Sb., kterým se mění některé zákony ke zkvalitnění jejich aplikace a ke snížení administrativní zátěže podnikatelů. Důvodem pro tuto novelizaci je dynamický vývoj evropského spotřebitelského práva. K otázce přiznání právního postavení spotřebitele právnické osobě se již vyjádřil Soudní dvůr ve svém rozhodnutí *Cape Snc vs. Idealservice Srl* (C-541/99).¹⁴ V této věci se Soudní dvůr zabýval otázkou, zda může být spotřebitelem i právnická osoba v případě, kdy nakupuje zboží (automaty na vodu) čistě pro potřeby svých zaměstnanců, Soudní dvůr zde dospěl k názoru, že nikoli.¹⁵ Kumulativními kritérii jsou tedy (i) nepodnikatelský charakter spotřebitele jako fyzické osoby a (ii) záměr, se kterým spotřebitel vstupuje do smluvních vztahů s podnikateli spočívající v uspokojování svých osobních potřeb.

I když definici spotřebitele v evropském právu vyhovuje jen fyzická osoba, v některých případech se mohou práva (ochrana) vyplývající ze spotřebitelského *acquis* vztahovat i na právnické osoby. Tak např. ve Španělském království je postavení spotřebitele přiznáno i právnickým osobám.¹⁶ Postoj Španělska k ochraně právnických osob jako spotřebitelů je pak zřejmý i z již zmíněného rozhodnutí Soudního dvora *Cape Snc vs. Idealservice Srl* (C-541/99), ve kterém Španělsko v bodě 14 nevykládá interpretaci pojmu spotřebitele tím způsobem, aby se ochrana poskytovaná spotřebitelům vztahovala i právnické osoby.¹⁷ **Jedná se tedy o přístup, který nerozšiřuje definici spotřebitele jako takovou, avšak dochází ke vztažení ochrany primárně poskytované spotřebitelům i na další subjekty, právnické osoby, které nejednají v rámci své podnikatelské činnosti.** Stejný přístup k faktickému "rozšíření" definice

¹² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹³ Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.

¹⁴ Rozhodnutí Soudního dvora, C-541/99, *Cape Snc v. Idealservice Srl*, ze dne 22. listopadu 2001. EU:C:2001:625.

¹⁵ Tamtéž, bod 16.

¹⁶ PAVLÍČEK, Libor. Právnická osoba jako spotřebitel? Možná ano. EPRAVO.CZ [online]. 2017 [cit. 2019-03-10]. ISSN 1213-189X.

¹⁷ Rozhodnutí Soudního dvora, C-541/99, *Cape Snc v. Idealservice Srl*, ze dne 22. listopadu 2001. EU:C:2001:625, bod 14.

spotřebitele hájí i Francie.¹⁸ Dle názoru autora lze tento přístup považovat za obcházení výše uvedené judikatury Soudního dvora. Není však bez zajímavosti, že vztažení spotřebitelské ochrany i na subjekty, které definičním znakům spotřebitele jinak nevyhovují, je patrné i v recentní unijní legislativě, a sice v Nařízení o geoblokování,¹⁹ které v bodě 16 Preambule uvádí důvody vedoucí k rozšíření ochrany i na další subjekty: *"Pokud nakupují zboží nebo služby jakožto koneční uživatelé na základě všeobecných podmínek pro přístup, nacházejí se spotřebitelé a podniky, zejména mikropodniky a malé a střední podniky, často v podobném postavení. Vystupují-li spotřebitelé i podniky pro účely tohoto nařízení jako zákazníci, měli by proto být chráněni před diskriminací z důvodů souvisejících s jejich státní příslušností, místem bydliště nebo místem usazení."* Je však otázkou, do jaké míry je toto rozšiřování v souladu se současným trendem evropského spotřebitelského práva směřujícím spíše k tzv. **maximální harmonizaci** na úkor harmonizace minimální. Cílem maximální harmonizace je zaručit stejnou úroveň ochrany spotřebitele v rámci celé Unie, což minimální harmonizace nezaručuje. Metoda minimální harmonizace totiž při transpozici do vnitrostátního právního řádu umožňuje odchýlit se ve prospěch spotřebitele od minimálního standardu ochrany, čímž se vytváří dvojakost ochrany spotřebitele, která není žádoucí. Tuto dvojakost též fakticky vytváří výše uvedený přístup, kdy v některých členských státech mohou ochranu primárně poskytovanou spotřebiteli požívat i další subjekty. Důvody, které vedou Unii k rozvoji spotřebitelského *acquis* a prosazování metody maximální harmonizace při transpozici spotřebitelských směrnic, jsou pak podpora přeshraničního obchodu (k tomuto účelu koneckonců evropská integrace vznikla) a zvýšení důvěry podnikatelů a spotřebitelů ve vnitřní trh.²⁰ Vzhledem k tomu, že přeshraniční obchod je ovlivněn nejen legislativou (o které tak či tak spotřebitelé nemají velké poněti), ale také jazykovou bariérou, náklady

¹⁸ SELUCKÁ Markéta. Ochrana spotřebitele: nenápadná změna se zásadními dopady. Právní rozhledy. C. H. Beck, roč. 2010, č. 14, s. 513. ISSN 1210-6410.

¹⁹ Nařízení (EU) 2018/302 Evropského parlamentu a Rady ze dne 28. února 2018 o řešení neoprávněného zeměpisného blokování a dalších forem diskriminace založených na státní příslušnosti, místě bydliště či místě usazení zákazníků v rámci vnitřního trhu a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a (EU) 2017/2394 a směrnice 2009/22/ES. Úřední věstník: L 60I , 2.3.2018, s. 1-15.

²⁰ K vlivu metod harmonizace na evropské spotřebitelské právo srov. KRÁL, Richard. Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3, s. 67 - 69 a SKŘIVÁNKOVÁ, Kateřina. Postavení spotřebitele ve spotřebitelském právu: akutální otázky a vývojové tendence. In: Dny Práva 2010. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2010, s. 2709-2716. ISBN 978-80-210-5305-2.

na dopravu či možnostmi uplatnění nároků z vady výrobku, je výše uvedená argumentace Unie přinejmenším sporná.²¹

Dále jsou k výše uvedeným kritériím pro definování spotřebitele relevantní rozhodnutí Soudního dvora ve věci *Benincasa vs. Dentalkit* (C-269/95),²² ve kterém vyložil Soudní dvůr definici spotřebitele tak, že jim není ani fyzická osoba, která jedná v rámci příprav pro své budoucí podnikání.²³ Stejně tak není dle rozhodnutí soudního dvora ve věci *Johann Gruber v. Bay Wa AG* (C-464/01)²⁴ spotřebitelem fyzická osoba, jejíž účel nákupu je smíšené povahy (tzn. kombinace plnění účelu podnikatelského a osobních potřeb), kdy je plnění osobních potřeb spíše marginálního charakteru.

Význam právního statusu spotřebitele pak spočívá v jeho zvýšené míře ochrany, která má cíl kompenzovat presumovanou nerovnost mezi spotřebitelem jako slabší stranou sporu a **podnikatelem** (někdy také označovaným jako **obchodníkem**), který vystupuje v hospodářském styku jako profesionál za účelem zisku.²⁵ Tento přístup mimo jiné potvrdil svou rozhodovací činností i Ústavní soud ČR: "*Při interpretaci a aplikaci zákonných ustanovení, která upravují spotřebitelské vztahy, musí obecné soudy respektovat ústavní princip ochrany slabší strany, plynoucí z principu rovnosti vyjádřeného v čl. 1 Listiny základních práv a svobod a zahrnující i princip ochrany spotřebitele, a promítnout jej do svých úvah a posouzení. Připouští-li pak zákonná ustanovení vícero možných výkladových řešení, je ústavně konformní takový výklad, který je pro spotřebitele nejpříznivější.*"²⁶ Tím je, jak již výše naznačeno, předpokládaná vyšší odborná způsobilost podnikatele: profesionalita, zkušenosti či vzdělání.²⁷ Ochrana spotřebitele dle unijního práva se nevztahuje jen na samotné uzavření smlouvy mezi spotřebitelem a podnikatelem, ale na celý spotřebitelský vztah,

²¹ BARNARD, Catherine a Steve PEERS. European union law. New York, NY: Oxford University Press, 2017. ISBN 978-0-19-878913-0. s. 690.

²² Rozhodnutí Soudního dvora, C-269-95, *Francesco Benincasa v. Dentalkit Sr,l* ze dne 3. července 1997. EU:C:1997:337.

²³ Tamtéž, bod 19.

²⁴ Rozhodnutí Soudního dvora, C-464/01, *Johann Gruber v. Bay Wa AG*, ze dne 20. ledna 2005. EU:C:2005:32.

²⁵ TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ, Jiří MALENOVSKÝ, et al. Právo Evropské unie. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-184-7. s. 251 - 252.

²⁶ Rozhodnutí Ústavního soudu ČR, I.ÚS 2063/17 ze dne 23. listopadu 2017, bod 30.

²⁷ Rozhodnutí Ústavního soudu ČR, III. ÚS 3725/13 ze dne 10. dubna 2014, bod 42.

tedy na i např. na nabídky učiněné spotřebitelům v rámci aktivního prodeje (např. marketingové aktivity) či na odpovědnost za vadu výrobků či služeb.²⁸

2.4 Prameny evropského spotřebitelského práva

Prameny evropského práva se již tradičně dělí na prameny primární a sekundární, včetně pramenů práva smíšené povahy *sui generis* (někdy označované jako prameny terciární).²⁹ Z **primárních pramenů práva** je pro evropské spotřebitelské právo nepřekvapivě kardinálně důležitá Smlouva o fungování evropské unie (SFEU).

Dle čl. 4 odst. 2 písm. f) SFEU patří ochrana spotřebitele do tzv. **sdílené pravomoci**, kterou Unie sdílí s členskými státy. To v praxi znamená, že přijímání právních předpisů v této oblasti náleží jak Evropské unii, tak jednotlivým členským státům. Aby tento model mohl fungovat v praktické rovině, je řízen tzv. **zásadou preempce** obsažené v čl. 2 odst. 2 SFEU, dle kterého vykonávají členské státy sdílené pravomoci v tom rozsahu, v jakém je Unie nevykonala či se rozhodla nevykonávat. Spory o rozsah pravomocí v rámci sdílených pravomocí pak řeší **zásady subsidiarity** a **proporcionality**³⁰. Princip subsidiarity (čl. 5 odst. 3 SEU) v tomto ohledu znamená, že kýženého cíle lze dosáhnout lépe (efektivněji) unijní regulací než regulací vnitrostátní. Princip proporcionality (čl. 5 odst. 4) pak zavazuje Unii k tomu, aby jí vydávané právní předpisy nepřekračovaly rámec toho, co je ke splnění cíle nezbytně nutné.³¹

Ochrana spotřebitele je systematicky zařazena v hlavě XV. části třetí SFEU, jedná se tedy o jednu z vnitřních politiky Unie vymezenou SFEU. Politiku ochrany spotřebitele lze také v návaznosti na čl. 12 SFEU označit za tzv. průřezovou politiku Unie, kdy tento článek stanoví, že: "*požadavky vyplývající z ochrany spotřebitele budou brány v úvahu při vymezování a prováděných jiných politiky.*" **Právním základem** pro harmonizaci

²⁸ TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ, Jiří MALENOVSKÝ, et al. Právo Evropské unie. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-184-7. s. 248.

²⁹ K tomu srov. TICHÝ, Luboš, Rainer ARNOLD, Jiří ZEMÁNEK, et al. Evropské právo. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-546-6. s. 197 a nás.

³⁰ Viz Protokol (č. 2) o používání zásad subsidiarity a proporcionality ke konsolidovanému znění Smlouvy o fungování Evropské unie. Úřední věstník: C 115, s. 206-209.

³¹ STEHLÍK, Václav, Ondřej HAMULÁK a Michal PETR. Právo Evropské unie: ústavní základy a vnitřní trh. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-277-6. s. 51.

spotřebitelského práva ,a tudíž pro zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele, je čl. 169 SFEU, který k tomuto účelu opravňuje Unii vydávat následující opatření:³²

- a) opatření přijatá podle článku 114 SEU v souvislosti s vytvářením vnitřního trhu;
- b) opatření, která podporují, doplňují a sledují politiku členských států.

Dle písm. a) je tedy nezbytný vztah k odstraňování překážek na vnitřním trhu. Z tohoto titulu se jedná o tzv. maximální (úplnou) harmonizaci, která je v oblasti evropského spotřebitelského práva v současnosti preferovanější variantou. To dokazuje i fakt, že na základě písm. b), které je založeno naopak na tzv. minimální harmonizaci (viz čl. 169 odst. 4 SFEU) a bez vztahu k vnitřnímu trhu, bylo doposud vydáno jen jedno opatření, a sice směrnice 98/6 o vyznačování cen výrobků.³³ Drtivá většina opatření je tak vydávána ve vztahu k čl. 114 SFEU.³⁴

Dále je ochrana spotřebitele upravena v **Listině základních práv Evropské Unie**, která v čl. 38 stanoví, že: "*v politikách Unie je zajištěna vysoká úroveň ochrany spotřebitele*".³⁵ Zajímavostí je, že výkladem tohoto článku se již také zabýval český Ústavní soud ve své rozhodovací činnosti, který kvitoval ochranu spotřebitele jako jeden ze základních principů Unie a zároveň jako referenční kritérium pro normotvorbu členských států. Pro obecné soudy pak představuje povinnost interpretovat a aplikovat vnitrostátní právo s souladu s tímto článkem (tedy tzv. eurokonformně). "*Současně ale nelze dospět k závěru, že by ochrana spotřebitele představovala některé ze samostatně ústavně zaručených základních práv a svobod, když i v rámci ústavní úpravy postavení spotřebitele jako slabší strany, vyžadující ochrany, se v ústavách zpravidla jedná nikoli o subjektivní právo, nýbrž o ústavně vytyčený cíl politiky státu spojený s konkrétní úpravou ochrany spotřebitele v rovině obyčejného práva; tudíž provádění takové ústavně žádoucí politiky (ochrana slabší strany) má na postavení spotřebitele v oblasti základních práv především reflexní účinek (spotřebitel jako destinatář realizace prounijní a ústavně konformní činnosti státu). To konečně třeba zdůraznit i v souvislosti s (...) čl. 38 odst. 2 Listiny*

³² Opatřeními se myslí zejména nařízení či směrnice.

³³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli.

³⁴ K tomu srov. TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ, Jiří MALENOVSKÝ, et al. Právo Evropské unie. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-184-7, s.244 - 255.

³⁵ Listina základních práv Evropské unie ze dne 26. října 2012. Úřední věstník: C 326, s. 391-407. čl. 38.

základních práv EU, kde se rovněž **nejedná o subjektivní právo vynutitelné přímo žalobou**, nýbrž o zásadu adresovanou orgánům EU a členským státům při transpozici unijního práva, přičemž dovolat se této zásady lze před soudem pouze pro účely výkladu a přezkumu legality těchto aktů, jak plyne z čl. 52 odst. 2 Listiny základních práv EU a vysvětlení k této Listině."³⁶ **Sekundární evropské spotřebitelské právo** pak představuje poměrně komplexní a heterogenní právní pododvětví sestávající z nařízení a směrnic jak veřejnoprávní, tak soukromoprávní povahy. Hovoříme zde a stovkách unijních předpisů, ze kterých spotřebitelský *acquis* sestává. Pro potřeby této diplomové práce bude pojednáno o sekundárních pramenech je v omezeném rozsahu, který odpovídá vybraným aspektům, jak je uvedeno v cíli této práce.³⁷

2.5 Vnitřní trh

Vnitřní trh (někdy také označován jako **jednotný trh**) je definován v čl. 26 odst. 2 Smlouvy o fungování evropské unie (SFEU)³⁸ jako: "*prostor bez vnitřních hranic, v němž je zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu v souladu s ustanovením Smluv.*"³⁹ Na základě tohoto ustanovení tedy lze tedy definovat čtyři tržní svobody, a sice;

- a) volný pohyb zboží,
- b) volný pohyb osob,
- c) volný pohyb služeb a
- d) volný pohyb kapitálu.

Článek 26 SFEU doplňuje čl. 3 odst. 3 Smlouvy o evropské unii (SEU)⁴⁰, který stanoví, že : "*Unie vytváří vnitřní trh. Usiluje o udržitelný rozvoj Evropy, založený na vyváženém hospodářském růstu a na cenové stabilitě, vysoce konkurenceschopném sociálně tržním hospodářství směřujícím k plné zaměstnanosti a společenskému pokroku a na vysokém stupni ochrany a zlepšování kvality životního prostředí. Podporuje vědecký a technický pokrok.*" Vnitřní trh představuje symbol evropské (hospodářské) integrace. Jedná

³⁶ Nález Ústavního soudu III. ÚS 3725/13 ze dne 10. dubna 2014, bod 42.

³⁷ K nejdůležitějším sekundárním předpisům evropského spotřebitelského práva srov. TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ, Jiří MALENOVSKÝ, et al. Právo Evropské unie. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-184-7. s. 245-247.

³⁸ Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie, 12008E/TXT. Úřední věstník: C 115, 9.5.2008, s. 47-388.

³⁹ Smlouvami se zde myslí Smlouva o Evropské unii a Smlouva o fungování evropské unie.

⁴⁰ Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii, 2010/C 083/01, Úřední věstník: C 326, 26.10.2012, s. 13-390.

se o druhý největší trh na světě co do velikosti hrubého domácího produktu⁴¹ s 500 mil. spotřebiteli.⁴² Odstraňování překážek na vnitřním trhu je tedy nezbytným předpokladem pro další ekonomickou integraci a růst. V zásadě je cílem Evropské unie, aby měl vnitřní trh stejné vlastnosti jako trh vnitrostátní. To je však běh na dlouho trať, jelikož vnitřní trh je souhrnem trhů jednotlivých členských států s rozdílnými právními řády, jejichž harmonizace je postupná.

Ve vztahu k volnému pohybu zboží na vnitřním trhu je vhodné zmínit čl. 36 SFEU, který definuje důvody, pro které lze **ze strany členských států** omezit volný pohyb zboží; jedná se o (i) *veřejnou mravnost, pořádek, bezpečnost*, (ii) *ochranu zdraví a života lidí a zvířat*, (iii) *ochranu rostlin*, (iv) *ochranu národního kulturního pokladu*, (v) *ochranu průmyslového a obchodního vlastnictví*⁴³. Zároveň čl. 36 SFEU neumožňuje zneužití omezení volného pohybu zboží na vnitřním trhu účelovým způsobem k svévolné diskriminaci či zastřenému omezování. K ilustraci výše uvedeného⁴⁴ lze zmínit rozsudek Soudního dvora ve věci *Královna v. Henn a Darby (C-34/79)*,⁴⁵ ve kterém Soudní dvůr v řízení o předběžné otázce připustil, že lze zakázat dovoz pornografického materiálu na základě veřejné mravnosti. Naopak v případě *Komise Evropských společenství v. Spojené království Velké Británie a Severního Irska (C-40/82)*⁴⁶, kdy Velká Británie využila (zneužila) argument veřejného zdraví, aby omezila dovoz drůbežního masa a vajec z údajných důvodů spočívajících v zamezení šíření nakažlivé choroby drůbeže, byla tato argumentace neúspěšná. V rámci řízení před Soudním dvorem se totiž prokázalo, že Velká Británie zneužila veřejné zdraví k svévolné diskriminaci/zastřenému omezování zahraničních výrobců, protože na domácím trhu docházelo k výraznému nárůstu dovozu drůbeže, zejména pak z Francie. Britští producenti drůbežního masa si tedy u britské vlády "vylobovali" výše uvedené omezení dovozu drůbežního masa a vajec v pro ně nejvíce exponovaném období, tedy v období Vánoc.

⁴¹ GDP - Countries - List. Trading Economics [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://tradingeconomics.com/country-list/gdp>

⁴² Vnitřní trh: Z krize k novým příležitostem - prosperita pro občany a podniky. Úřad pro publikace. Lucemburk, 2014. ISBN 978-92-79-42531-8.

⁴³ *Ochranou průmyslové a obchodního vlastnictví* se myslí i ochrana autorských práv. K tomu srov. Rozhodnutí Soudního dvora, C-62/79, *Coditel v. Ciné Vog Films*, ze dne 18. března 1980. EU:C:1980:84.

⁴⁴ BARNARD, Catherine. The substantive law of the EU: the four freedoms. Fifth edition. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, [2016]. ISBN 978-0-19-874995-0. s. 170 - 171.

⁴⁵ Rozhodnutí Soudního dvora, *Královna v. Mauric Donald Henn a John Frederick Ernest Darby*, C-34/79, ze dne 14. prosince 1979. EU:C:1979:295. bod 16.

⁴⁶ Rozhodnutí Soudního dvora, C-40/82, *Komise Evropských společenství v. Spojené království Velké Británie a Severního Irska*, ze dne 31. ledna 1984. EU:C:1982:285. bod 22.

Výše uvedené důvody umožňující omezení pohybu zboží na vnitřním trhu však, navzdory svému taxativnímu charakteru, nejsou jediné, které evropské právo připouští. Další přípustné **vyluky** umožňující nediskriminační omezení svobod vnitřního trhu dle čl. 36 SFEU byly definovány v rámci rozhodovací činnosti evropských soudních orgánů (soudní doktríny);⁴⁷ tyto se nazývají tzv. **kategorické požadavky** (někdy také označovány jako legitimní zájem). Lze je definovat jako "*naléhavý společenský zájem, který vede k zavedení dalších omezení volného pohyb zboží a nad rámec ustanovení čl. 36 SFEU.*"⁴⁸ Kategorické požadavky jsou příkladem důležitosti rozhodovací činnosti soudů při dotváření evropského práva. Soudní dvůr zde v zásadě vytvořil nový právní institut. Prvním (a svým významem i revolučním) rozhodnutím v tomto ohledu je rozhodnutí Soudního dvora *Cassis de Dijon* (C-120/78).⁴⁹ V rámci tohoto rozhodnutí byly demonstrativně⁵⁰ uvedeny první čtyři oblasti, ke kterým se mohou kategorické požadavky vztahovat; jedná se o (i) předcházení daňovým únikům, (ii) ochrana veřejného zdraví, (iii) zajištění stejných podmínek pro obchodní transakce či (iv) **ochranu spotřebitele**. V rámci dynamického vývoje tohoto právního institutu však bylo posléze těchto oblastí identifikováno více.⁵¹ Kategorické požadavky tedy nad rámec důvodů uvedených v čl. 36 SFEU (jehož taxativní charakter do jisté míry prolamují) umožňují omezení svobod vnitřního trhu. K opatřením omezujícím svobody vnitřního trhu na základě kategorických požadavků může členský stát přistoupit za následujících podmínek⁵²:

(i) opatření se týká neharmonizované oblasti,⁵³ (ii) jedná se o nediskriminační opatření⁵⁴ a (iii) omezení sleduje daný veřejný zájem a je proporcionální.⁵⁵

⁴⁷ V této souvislosti se lze setkat i s pojmem tzv. soudní aktivismus.

⁴⁸ TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ, Jiří MALENOVSKÝ, et al. Právo Evropské unie. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-184-7. s. 217.

⁴⁹ Rozhodnutí Soudního dvora, C-120/78, *Rewe-Zentral AG v. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein*, ze dne 20. února 1979. EU:C:1979:42.

⁵⁰ TICHÝ, Luboš, Rainer ARNOLD, Jiří ZEMÁNEK, et al. Evropské právo. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-546-6. s. 349 - 350.

⁵¹ Ke katalogu kategorických požadavků srov. BARNARD, Catherine. The substantive law of the EU: the four freedoms. Fifth edition. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, [2016]. ISBN 978-0-19-874995-0. s. 173 - 174.

⁵² SVOBODA, Pavel. Úvod do evropského práva. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-488-9. s. 251.

⁵³ Rozhodnutí Soudního dvora, C-120/78, *Rewe-Zentral AG v. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein*, ze dne 20. února 1979. EU:C:1979:42. bod 8.

⁵⁴ viz Rozhodnutí Soudního dvora, spojené případy C-1/90 a C-176/90, *Aragonesa de Publicidad Exterior SA and Publivia SAE vs. Departamento de Sanidad y Seguridad Social de la Generalitat de Cataluña*, ze dne 25. července 1991. EU:C:1991:327. bod 13 a Rozhodnutí Soudního dvora, C-2/90, *Komise evropských společenství vs. Belgické království*, ze dne 9. července 1992. EU:C:1992:310. bod 34.

2.5.1 *Jednotný digitální trh*

S rozvojem informačních a komunikačních technologií se do popředí zájmu Evropské komise dostává agenda digitálního trhu, jakožto nezbytný základ pro další ekonomický růst a integraci.⁵⁵ Význam digitálních technologií také dokládá Průzkum Evropské komise z roku 2012, dle kterého 53 % evropských spotřebitelů za posledních dvanáct měsíců nakoupilo na internetu a 15 % spotřebitelů ve stejném období uskutečnilo nákup od podnikatele z jiného členského státu.⁵⁷ Není bez zajímavosti, že ve srovnání se všemi členskými státy dochází v České republice k nejvýraznějšímu nárůstu elektronického obchodu.

Jednotný digitální trh pak představuje odvětví **sestavující z digitálního marketingu, elektronického obchodu a telekomunikací**.⁵⁸ Je možno říci, že jednotný digitální trh představuje **derivát vnitřního trhu**, kdy důvod jeho pojmového vyčlenění lze spatřovat ve specifiku poskytování digitálních služeb. Pro podporu jednotného digitálního trhu vydala Evropská komise v roce 2015 Sdělení o strategii pro jednotný digitální trh v Evropě.⁵⁹ Plnému rozvoji a využití potenciálu jednotného digitálního trhu pak brání zejména překážky spočívající v (i) nedůvodném zeměpisném blokování, (ii) nedostatečně harmonizované oblasti autorskoprávní ochrany digitálních děl či (iii) částečně plná a částečně minimální harmonizace spotřebitelského práva.⁶⁰

Aby vnitřní trh i nadále garantoval volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu v digitálním prostoru, je nová strategie založena na třech pilířích:⁶¹ (i) rovný přístup spotřebitelů ke zboží a službám on-line (**e-commerce**), (ii) vhodné podmínky pro rozvoj a inovace v oblasti digitálních sítí a služeb a (iii) rovný přístup k výhodám vyplývajících z jednotného digitálního trhu pro

⁵⁵ Proporcionální v tomto ohledu znamená, že opatření nemá jiné alternativy. To musí členský stát dokázat. Viz Rozhodnutí Soudního dvora, C-254/05, *Komise Evropských společenství vs. Belgické království*, ze dne 7. června 2007. EU:C:2007:319. bod 35 a 36.

⁵⁶ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Strategie pro jednotný digitální trh. Evropská komise. Brusel, 2015. COM(2015) 192 final. s. 3.

⁵⁷ Zpráva: Postoje spotřebitelů k přeshraničnímu obchodu a ochraně spotřebitelů. Evropská komise. Brusel, 2013. s. 5.

⁵⁸ EU a jednotný digitální trh. Lucemburk: Úřad pro publikace, 2017. ISBN 978-92-79-69815-6.

⁵⁹ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Strategie pro jednotný digitální trh. Evropská komise. Brusel, 2015. COM(2015) 192 final.

⁶⁰ K tomu srov. FRANTÍKOVÁ, Zuzana. Jednotný digitální trh a geoblokování. *Obchodní právo: Časopis pro obchodně právní praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 26(2), 51-56. ISSN 1210-8278. s. 51.

⁶¹ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Strategie pro jednotný digitální trh. Evropská komise. Brusel, 2015. COM(2015) 192 final. s 3 - 4.

jednotlivce (spotřebitele), podnikatele i státní správu. Ke splnění těchto cílů navrhuje Evropská komise novelizaci či rekodifikaci 16 relevantních oblastí, které jsou pro další rozvoj evropského spotřebitelského práva klíčové, avšak svým významem a rozsahem ho přesahují a dotýkají se i dalších svobod výše nastíněných oblastí evropského práva.⁶²

2.6 Nová politika pro spotřebitele

Nová politika pro spotřebitele⁶³ (New Deal for Consumers) představuje **programový dokument Evropské komise neregulativní povahy**. Zařazení této agendy spolu se Strategií pro jednotný digitální trh mezi priority současné Evropské komise pod vedením předsedy J. C. Junckera dokazuje význam ochrany spotřebitele v rámci unijního práva. Nová politika pro spotřebitele se dotýká jak oblasti práva hmotného, tak oblasti práva procesního. Základem se stala **kontrola spotřebitelského *acquis*** sestávající z kontroly účelnosti REFIT⁶⁴ a hodnocení Směrnice o právech spotřebitelů.⁶⁵ Z těchto dokumentů vyplývá, že již existuje poměrně efektivní právní rámec upravující práva spotřebitelů a zároveň podporující další rozvoj jednotného (digitálního) trhu. Další prostor pro zlepšení byl pak identifikován v následujících oblastech:⁶⁶

- a) **modernizace spotřebitelského *acquis*** sestávající z (i) posílení individuálních kompenzačních nároků spotřebitelů, (ii) větší transparentnost na internetu (např. ohledně identity protistrany či řazení výsledku vyhledávání), (iii) zvýšení ochrany spotřebitelů při využívání bezplatných digitálních služeb a v neposlední řadě také (iv) zmírnění regulatorní zátěže pro podnikatele,
- b) **modernizace procesních předpisů** sestávající ze (i) zavedení institutu ochrany kolektivních práv spotřebitelů a (ii) zlepšení spolupráce mezi orgány členských států ve veřejnoprávní oblasti spočívající zejména v zpřísnění a koordinaci sankcí,

⁶² Tamtéž, s. 21.

⁶³ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru: Nová politika pro spotřebitele. Evropská komise. Brusel, 2018, COM(2018) 183 final.

⁶⁴ Program pro účelnost a účinnost právních předpisů (REFIT): Shrnutí srovnávacího přehledu programu REFIT. Evropská komise, 2017, ISBN 978-92-79-69128-7.

⁶⁵ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o uplatňování směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES. COM(2017) 259 final.

⁶⁶ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru: Nová politika pro spotřebitele. Evropská komise. Brusel, 2018, COM(2018) 183 final.. s. 4 - 16.

- c) **prohloubení a zlepšení spolupráce** v oblasti ochrany spotřebitelů, zejména pak s důležitými globálními partnery, jako je USA či Čína,
- d) **zajištění rovného přístupu ke spotřebitelům** v rámci vnitřního (digitálního) trhu, zejména pak v oblasti dvojí kvality produktů (potravin),
- e) **zvyšování míry informovanosti spotřebitelů a podnikatelů** v oblasti evropského spotřebitelského práva a
- f) **příprava na budoucí výzvy** pro spotřebitelský *acquis* spočívající zejména v rozvoji **umělé inteligence** a **internetu věcí** v souvislosti s trvale udržitelnými rozvojem.

Výše uvedené cíle Nové politiky pro spotřebitele nejsou jen prázdnými proklamacemi komise, nýbrž jsou naplňovány následujícími **legislativními návrhy**:

- a) **Změnová směrnice**,⁶⁷ která novelizuje Směrnici 2011/83/EU o právech spotřebitelů⁶⁸, Směrnici 98/6/ES o ochraně spotřebitelů při označování cen a výrobků⁶⁹, Směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách⁷⁰, Směrnici 93/19/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách⁷¹ a
- b) Směrnice o zástupných žalobách COM/2018/184 final (viz výklad v následující kapitole).

O vybraných aspektech evropského spotřebitelského práva, které jsou dotčeny těmito legislativními návrhy bude pojednáno v jednotlivých kapitolách této diplomové práce.

⁶⁷ Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993, směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, pokud jde o lepší vymáhání a modernizaci právních předpisů EU na ochranu spotřebitele. COM/2018/185 final - 2018/0090 (COD).

⁶⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES Text s významem pro EHP, úřední věstník, L 304, 22.11.2011, dostupná na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1552747502853&uri=CELEX:32011L0083>.

⁶⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES ze dne 16. února 1998 o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli. Úřední věstník L 80, 18.3.1998, s. 27-31.

⁷⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách). Úřední věstník, L 149, 11.6.2005, s. 22- 39.

⁷¹ Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. Úřední věstník, L 95, 21.4.1993, s. 29 - 34.

3. Procesní aspekty ochrany spotřebitele

Z výše uvedeného nastínění současného spotřebitelského *acquis* je zřejmé, že homotněprávní úprava ochrany spotřebitele v evropském právu je komplexní systém a i přes jisté a průběžně odstraňované nedostatky poskytuje vysokou míru ochrany spotřebitele. Určité nedostatky však lze spatřovat v oblasti procesněprávní úpravy ochrany spotřebitele. Za významné inovace v procesněprávní oblasti⁷² lze označit (i) Nařízení 861/2007 o řízení o drobných nárocích,⁷³ které zavádí zjednodušené soudní řízení v oblasti tzv. drobných nároků. Dále lze zmínit (ii) Směrnici o alternativním řešení spotřebitelských sporů,⁷⁴ která spotřebitelům umožňuje, aby v rámci vnitrostátních i přeshraničních sporů využily tzv. mechanismus mimosoudního řešení sporů (někdy také označovaný jako ADR - Alternative Dispute Resolution). A konečně lze zmínit také (iii) nařízení 2006/2004/ES o spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele,⁷⁵ která upravuje spolupráci mezi vnitrostátními justičními a správními orgány jednotlivých členských států při ochraně spotřebitele. Výše uvedená unijní legislativa v procesněprávní oblasti ochrany spotřebitele však míří **toliko na individuální ochranu spotřebitele**. To lze považovat za její primární nedostatek, jelikož v některých případech neumožňuje spotřebitelům současný spotřebitelský *acquis* uplatňovat svá práva efektivně. Předně jde o to, že vymáhání spotřebitelských práv individuální cestou (v občanskoprávním řízení) je finančně nákladné, časově náročné a výsledek je nejistý, jelikož spotřebitel musí jako iniciátor sporu unést důkazní břemeno. Nejde o to, že by spotřebitel nechtěl svůj nárok na náhradu škody uplatnit, jen se však k tomuto kroku vzhledem k výše uvedeným údajům neodhodlá. Tento přístup spotřebitele je také někdy označován jako tzv. **racionální apatie**.⁷⁶ Dalším důvodem neefektivity je tzv. **informační**

⁷² K tomu srov. SKŘIVÁNKOVÁ, Kateřina. Postavení spotřebitele ve spotřebitelském právu: aktuální otázky a vývojové tendence. In: Dny Práva 2010. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2010, s. 2709-2716. ISBN 978-80-210-5305-2. s. 2015.

⁷³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích. Úřední věstník L 199, 31.7.2007, s. 1-22.

⁷⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/11/EU ze dne 21. května 2013 o alternativním řešení spotřebitelských sporů a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a směrnice 2009/22/ES (směrnice o alternativním řešení spotřebitelských sporů). Úřední věstník: L 165, 18.6.2013, s. 63 - 79.

⁷⁵ Nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č. 2006/2004 ze dne 27. října 2004 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele („nařízení o spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele“). Úřední věstník: L 364, 9.12.2004, s. 1-11.

⁷⁶ VAN DEN BERGH, Roger a Louis VISSCHER. The Preventive Function of Collective Actions for Damages in Consumer Law. Erasmus Law Review, 2, (2008):5-30. ISSN 2210-2671.

asymetrie, která může mít za následek nevědomost spotřebitele o porušení jeho práv.⁷⁷

3.1 Kolektivní práva a jejich ochrana

V nejobecnější rovině lze **ochranu kolektivních práv** v soukromoprávní rovině definovat jako "*všechny procesní postupy (at' výslovně upravené či nikoli), jejichž účelem je usnadnit hromadné prosazení zájmů využitím shodných rysů právního postavení skupiny osob.*"⁷⁸ **Kolektivní zájmy** jsou pak ty zájmy, které svou povahou přesahují individuální zájmy jednotlivce. Účelem ochrany kolektivních práv spotřebitelů je především poskytnutí prostředku právní ochrany v těch věcech, kdy toho nelze (efektivně) dosáhnout individuální cestou. Typově se jedná o ty případy, kdy výše škody bude v individuálním případě zanedbatelná (v řádech stovek či nižších tisíců korun), avšak absolutní výše všech jednotlivých nároků spotřebitelů může dosahovat vysokých částek, dokonce i v řádech několika miliónů eur (tzv. **difuzní škoda**). Zejména v případě vysokých difuzních škod lze identifikovat i veřejnoprávní přesah této problematiky, kdy difuzní škody mají negativní dopad zejména na právo hospodářské soutěže. Právě využití institutu soukromoprávní ochrany kolektivních práv může sloužit též k ochraně nastíněného veřejnoprávního zájmu.⁷⁹ V případě nároků s nízkou hodnotou (**bagatelních nároků**) není pro spotřebitele ekonomicky výhodné zejména vzhledem k délce trvání řízení, nákladům řízení a nejistém výsledku svůj nárok na náhradu škody uplatňovat soudní cestou (viz racionální apatie výše). Evropské právo sice nabízí možnost obrátit se v případě bagatelních nároků na subjekt zajišťující mimosoudní řešení sporů⁸⁰, nicméně toto řešení je závislé především současném souhlasu obou stran sporu, tedy žalobce i žalovaného, což lze považovat za nedostatek. Možným lékem na výše uvedené nedostatky v procesních ochraně spotřebitele mohou být tzv. zástupné (hromadné) žaloby.⁸¹

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ BALARIN, Jan. Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení. Praha, 2010. Disertační práce. Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Vedoucí práce Alena WINTEROVÁ. s. 25.

⁷⁹ EUROPEAN CONSUMER LAW GROUP. Group actions in the consumer interest. Journal of Consumer Policy, (1983) 6: 325. Kluwer Academic Publishers. ISSN 1573-0700.

⁸⁰ K mimosoudnímu řešení spotřebitelských sporů v ČR srov. Informace o mimosoudním řešení spotřebitelských sporů (ADR). Česká obchodní inspekce [online]. [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.coi.cz/informace-o-adr/>.

⁸¹ V této oblasti panuje též jistá **terminologická roztržičnost**; lze se setkat s pojmy jako *zástupné, hromadné, reprezentativní, skupinové, kolektivní, hromadné či společenské (spolkové)* aj. žaloby. Tato terminologická roztržičnost vychází zejména z neexistence pozitivně-právní úpravy v českém právním řádu a také z odlišných přístupů jednotlivých autorů k této problematice. Tato diplomová práce si však vzhledem ke své povaze neklade za cíl analýzu obsahu a případných

3.2 Nutnost ochrany kolektivních práv

Nezbytnost posílení spotřebitelských práv způsobem kolektivní ochrany je v poslední době více než zřetelná. Nejedná se jen o medializovanou (a dosud neuzavřenou) kauzu manipulace s výsledky emisních měření, tzv. kauza Dieselgate největšího evropského výrobce automobilů Volkswagen,⁸² ale také o nekalé praktiky prodeje zboží při předváděcích akcích, zejména pak seniorům atd. Další z mnoha praktik poškozující práva spotřebitelů jsou např. i způsoby účtování mobilních operátorů.⁸³ Ze zahraničních případů difúzních škod lze zmínit německé banky, které při nesprávném účtování poplatků způsobily spotřebitelům škody dosahující miliard eur.⁸⁴ Quasi "hromadné žaloby" podávané vůči bankám některými advokátními kancelářemi v souvislosti s účtováním poplatků však dopadly v ČR na rozdíl od Německa fiaskem.⁸⁵ Nejenže soudy zamítly spotřebitelské nároky, spotřebitelům následně vznikla i povinnost hradit náklady řízení. Případu porušení je však mnohem více. Je tedy zřejmé, že ne vždy efektivně fungují mechanismy individuálního vymáhání práv spotřebitelů a mechanismy určené k samoregulaci podnikatelů (hospodářských subjektů), mezi které patří např. compliance programy, jejichž cílem je zajištění souladu všech činností podnikatele se zákonem a které mají výše uvedeným porušením práva předcházet. V obecné rovině lze říci, že se jedná o negativní externalitu způsobu života v globalizovaném světě.

rozdílů jednotlivých pojetí. Proto budou ve vztahu k typovým případům vymezeným v předchozím odstavci používány pojmy tak, jak jsou uvedeny v příslušných legislativních návrzích; tedy (i) **zástupné žaloby** (representative actions) dle návrhu směrnice o zástupných žalobách a (ii) **hromadné žaloby** dle českého věcného záměru zákona o hromadných žalobách. Lze také konstatovat, že tyto dvě definice jsou ve svém obsahu nejobecnější a zahrnují v sobě i ty aspekty, které jiní autoři věnující se této problematice vyjadřují již uvedenou terminologickou diferenciací. Viz SEIDLOVÁ, Adéla. Hromadné žaloby. Brno, 2016. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně. Vedoucí práce Petr LAVICKÝ. s. 14.

⁸² K hromadné žalobě na Volkswagen se kvůli dieselgate připojí sedm tisíc Čechů. E15.cz [online]. 27. srpna 2018 [cit. 2019-03-12]. ISSN 1803-4543. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/k-hromadne-zalobe-na-volkswagen-se-kvuli-dieselgate-pripoji-sedm-tisic-cechu-1350446>.

⁸³ ŠIKEL, Lukáš. ČTÚ: Úctuje si operátor bez souhlasu za obnovu dat? Peníze vám vrátí. Právní rádce [online]. 17. srpna 2016 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-65404080-ctu-uctuje-vam-operator-za-obnovu-dat-bez-souhlasu-penize-vam-vrati>.

⁸⁴ TENHAGEN, Hermann-Josef. Rechtswidrige Bankgebühren: Holen Sie sich Ihr Geld zurück!. Spiegel OnLine [online]. 8. listopadu 2014 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/wirtschaft/service/kreditbearbeitung-gebuehren-sind-unzulaessig-a-1001688.html>.

⁸⁵ SCHWARZMANN, Marek. Sporům o poplatky je konec. Nejvyšší soud dal za pravdu bankám. E15.cz [online]. 24. dubna 2014 [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/sporum-o-poplatky-je-konec-nejvyssi-soud-dal-za-pravdu-bankam-1080062>.

3.3 Současný spotřebitelský *acquis*

Problematika ochrany kolektivních zájmů spotřebitelů nepředstavuje pro současný spotřebitelský *acquis* zcela neznámou problematiku, právě naopak. Evropská komise se této problematice konstantně věnuje již přes 20 let. Mechanismus ochrany kolektivních zájmů spotřebitelů zná evropské právo již od roku 1998, kdy v nabytosti Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/27/ES o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů. Tato směrnice byla později nahrazena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/22/ES o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů (dále také jako **Směrnice o žalobách na zdržení**), která v současné době upravuje ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů za pomoci nezávislých subjektů uvedených v Úředním věstníku Evropské unie.⁸⁶ Nezávislým subjektem se dle čl. 3 Směrnice o žalobách na zdržení rozumí subjekt či organizace zřízené dle práva členského stát, které mají oprávněný zájem na zajištění dodržování předmětné směrnice. Tyto nezávislé subjekty mají oprávnění podat návrh na zahájení řízení. Směrnice o žalobách na zdržení se do českého právního řádu promítá zejména v § 25 odst. 2 zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, který vytváří právní základ pro podávání tzv. **negatorních žalob**.

Jak již název směrnice o žalobách na zdržení napovídá, není zde oprávnění požadovat náhradu škody pro jednotlivé spotřebitele (kompenzační nárok), nýbrž jen toliko zdržení se protiprávního jednání poškozujícího spotřebitele (negatorní žaloba) a případnou peněžní sankci pro žalovanou stranu. Vznešení nároku na náhradu škody či vydání bezdůvodného obohacení je pak *de lege lata* věcí jednotlivých spotřebitelů. Tuto právní oblast však čekají v rámci již nastíněné Nové politiky po spotřebitele značné změny představované zejména Návrhem směrnice Evropského parlamentu a Rady o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES⁸⁷ (dále také jako **Směrnice o zástupných žalobách**).

⁸⁶ Oznámení Komise k čl. 4 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/22/ES o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů, která kodifikuje směrnici 98/27/ES, ohledně subjektů oprávněných podat návrh podle článku 2 této směrnice, úřední věstník C 361, 30.9.2016, s. 1-55.

⁸⁷ Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES, COM/2018/184 final - 2018/0089 (COD).

Směrnice o žalobách na zdržení byla totiž Evropskou komisí v návaznosti na kontrolu účelnosti spotřebitelského a marketingového práva EU⁸⁸ vyhodnocena jako nedostatečná.⁸⁹ Mimo výše uvedený klíčový důvod, kdy se (i) směrnice o žalobách na zdržení nevztahuje na náhradu škody či vydání bezdůvodného obohacení (tedy absence kompenzační funkce), jsou dále zmíněny zejména důvody spočívající v (ii) nedostatku finančních prostředků a odborných znalostí nezávislých subjektů, který má za následek její omezené využití především v mezinárodním měřítku a s tím spojené nedostatečné využívání a (iii) omezená oblast působnosti. Vzhledem k těmto důvodům se žaloby na zdržení nedočkaly širšího využití, jak ilustruje následující statistika.

Tabulka 1 Počet podaných žalob na zdržení dle § 25 odst. 2 zákona o ochraně spotřebitele⁹⁰

Rok	Pravomocně skončených řízení	Počet pravomocně skončených řízení podle počtu měsíců ode dne podání žaloby do právní moci					
		1 až 2	2 až 3	3 až 4	6 až 12	12 až 24	více než 24
2013	1	0	0	0	0	1	0
2014	5	0	0	1	0	2	1
2015	2	0	1	0	1	0	0
2016	18	8	5	0	2	0	3

Shrnutím výše uvedeného lze uzavřít, že směrnice o žalobách na zdržení nebyla zcela potentní ochránit kolektivních zájmy a práva spotřebitelů takovým způsobem, jak by se v současné digitalizované a globalizované ekonomice očekávalo. Nelze tedy jinak, než kroky Evropské komise v tomto ohledu hodnotit pozitivně.

3.4 Směrnice o zástupných žalobách

V návaznosti na nedostatečnost výše uvedené směrnice o žalobách na zdržení, narůstajícímu přeshraničnímu obchodu spočívajícímu zejména v digitalizaci a globalizaci ekonomik členských států, které mají za následek dopad na spotřebitele napříč jednotným (digitálním) trhem, připravila Evropská komise legislativní návrh Směrnice o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES (dále také jako **Návrh směrnice o**

⁸⁸ Pracovní dokument útvarů Komise – Zpráva o kontrole účelnosti právních předpisů EU v oblasti ochrany spotřebitele a marketingu, SWD(2017) 209, 23.5.2017, provedené v rámci Programu Komise pro účelnost a účinnost právních předpisů (REFIT).

⁸⁹ viz Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o provádění doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie (2013/396/EU), COM/2018/040 final. bod 2. 1. 1.

⁹⁰ Návrh věcného záměru zákona o hromadných žalobách. Ministerstvo spravedlnosti. Praha, 2018. s. 28.

zástupných žalobách), který má za cíl jako jeden ze systému k zajištění dodržování a efektivního prosazování/vynucování evropského spotřebitelského práva **modernizovat právní úpravu vymáhání kolektivních práv spotřebitelů** na evropské úrovni. Zároveň je na úvod vhodné dodat, že pro evropskou kontinentální právní kulturu založenou tradičně spíše na individualistickém pojetí se jedná o do určité míry cizorodý prvek, jelikož se jedná o institut, který se v nejšířší míře vyvinul v angloamerické právní kultuře, zejména pak ve Spojených státech amerických v podobě tzv. *class action*.⁹¹ V tomto ohledu lze hovořit o pronikání angloamerických právních institutů do evropské kontinentální kultury. Nejedná se však o nic překvapujícího, jinými příkladem těchto tendencí může být např. zavedení trestní odpovědnosti právnických osob. Na tomto místě je také vhodné dodat, že ochrana kolektivních práv nebude v rámci evropského práva vykazovat všechny pojmové znaky *class actions*, leč z nich do značné míry vzhledem k jejich propracovanosti vychází. Evropská a i česká legislativa nepřebírá institut represivních sankcí, tzv. *punitive damages*.⁹² Z angloamerického právního světa jsou však také známy některé negativní aspekty ochrany kolektivních práv spotřebitelů; jedná se zejména o difamační kampaně, které mohou mít negativní reputační a hospodářské následky zejména z důvodů dlouhého trvání řízení v řádu let. Podnikatelé pak v některých případech radši volí cestu smíru, i když by jinak měli šanci se v rámci soudního řízení žalobě ubránit.⁹³ Stejně jako u směrnice o žalobách na zdržení zde byla zvolena forma směrnice, tedy právní akt evropského práva, který je závazný co do výsledku. Před samotným návrhem směrnice o zástupných žalobách byly posuzovány tři varianty týkající se nejeefektivnějšího způsobu, kterým lze problematiku ochrany kolektivních zájmů a kolektivního odškodňování na úrovni evropského práva upravit. V rámci těchto tří variant byly uvažovány řešení od (i) nejmírnějšího řešení zpřísnění veřejnoprávního vymáhání směrnice o žalobách na zdržení včetně zefektivnění příslušných procesních pravidel, přes (ii) možnost doplnit směrnici o žalobách na zdržení o soukromoprávní aspekt spočívající v právu spotřebitele na individuální prostředky nápravy až po (iii) rekonstrukci celého právního institutu zástupných žalob, která v sobě v zásadě inkorporuje obě předchozí varianty.

⁹¹ Tamtéž s.11.

⁹² Návrh věcného záměru zákona o hromadných žalobách. Ministerstvo spravedlnosti. Praha, 2018.

⁹³ VAN DEN BERGH, Roger a Louis VISSCHER. The Preventive Function of Collective Actions for Damages in Consumer Law. *Erasmus Law Review*, 2, (2008):5-30. ISSN 2210-2671. s.20.

K této variantě se Evropská komise přiklonila vzhledem k její největší efektivitě a způsobilosti účinné ochrany kolektivních zájmů spotřebitelů. Tato byla také v rámci veřejných konzultací podpořena členskými státy.

Jako argumenty pro efektivitu a způsobilost třetí varianty ochránit kolektivní zájmy spotřebitelů jsou Evropskou komisí v důvodové zprávě k návrhu Směrnice o zástupných žalobách předkládány empirická data (důkazy) shromážděná za posledních 15 let, které svědčí o nedostatku účinné ochrany způsobené neexistencí právního institutu zástupné žaloby s kompenzační funkcí v evropském právu. Tyto poznatky jsou shrnuty zejména v Zelené knize o kolektivním odškodnění spotřebitelů⁹⁴ a v Bílé knize o škodách způsobených porušením antimonopolních pravidel.⁹⁵ Předkládaná úprava formou směrnice také poskytuje silnější mechanismus pro úspěšné zavedení institutu zástupných (hromadných) žalob do evropského práva a následně do jednotlivých právních řádů členských států, čímž garantuje vyšší úroveň ochrany spotřebitele. Ne všechny členské státy totiž disponují (efektivními) vnitrostátními právními prostředky k ochraně kolektivních zájmů spotřebitelů v oblasti náhrady škody.⁹⁶

Výše uvedené teze potvrzují a následně rozvíjí srovnávací přehled podmínek pro spotřebitele z roku 2017, ze kterého vyplývá, že: "*hlavními důvody, proč spotřebitelé v případě problému nekonají, jsou: nadměrná délka trvání řízení (u 32,5 % těch, kdo nepodnikli žádné kroky) vnímaná nepravděpodobnost získání odškodnění (19,6 %); předchozí zkušenost s neúspěšnou stížností (16,3 %); nejistota ohledně práv spotřebitelů (15,5 %); to, že spotřebitel neví, jak si stěžovat (15,1 %); zdráhavost (13,3 %).*"⁹⁷ Na základě výše uvedeného pak Komise uzavírá, že je třeba sblížit v určitém rozsahu vnitrostátní předpisy o zamezení protiprávních praktik v oblasti evropského spotřebitelského práva a že tuto problematiku tedy nelze upravit jinak než směrnicí.

Mezi nejdůležitější změny, které přinese směrnice o zástupných žalobách, patří mimo jiné (i) hromadný a soukromoprávní prvek náhrady škody svědčící

⁹⁴ Zelená kniha o kolektivním odškodnění spotřebitelů. Komise Evropských společenství. Brusel, 2008. KOM(2008) 794.

⁹⁵ Bílá kniha o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES. Komise Evropských společenství: Brusel, 2008. KOM(2008) 165 v konečném znění.

⁹⁶ viz Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému sociálnímu výboru o provádění doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie (2013/396/EU). COM/2018/040 final. s. 3 – 4.

⁹⁷ Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES. COM(2018) 184 final. s. 11.

spotřebitelům (kompenzační funkce) či (ii) rozšíření oblasti působnosti směrnice, která je nově pojata širěji a zahrnuje tak různá hospodářská odvětví, jako jsou např. finanční, energetické, telekomunikační či zdravotní služby, ochrana životního prostředí, ochrana osobních údajů nebo hospodářská soutěž. Je důležité zmínit, že kompenzační funkce nemá sankční (represivní) charakter, ale představuje především zejména právo na náhradu škody či nemajetkové újmy, ukončení smlouvy, refundaci, výměnu, opravy nebo snížení ceny. Kompletní výčet právních aktů Evropské unie, na něž se Návrh směrnice o zástupných žalobách odkazuje (celkem 59), je uveden v příloze I. k této směrnici. V některých ohledech Návrh směrnice o zástupných žalobách přebírá právní instituty z derogované Směrnice o žalobách na zdržení, např. přímus kvalifikovaných subjektů (viz dále).

Stejně tako většina legislativních návrhů sebou samozřejmě i návrh směrnice o zástupných žalobách přináší několik minimálně sporných otázek. Jedná se zejména o (i) režim opt-out/opt-in, (ii) přímus kvalifikovaných subjektů a s tím spojený faktický monopol v aktivní legitimaci a (iii) obrácené důkazní břemeno (tedy přenesení důkazního břemene na pasivně legitimované subjekty). Samozřejmě se nejedná o vyčerpávající výčet, nicméně vzhledem k omezenému rozsahu této diplomové práce bude dále pojednáno právě o výše uvedených okruzích, jelikož právě tyto představují dle názoru autora nejdiskutovanější oblasti této problematiky.

3.4.1 *Režim opt-in a opt-out*

Jednu z nejzásadnějších otázek představuje **režim zástupných žalob** - zda budou podávána režimu **opt-in** či **opt-out**. Rozdíl v zásadě spočívá v tom, zda poškození (spotřebitelé) budou "automaticky" bez dalšího účastníky řízení, anebo zda se budou nejdříve k řízení muset připojit (přihlásit). Na principu (i) připojení se k řízení (přihlášení se) spočívá režim **opt-in**, naopak (ii) v režimu **opt-out** budou účastníky všechny osoby, jejichž nárok má stejného jmenovatele (např. majitelé nemovitostí ve stejné lokalitě, majitelé stejného produktu atd.). V režimu opt-out se tedy budou jednotlivé osoby bez dalšího účastnit sporu, pokud sami nevystoupí, přičemž pro to, aby byly účastníky v režimu opt-in, je předpokládán nezbytný projev vůle. Pokud spotřebitel z řízení v režimu opt-out vystoupí, nárok nezaniká, avšak se jen vyděluje. Při úvahách nad režimy opt-out a opt-in jde v zásadě o **vyvažování (a ideálně zachování rovnováhy)**

mezi přístupem ke spravedlnosti, aniž by současně docházelo ke zneužití práva, např. šikanózními či účelovými zástupnými žalobami.

Z výše uvedeného nástinu jednotlivých režimů hromadných žalob pak vyplývají určitě, přinejmenším sporné otázky, kterých si je však EU vědoma a které jsou nastíněny zejména v Zelené knize o kolektivním odškodnění spotřebitelů⁹⁸. V zásadě nelze říci, že by ten či onen režim byl výraznější měrou lepší či druhý. Každý jen cílí na jiný typově vymezený okruh případů. Jak režim opt-out, tak režim opt-in má tedy své **výhody i nevýhody**. Prvně se jedná o statut účastníka v režimu opt-out, který mu bude přiznán bez ohledu na jeho vůli. Za druhé se evropské (vnitrostátní) právo bude muset vypořádat s otázkou informovanosti jednotlivých poškozených (spotřebitelů), která se ještě dále komplikuje v případech s mezinárodním prvkem (např. více poškozených v rámci několika členských států EU) a třeba i způsobem, jakým se pak v případě přiznání nároku na náhradu škodu bude tato rozdělovat. *"Tyto systémy (systémy opt-out, pozn. autora.) jsou však v Evropě často negativně vnímány, neboť se má za to, že stojí za značným nárůstem sporů, který byl zaznamenán u některých soudů mimo Evropu."*⁹⁹

Opt-in systémy se vyznačují určitou těžkopádností a lze také hovořit i o finanční náročnosti spočívající zejména v identifikaci potenciálního okruhu poškozených (spotřebitelů) a následné komunikaci s nimi. Stejně tak může být časově a finančně náročné přesvědčit některé spotřebitele v případě bagatelních nároků k přistoupení k žalobě, protože ne každý bude nutně chtít učinit k tomu potřebné kroky.¹⁰⁰ Na druhou stranu režim opt-in řeší některé problematické otázky vznikající při použití režimu opt-out, např. je jasný okruh osob, které se chtějí domáhat náhrady škody či v tomto případě není tak velký potenciál využít institut zástupných žalob pro konkurenční boj formou šikanózních či účelových žalob.

Ve velmi obecné rovině lze uzavřít, že režim opt-in je vhodnější pro menší okruh poškozených (spotřebitelů), kdy škoda dosahuje takové výše, že by už bylo možné uvažovat o uplatnění nároku v individuálním řízení; Návrh věcného záměru v tomto ohledu uvádí, že se přibližně jedná o nároky výši od 20 - 30 tis. korun. Naproti tomu režim opt-out je vhodnějším prostředkem pro případy většího

⁹⁸ Zelená kniha o kolektivním odškodnění spotřebitelů. Komise Evropských společenství. Brusel, 2008. KOM(2008) 794. body 54. – 57.

⁹⁹ Tamtéž, bod 56.

¹⁰⁰ Tamtéž, bod 55.

počtu poškozených (spotřebitelů) se spíše bagatelními nároky. Nelze také nezmínit, že režim opt-out je razantnějším zásahem do stávajícího pojetí občanskoprávního řízení, jelikož do určité míry oslabuje dispoziční zásadu v případech řízení o náhradu škody. K tomu lze také uvést, že zvolení režimu (ať už opt-out či opt-in) je do značné míry i politické rozhodnu.

3.4.2 **Kvalifikovaný subjekt**

Stejně jako Směrnice o žalobách na zdržení vychází Navrhovaná směrnice o zástupných žalobách ze zásady, že aktivní legitimaci pro podání zástupných žalob budou mít pouze tzv. **kvalifikované subjekty**.¹⁰¹ Vzhledem k privilegované pozici kvalifikovaných subjektů spočívající ve faktickém monopolu aktivní legitimace v rámci celé problematiky zástupných žalob jsou na ně kladeny zvýšené nároky; zejména je vyžadováno, aby měly neziskovou povahu, byly transparentní (např. jejich struktura, zveřejňování výročních zpráv a dalších listin) a dále u nich musí být dán oprávněný zájem na ochraně spotřebitelských práv. Tímto je ze strany Komise sledována řádná a kvalifikovaná ochrana práv poškozených (spotřebitelů) a v neposlední řadě se institutem kvalifikovaného subjektu a zejména pak regulatorními požadavky do značné míry předchází zneužití zástupných žalob. Komise předpokládá, že kvalifikované subjekty budou sestávat především ze spotřebitelských organizací či nezávislých veřejných subjektů. Právě v souvislosti se spotřebitelskými organizacemi a nezávislými subjekty Komise uvádí, že právě tyto mají nezbytné know-how v oblasti ochrany spotřebitelů, např. informace o praktikách porušující práva spotřebitelů.

Kvalifikované subjekty a **podmínky** pro jejich činnost upravuje Návrh směrnice o zástupných žalobách v čl. 4. Způsobilost pro výkon činnosti kvalifikovaného subjektu a s tím spojení aktivní legitimace musí být nejdříve posouzena a potvrzena členským státem na základě žádosti. Pokud budou splněna kritéria, zapíše členský stát kvalifikovaný subjekt na veřejný seznam kvalifikovaných subjektů. Směrnice o zástupných žalobách také umožňuje, aby pro konkrétní žalobu mohl být určen kvalifikovaný subjekt *ad hoc*.

Podmínky pro zapsání kvalifikovaného subjektu do seznamu jsou dle výše uvedeného článku následující:

- a) "je zřízen řádně podle práva členského státu,

¹⁰¹ Návrh věcného záměru zákona o hromadných žalobách pracuje v tomto ohledu s pojmem "správce skupiny".

- b) *má legitimní zájem zajištění toho, aby byla dodržována právní ustanovení Unie, na něž se vztahuje tato směrnice,*
- c) *je neziskové povahy.*"¹⁰²

Dalším požadavkem, se kterým se budou kvalifikované subjekty muset vypořádat, je jejich financování. Návrh směrnice o zástupných žalobách počítá v čl. 7¹⁰³ s tím, že při podání zástupné žaloby požadující náhradu škody budou kvalifikované subjekty povinny prokazovat, že (i) mají dostatečné finanční prostředky, aby byly kvalifikovaně a spolehlivě schopny chránit zájmy poškozených (spotřebitelů) a dokonce i k (ii) eventuální úhradě nákladů protistrany v případě zamítnutí zástupné žaloby, která má sloužit jako jakýsi samoregulační prvek zabraňující podávání účelových zástupných žalob.

Vzhledem k současnému požadavku na neziskový charakter kvalifikovaného subjektu bude zajímavé, jak se s finančními nároky budoucí kvalifikované subjekty vyrovnají. Pro případ, že by kvalifikovaný subjekt v konkrétní kauze finančně podporovala třetí strana, jsou pro vztah mezi touto třetí stranou a kvalifikovaným subjektem stanoveny v odst. 2 téhož článku jistá omezení; (i) tato třetí strana nesmí ovlivňovat postup kvalifikovaného subjektu při uplatňování práv v souvislosti se zástupnou žalobou a (ii) třetí straně je zapovězeno financovat kvalifikovaný subjekt v souvislosti s podáním zástupné žaloby proti osobě, která je konkurentem třetí strany (poskytovatele finančních prostředků). Návrh směrnice o zástupných žalobách (jak to v zásadě i její povaha předpokládá) je v tomto bodě velice obecná a konkrétní podobu omezení nechává na jednotlivých členských státech. Bude tedy nejen zajímavé sledovat, v jaké konkrétní podobě budou výše uvedené podmínky pro financování kvalifikovaných subjektů (tedy výsledek, kterého má být dosaženo) směřující zejména k zabránění využívání zástupných žalob ke konkurenčnímu boji implementovány v rámci českého legislativního procesu, ale také, jak budou i následně aplikovány.

Výše uvedené omezení je v obecné rovině vzhledem k již nastíněné možnosti zneužití institutu zástupných žalob účelovým způsobem (např. zneužití ke konkurenčnímu boji) v zásadě pochopitelné a vítané. Nicméně i tak může v jistém směru tento požadavek dokazovat určitou míru rozporuplnosti, jelikož

¹⁰² Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES, COM/2018/184 final - 2018/0089 (COD).
čl. 4.

¹⁰³ Tamtéž. čl. 7.

v téže důvodové zprávě k Návrhu směrnice o zástupných žalobách uvádí Komise, že v souvislosti s předchozí právní úpravou (směrnice o žalobách na zdržení) se kvalifikované subjekty potýkaly s problémy ve výše uvedených oblastech, zejména pak v souvislosti s přeshraničním porušování spotřebitelského práva. Tyto poznatky pak má Komise již relativně delší dobu, jelikož jsou uvedeny též v Zelené knize o kolektivním odškodnění spotřebitelů z roku 2008: *K prvkům, které efektivitě a účinnosti mechanismu kolektivního odškodnění brání, patří (...) nedostatečné financování, chybějící zkušenosti a zdroje organizací spotřebitelů, skutečnost, že riziko vysokých poplatků za spor často padá na organizace spotřebitelů, složitost mechanismů kolektivního odškodnění, velmi přísné podmínky pro přípustnost a způsobilost (které přístupnosti mechanismu brání), délka řízení a schopnost žalovaných stran řízení zdržovat. (...) Protože se trhy stávají více přeshraničními, jsou efektivní mechanismy přeshraničního odškodnění nutností. V současné době se přeshraniční prvek vyskytuje u téměř 10 % případů kolektivního odškodnění.*¹⁰⁴

Jak již bylo uvedeno výše, zvýšení efektivity ochrany spotřebitele především v rámci přeshraničního obchodu v rámci jednotného (digitálního) trhu bylo jedním z impulsů pro novou právní úpravu v oblasti ochrany kolektivních zájmů spotřebitelů. Je tedy poměrně škoda, že v důvodové zprávě není blíže rozvedeno, jak za současného ponechání a zpřísnění některých podmínek pro výkon činnosti kvalifikovaných subjektů má návrh směrnice o zástupných žalobách naznačený deficit léčit.

Nutno uznat, že výše nastíněná schizofrenie je do určité míry začarovaný kruh. Na jedné straně lze pochopit legitimní (a dle autorova názoru i nezbytný) požadavek na omezení rizika zneužití institutu zástupných žalob,¹⁰⁵ na druhé straně však tyto omezení jsou s to snížit (omezit) efektivitu zástupných žalob jako takových. Bude tedy zajímavé sledovat, jak bude institut zástupných žalob fakticky fungovat, ať již na evropské či vnitrostátní úrovni.

¹⁰⁴ Zelená kniha o kolektivním odškodnění spotřebitelů. Komise Evropských společenství. Brusel, 2008. KOM(2008) 794. bod 14 - 15.

¹⁰⁵ Z důvodové zprávy k návrhu směrnice o zástupných žalobách se pak na s.9 lze dočíst, že "Kontrola účelnosti však nenašla žádný důkaz o tom, že by kvalifikované subjekty dle směrnice (směrnice o žalobách na zdržení, pozn. autora) v EU uplatňovaly neopodstatněné nároky." Druhým dechem je však nutno podotknout, že toto tvrzení se týká jen případů žalob na zdržení, nová úprava však sebou přináší i právo požadovat náhradu škody, což je nový aspekt, o kterém nejspíše nelze říci, že by v tomto ohledu nebyl s to nastíněný trend alespoň částečně změnit.

3.4.3 *Obrácené důkazní břemeno*

Institut obráceného (přeneseného) důkazního břemene v obecné rovině znamená výjimku z povinnosti v dostatečném rozsahu prokázat své žalobní tvrzení, kdy tato povinnost je přenesena na pasivně legitimovaný subjekt (žalovaného). Komise odůvodňuje zavedení tohoto institutu nerovným vztahem mezi spotřebiteli (kvalifikovanými subjekty) a podnikateli porušujícími spotřebitelské právo. Jak již bylo uvedeno výše, tato nerovnost je pro postavení spotřebitele typická a vychází už z povahy spotřebitelsko-podnikatelského vztahu. V tomto ohledu se hovoří o tzv. **informační asymetrii** (někdy také o informačním deficitu) spočívající ve skutečnosti, že některé nezbytné informace¹⁰⁶ má pouze žalovaná strana (podnikatel). Stanovením povinnosti žalovanému k předložení důkazů je tak žalobci usnadněna jeho procesní role. Je však nezbytně nutné mít na paměti, že povinnost žalovaného, ať už v rámci hromadných žalob či i jiných řízení, kde je tato povinnost zavedena, koliduje se zásadou **rovnosti zbraní**, která je esenciální součástí práva na **spravedlivý proces**. Stejně tak dochází tímto příkazem k prolomení **zákazu sebeobviňování**, tedy *nemo tenetur se ipsum accusare*. Užití právního institutu obráceného důkazního břemene bylo již Soudním dvorem judikováno ve věci porušení práva hospodářské soutěže *Orkem v. Komise* (C-374/87)¹⁰⁷, ve kterém Soudní dvůr uvádí jistá kritéria pro aplikaci institutu obráceného důkazního břemene: "*Komise může vyžadovat od různých společností jakékoliv informace, kromě těch, které směřují či dokonce obsahují přiznání porušení pravidel v rámci komunitárního práva.*"¹⁰⁸ Sice se zde jedná o oblast nikoliv spotřebitelského práva, nýbrž práva hospodářské soutěže, avšak vzhledem k úzké souvislosti mezi těmito právními odvětvími si lze představit aplikovatelnost výše uvedeného rozhodnutí *mutatis mutandis* i na právo spotřebitelské.

Institut obráceného důkazního břemene je Návrhem směrnice o zástupných upraven čl. 13 následujícím způsobem: *Členské státy zajistí, aby na žádost kvalifikovaného subjektu, který předložil přiměřeně dostupné skutečnosti a důkazy dostatečné na podporu zástupné žaloby a poukázal na další důkazy, nad nimiž má*

¹⁰⁶ Mezi tyto informace patří např. okruh zákazníků (poškozených spotřebitelů), výše účtovaných položek, dokumentace o protiprávním jednání atd.

¹⁰⁷ Rozhodnutí Soudního dvora, C-374/87, *Orkem v. Komise Evropských společností*, ze dne 18. října 1989. EU:C:1989:387.

¹⁰⁸ VARENINOVÁ, Sandra. Princip nemo tenetur se ipsum accusare ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva: EPRAVO.CZ [online]. 2013 [cit. 2019-03-13]. ISSN 1213-189X. s. 1.

*kontrolu žalovaný, mohl soud nebo správní orgán v souladu s vnitrostátními procesními pravidly nařídit, aby byly tyto důkazy předloženy žalovaným v souladu s platnými pravidly důvěrnosti Unie a členských států.*¹⁰⁹ Z výše uvedeného však vyplývá, že se nebude jednat o jakousi obecnou povinnost, nýbrž v každém konkrétním případě bude muset být povinnost žalovaného poskytnout důkazy navržena žalobcem (kvalifikovaným subjektem), kdy tento návrh bude předmětem úvah soudu či správního orgánu, který v řízení rozhoduje. Soud či správní orgán by měl při ukládání povinnosti poskytnout důkazy dbát zejména na ochranu oprávněných zájmů třetích stran. Nemělo by také zůstat bez zmínky, že tato povinnost je konstruována jednostranně, tzn. že jí bude moci využít pouze žalobce (aktivně legitimovaný subjekt) a nikoliv žalovaný.

3.5 Stanovisko Advokátního stavu

Problematika ochrany kolektivních práv není jen předmětem zájmů odborníků z oblasti legislativy, ale dostává se vzhledem ke své povaze i do popředí zájmů advokátního stavu, což jen dokresluje celospolečenskou závažnost této problematiky na evropské i vnitrostátní úrovni. K výše uvedené problematice se již vyjádřila Česká advokátní komora i Rada evropských advokátních komor (CCBE).¹¹⁰

Předkládané úpravě je na prvním místě ze strany CCBE vytýkán institut **kvalifikovaných subjektů**, kdy prvním z argumentů je **ztížení přístupu ke spravedlnosti** vzhledem ke kvalifikačním požadavkům kladeným na tyto subjekty (srov. předchozí výklad). Další argument spočívá v (hypotetické) neexistenci kvalifikovaných subjektů, jejich nečinnosti či obstrukcím, kdy by se aktivního konání (podání zástupné žaloby) kvalifikovaného subjektu vzhledem k jeho povaze nejspíše nešlo ani nějak dovolat, tak jak to umožňují například pravidla upravující řízení před soudy či správními orgány. Stejně tak visí otazník nad schopností a způsobilostí kvalifikovaných subjektů zastupovat kolektivní zájmy spotřebitelů v rámci více členských států. Celoevropský aspekt spotřebitelského práva však byl jedním z klíčových impulsů pro rekonstrukci této právní oblasti.

¹⁰⁹ Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES, COM/2018/184 final - 2018/0089 (COD), s 31.

¹¹⁰ Stanovisko CCBE k návrhu směrnice o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů doplněné komentářem ČAK. *Bulletin advokacie* [online]. Česká advokátní komora. 22.10.2018 [cit. 2019-03-13]. ISSN 1805-8280.

Kritické stanovisko je uváděno také k podmínkám **financování kvalifikovaných subjektů** (srov. předchozí výklad). CCBE připomíná, že: *"Řízení o kolektivních žalobách mohou být zdlouhavá, složitá a nákladná."*¹¹¹ I když návrh směrnice o zástupných žalobách předpokládá ze strany členského státu v čl. 15 (i) poskytnutí přístupu k právní pomoci či (ii) veřejného financování poskytnutého členským státem, nemusí být toto ustanovení z hlediska financování tak spásné, jak se může na první pohled zdát. Pokud by nakonec došlo k výše uvedené aplikaci čl. 15, zmiňuje CCBE následující rizika: *"Máme vážné obavy ohledně pomoci, kterou mohou kvalifikované subjekty získat od orgánů členských států na základě článku 15 navrhované směrnice, což by mohlo vést k procesní nerovnosti a žalobám, které jsou politicky motivované nebo které se, z důvodů, které nejsou jasné, zaměřují pouze na obchodníky v určitých členských státech. Kromě toho může tento systém kolidovat se zákazem státní podpory definované v evropském primárním právu, pokud by „kvalifikované subjekty“ byly dotovány nebo jim od počátku náležela část odškodnění."*¹¹² V návaznosti na výše uvedené si lze představit úsměvné situace, kdy by kvalifikovaný subjekt financovaný ze státního rozpočtu podal zástupnou žalobu na podnikatele, který je také financován ze státního rozpočtu (např. poskytovatele dopravní obslužnosti).

CCBE v tomto ohledu navrhuje jiný a méně limitující způsob k naplnění nezbytného předpokladu zabránění účelnému podávání zástupných žalob, a sice (i) povinnost poražené strany k úhradě nákladů řízení či (ii) zákazu podílových odměn zastupujících subjektů na vysouzené částce. Zákaz podílových odměn (až na výjimky) také koreluje s Doporučením Komise o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany.¹¹³

Jako možné řešení uvádí CCBE možnost poškozených (spotřebitelů) obrátit se na advokáta jakožto kvalifikovanou osobu poskytující právní služby. Výkon advokacie je regulován a vázán na relativně přísné kvalifikační kritéria, je také předmětem etických pravidel a zároveň existuje úprava kárné odpovědnosti či odpovědnost za škodu, např. úprava náhrady škody u kvalifikovaných subjektů na v návrhu směrnice o zástupných žalobách zcela absentuje). Výše uvedené pojistky lze dle CCBE považovat za způsobilé k efektivní a účelné ochraně

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ Doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie. (2013/396/EU). Úřední věstník EU L 201/60. ochrany. Úřední věstník: 201, 26.7.2013, s. 60-65. Bod 30.

kolektivních zájmů spotřebitelů tak, jak jsou vymezeny v Návrhu směrnice o zástupných žalobách.

CCBE také kritizuje režim opt-out, kterému vytýká zejména účast spotřebitelů na řízení bez jejich autonomního rozhodnutí (projevu vůle), dokonce je v této souvislosti zmiňováno, že spotřebitel může v řízení setrvávat i pod „tlakem skupiny“, což však bohužel vzhledem k závažnosti takového tvrzení není nějak dále rozvedeno či argumentačně podepřeno. Z hlediska CCBE je tedy preferován režim opt-in, aby se každý měl možnost rozhodnout, zda a případně jakým způsobem chce svůj nárok uplatňovat. Kritice nebylo ušetřeno ani obrácené (přenesené) důkazní břemeno. Argumentem pro odmítnutí je fakt, že tato modifikace pochází z jiné právní kultury.

Závěrem lze říci, že vyjádření advokátního stavu k návrhu směrnice o zástupných žalobách je v první řadě potřeba chápat v souvislosti se zájmy, které jsou těmito organizacemi zastupovány. Na druhou stranu nelze stanoviskům v určitých bodech upřít konstruktivismu, se kterou k problematice přistupují. Je však škoda, že některé výtky jsou spíše stručnějšího charakteru a nejsou dále rozvedeny.

3.6 Návrh zákona o hromadných žalobách

Primárně se tato práce věnuje vybraným aspektům spotřebitelského práva na evropské úrovni, nicméně vzhledem k tomu, že (zatím) z českého legislativního procesu vzešel zdařilý¹¹⁴ Návrh věcného záměru zákona o hromadných žalobách, bude mu v této diplomové práci dán prostor, nejen aby byl beze zbytku naplněn cíl definovaný v úvodu, ale také jelikož transpozice směrnice o zástupných žalobách do českého právního řádu pomáhá pochopení této problematiky v celé její komplexnosti.

3.6.1 Návrh Věcného záměru zákona o hromadných žalobách

Návrh věcného záměru o hromadných žalobách (dále také jako **Návrh věcného záměru**)¹¹⁵ lze označit za specifický hned v několika ohledech. Nejenže se jedná o **podstatnou novelizaci českého civilního procesního práva**

¹¹⁴ VÁLOVÁ, Irena. Vláda schválila zavedení hromadných žalob, ministerstvu spravedlnosti bylo uděleno absolutorium. *Česká justice* [online]. Media Network, 4.4.2018 [cit. 2019-03-13]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/04/vlada-schvali-zavedeni-hromadnych-zalob-ministerstvu-spravedlnosti-bylo-udeleno-absolutorium/>.

¹¹⁵ Návrh věcného záměru zákona o hromadných žalobách. Ministerstvo spravedlnosti. Praha, 2018.

zakládající do určité míry novum kolektivního vymáhání práv s kompenzační funkcí (kolektivní náhrada škody či vydání bezdůvodného obohacení), ale také přichází v době, kdy je intenzivněji diskutována úplná rekonstrukce civilního procesního práva¹¹⁶. Dále je pozoruhodné, že česká legislativa - zdá se - nečeká na samotné přijetí směrnice o zástupných žalobách, jelikož byl již ministr spravedlnosti pověřen Vládou ČR, aby do 31. března 2019 vypracoval paragrafové znění návrhu zákona. Tuto skutečnost ilustruje fakt, že Vláda ČR schválila Návrh věcného záměru zákona o hromadných žalobách již 4 dubna 2018, přičemž Návrh směrnice o zástupných žalobách byl komisí schválen a navrhnut teprve 11. dubna 2018.¹¹⁷ Další zajímavostí v tomto ohledu je, že návrh věcného záměru zákona o hromadných žalobách vůbec neoperuje s Návrhem směrnice o zástupných žalobách, ale jen se zprávou Evropské komise SWD(2017) 209 final ze dne 23. května 2017¹¹⁸ či doporučením Evropské Komise č. 2013/396/EU ze dne 11. června 2013¹¹⁹. Tyto dokumenty však samotnému Návrhu směrnice o zástupných žalobách předcházejí. Jelikož se jedná teprve o Návrh věcného záměru zákona, který může v rámci dalších kroků legislativního procesu doznat i změn, bude zde dán prostor pouze dílčím (nosným) částem tohoto legislativního počínu.

Zákon o hromadných žalobách by měl představovat samostatný zákon upravující tuto svébytnou problematiku a měl by působit jako speciální právní úprava (*lex specialis*) vůči obecné právní úpravě, zejména pak k občanskému soudnímu řádu či případně k dalším předpisům. Lze tedy říci, že prameny civilního práva procesního se s největší pravděpodobností budou nadále fragmentovat.

¹¹⁶ Nutno však dodat, že věcný záměr nového civilního řádu soudního byl důrazně odmítnut. Viz Soudci odmítli ministerský návrh nové úpravy civilního procesu jako nezpůsobitou kuriozitu. *Česká justice* [online]. Media Network, 20.11.2018 [cit. 2019-03-13]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/11/soudci-odmitli-ministersky-navrh-nove-upravy-civilniho-procesu-jako-nezpusobilou-kuriozitu/>.

¹¹⁷ Srov. podrobnosti k legislativnímu procesu. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/HIS/?uri=CELEX:52018PC0184>.

¹¹⁸ Pracovní dokument útvarů Komise – Zpráva o kontrole účelnosti právních předpisů EU v oblasti ochrany spotřebitele a marketingu, SWD(2017) 209, 23.5.2017, provedené v rámci Programu Komise pro účelnost a účinnost právních předpisů (REFIT).

¹¹⁹ Doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie (2013/396/EU). Úřední věstník: 201, 26.7.2013, s. 60-65.

3.6.2 *Působnost zákona*

Ministerstvo počítá s tím, že cestou hromadných žalob budou moci být uplatňovány všechny nároky, **které lze již uplatňovat podle současné právní úpravy** v rámci občanskoprávního řízení krom těch, u kterých to jejich povaha vylučuje; (i) nároky z oblasti rodinného práva či nároky statusové, jedná se tedy o ty věci neumožňující uzavřít smír, (ii) dále pak věci týkající se korporálního práva (např. squeeze-out), (iii) vzhledem ke specifčnosti nároku budou také vyloučeny (iv) nároky na náhradu škody způsobenou výkonem veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem vůči státu či (v) nároky na náhradu škody či nemajetkové újmy uplatňované v rámci adhezního řízení dle trestního řádu.

3.6.3 *Režim hromadných žalob*

V rámci Návrhu věcného záměru zákona o hromadných žalobách byl **za standardní zvolen režim opt-out, v některých případech je však připuštěn režim opt-in** (jedná se zejména o ty případy, kdy způsobená škoda bude mít relativně vyšší charakter, kdy by se již dalo uvažovat i o výhodnosti individuálního řízení). Hlavní způsob, kterým se bude mezi jednotlivými režimy rozlišovat, bude rozhodnutí aktivně legitimovaného subjektu, který v žalobě uvede, jaký režim navrhuje. Tento návrh však nebude jediným kritériem a soud tak bude přihlížet i k dalším okolnostem (výše jednotlivých nároků, charakteristika skupiny atd.).

K výtkám týkajících se režimu opt-out, které byly do značné míry nastíněny výše, uvádí Ministerstvo spravedlnosti (dále také jako "ministerstvo") následující argumenty; režim opt-out byl podroben značné kritice zejména z důvodů chybějící vůle spotřebitelů při projednávání jejich nároků. K tomu ministerstvo uvádí statistiky týkající se řízení o tzv. *class action* v USA, kdy četnost vystoupení z řízení opt-out je velmi nízká - medián je cca 0,1 - 0,2 %.¹²⁰ Dle ministerstva je dále dán konkludentní souhlas s řízením v režimu opt-out tím, že spotřebitel z řízení nevystoupí. Ve většině případů s největší pravděpodobností neobstojí ani argument, že v individuálním řízení budou spotřebitelé schopni hájit svá práva lépe. Toto je dáno zejména již zmíněnou racionální apatií, kdy spotřebitelé bagatelní nároky vzhledem k jejich nepoměrné hodnotě k nákladům

¹²⁰ Návrh věcného záměru zákona o hromadných žalobách. Ministerstvo spravedlnosti. Praha, 2018. s. 14.

řízení nevymáhají. Dále také Návrh věcného záměru počítá v režimu řízení opt-out s posílenou úlohou soudu, který by měl mít v každé fázi řízení povinnost zkoumat, zda jsou kolektivní zájmy spotřebitelů zastupovány řádně a že nedochází ke středu zájmů.

3.6.4 *Aktivně legitimované a další vybrané subjekty*

Ve výkladu o návrhu směrnice o zástupných žalobách již bylo pojednáno o tzv. *kvalifikovaných subjektech*, které by dle navrhované úpravy na evropské úrovni měli jako jediní mít možnost podat zástupnou žalobu. Na rozdíl od směrnice o zástupných žalobách používá návrh zákona o hromadných žalobách odlišnou terminologii; a sice operuje v tomto ohledu s pojmy *správce skupiny*, *zástupce skupiny*, *zájmový spolek*¹²¹, leč se to může na první pohled zdát, nejsou termíny totožné a mají v řízení o hromadné žalobě své specifické postavení.

Správce skupiny (také správce skupinových nároků) je subjekt, který obsahově odpovídá již zmíněnému kvalifikovanému zástupci a který bude aktivně legitimován k podání žaloby. Správce skupiny také dle návrhu ponese náklady řízení. *"Věcný záměr definuje správce skupiny jako soukromého podnikatele, investora, jehož předmětem podnikání je zprostředkovávat uplatňování nároků s kolektivním prvkem v hromadném řízení. Správce skupiny bude celé řízení financovat, v případě neúspěchu v řízení bude druhé straně hradit náklady řízení. S ohledem na to, že bude muset být tento subjekt akreditován a jedním z předpokladů akreditace bude i prokázání náležitého finančního zajištění, nebude zde namíste obava z toho, že by nebyl schopen dostat těmto povinností."*¹²² Pro to, aby se fyzická či právnická osoba mohla kvalifikovat jako správce skupiny, bude muset dle věcného záměru získat od ministerstva tzv. *akreditaci*. Jedná se tedy o naplnění určitých kvalifikačních požadavků, kdy některé již byly nastíněny v kapitole pojednávající o návrhu směrnice o zástupných žalobách. Věcný záměr uvádí následující podmínky; povinné pojištění, dostatek finančních prostředků, důvěryhodnost, bezúhonnost, u fyzické osoby absolvování magisterského studijního programu (u právnické osobu bude muset tuto kvalifikační podmínku splnit ta fyzická osoba, která jí bude zastupovat). O akreditaci tak budou moci

¹²¹ Jedná se o spolky **zřízené za účelem ochrany zájmů spotřebitelů** či dalších kolektivních zájmů, k jejichž ochraně by měl institut hromadných žalob sloužit.

¹²² HAMULÁKOVÁ, Klára a Jana PETROV. Kolektivní ochrana práv v nově navrhované úpravě. Bulletin advokacie [online]. Advokátní komora ČR, 01.01.2019 [cit. 2019-03-14]. ISSN 1805-8280. s. 6.

žádat i např. zájmové spolky, jejichž hlavní činnost spočívá právě v ochraně spotřebitelských zájmů.

Relativně často zmiňovanou otázkou je **přípustnost advokáta pro výkon činnosti správce skupiny**. Věcný záměr toto nevylučuje: *"Konečně je třeba reflektovat, že je současně navrhováno povinné zastoupení advokátem (není-li správce sám advokátem), pročež není nutno v případě správce trvat na právníkém vzdělání."*¹²³ Proti tomuto pojetí správce skupiny však brojí i Česká advokátní komora (ČAK), která otázku kvalifikovaných subjektů upravených v čl. 4 Návrhu směrnice o zástupných žalobách a na navazující vnitrostátní regulace považuje za zásadní. ČAK se v tomto ohledu přiklání k chápání advokátů jako osob, které kvalifikovaně zastupují zájmy a hájí práva účastníků řízení - svých klientů; *"Advokát tedy není iniciátorem sporu, účast na soudním řízení je založena vůlí klienta, kterou advokát reprezentuje a není na jeho výsledku hmotně zainteresován, neboť nepředstavuje jeho investici. (...) Vyřešení otázky vztahu výkonu advokacie a výkonu funkce kvalifikované osoby v rámci hromadných žalob dle předmětného návrhu pak bude velice podstatné pro vytýčení pravidel, dle kterých se budou hromadné žaloby spravovat"*.¹²⁴ K otázce postavení správce skupinových nároků se ČAK vyjádřil ve smyslu *"nutnosti zachování procesní role advokáta jakožto zástupce účastníka řízení, nikoli jeho investora."*¹²⁵

Otázka kvalifikovaných subjektů/správců skupiny je tedy významnou otázkou celé této problematiky, na které se dle výše uvedeného ne zcela shoduje CCBE a ČAK. Stejně visí otazník nad souladem vymezení kvalifikovaných subjektů v Návrhu směrnice o zástupných žalobách a Návrhu věcného záměru zákona o hromadných žalobách. Z tohoto důvodu mohou být klíčové změny v rámci jednotlivých legislativních procesů.

Dalším důležitým subjektem, se kterým Návrh věcného záměru počítá je tzv. **zástupce skupiny**. Jedná se v zásadě o člena skupiny, jehož nárok by měl iniciovat celé řízení, ledaže by ho inicioval spolek na ochranu zájmů spotřebitelů. Soud bude zkoumat právě nárok zástupce skupiny a rozhodnutí o jeho nároku bude směřovat pro ostatní členy skupiny. Nárok ostatních členů skupiny se tedy

¹²³ Návrh věcného záměru zákona o hromadných žalobách. Ministerstvo spravedlnosti. Praha, 2018, s. 56.

¹²⁴ Stanovisko CCBE k návrhu směrnice o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů doplněné komentářem ČAK. *Bulletin advokacie* [online]. Česká advokátní komora v Praze, 22.10.2018 [cit. 2019-03-13]. ISSN ISSN 1805-8280. s. 1 - 2.

¹²⁵ Tamtéž. s. 2.

bude odvíjet od nároku zástupce skupiny. V režimu opt-in se ve věcném záměru předpokládá přiznání aktivní legitimace i zástupcům skupiny, jinak (režim opt-out) prostřednictvím správce skupiny.

Klíčovou rolí v celé této problematice budou hrát **zájmové spolky**. V našich podmínkách jsou to zejména nejružnější spotřebitelské organizace. Žaloby bez kompenzačního prvku, tedy zejména žaloby negatorní, a žaloby v režimu opt-in budou moci tyto spolky podávat i bez *akreditace*. Věcný záměr počítá také s možností poradní funkce těchto spolků, mělo by se jednat o obdobu tzv. *amicus curiae* - přítele soudu.

Ostatní členové skupiny (až už v režimu opt-in či opt-out) budou účastníky řízení, avšak toto účastenství vzhledem ke specifickým řízením o hromadných žalobách bude vykazovat určitá specifika - omezení. Důvod těchto omezení spočívá v zachování procesní ekonomie a efektivity řízení. Tak např. ostatní účastníci budou moci se soudem komunikovat pouze skrze aktivně legitimovaný subjekt (správce skupiny, zástupce skupiny či spolek). Pokud by tomu tak nebylo, byl by soud téměř s jistotou zavalen vysokým počtem podání a řízení by se tak neúčelně protahovalo. Stejně tak nebude ostatním členům skupiny dána možnost zpětvzetí žaloby, uzavření smíru atd. Pokud by tak však chtěli učinit, mají možnost s řízením vystoupit (tzv. *se opt-outovat*) a napříště tak vymáhat své nároky v individuálním řízení.

3.6.5 *Podmínky řízení*

Pro zahájení řízení počítá věcný záměr s nutností splnit zvláštní podmínky (nad rámec obecných podmínek dle občanského soudního řádu), jejich splnění je totiž nezbytné pro naplnění účelu institutu hromadných žalob a jeho efektivního využívání. Jedná se o následující podmínky;¹²⁶

- a) **početnost** (*numerosity*) - počet členů skupiny musí být takový, aby odůvodňoval účelnost hromadného řízení, věcný záměr však nepočítá s určením minimálního počtu členů skupiny a tyto úvahy ponechá na straně soudu, lze tedy předpokládat, že konkrétní čísla vykrystalizují z následné rozhodovací (judikaturní) činnosti soudů,

¹²⁶ Návrh věcného záměru zákona o hromadných žalobách. Ministerstvo spravedlnosti. Praha, 2018. s. 39. a BALARIN, Jan. Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení. Praha, 2010. Disertační práce. Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Vedoucí práce Alena WINTEROVÁ. s. 62.

- b) **společná povaha** nároku (*commonality*) a **typizovanost** (*typicality*) - společné (i) právní a (ii) skutkové otázky zakládající nárok, nárok tedy musí mít stejný či obdobný charakter, v rámci těchto podmínek mohou vznikat i různé podskupiny členů skupiny, kteří uplatňují svůj nárok v rámci téhož řízení,
- c) **odpovídající aktivně legitimovaný subjekt** (*adequacy of representation*) - dle režimu řízení (opt-out či opt-in) jsou vyžadovány speciální vlastnosti subjektu podávajícího žalobu (aktivně legitimovaného), až na jednotlivé výjimky je pak stanoven *advokátní přímus*, tedy povinné zastoupení advokátem,
- d) **povaha skupiny a skupinového nároku** (*vhodnost*) - řízení o hromadné žalobě představuje nejúčelnější řešení, zároveň se také nesmí jednat o **zjevné zneužití práva**, jinak bude žaloba vyhodnocena soudem jako nepřípustná.

3.6.6 *Fáze řízení*

Věcný záměr počítá s **dvěma fázemi řízení** o hromadných žalobách;

- 1) certifikační řízení a
- 2) nalézací řízení (řízení ve věci samé).

V **certifikační fázi**, tzv. *certifikaci*, bude soud hodnotit to, zda je žaloba způsobilá k projednání v řízení o hromadných žalobách. Referenčními kritérii budou kromě obecných podmínek dle občanského soudního řádu také podmínky uvedené v předchozí podkapitole (početnost, společná povaha, typizovanost, aktivně legitimovaný subjekt, povaha skupiny a skupinového nároku a nezneužití práva). Účelem tohoto řízení je **zejména ochrana pasivně legitimovaných subjektů** (žalovaných) **před účelovými žalobami**, které mohou mít za následek nezanedbatelnou újmu. Ta může spočívat např. v případné medializaci případu a s tím spojené snížené obchodní reputaci podnikatele (někdy se v tomto ohledu hovoří o tzv. **difamačních žalobách**). Proti rozhodnutí soudu o vydání či nevydání certifikace bude přípustný opravný prostředek.

Další pojistkou proti zneužívání institutu hromadných žalob je relativně **vysoký soudní poplatek**. Ten by měl také sestávat ze dvou samostatných plateb, kdy (i) v rámci certifikačního řízení by byl poplatek fixně stanoven tak, aby demotivoval ke zneužívání institutu hromadných žalob a (ii) ve fázi nalézacího řízení by měl být soudní poplatek stanoven jako poměrná (procentuální) částka ze

žalované částky. V rámci certifikačního řízení uvádí Návrh věcného záměru částku 25 tis. Kč, poměrný poplatek v rámci nalézacího řízení, tedy druhé fáze řízení o hromadných žalobách, by měl být limitován na 5 mil. Kč. Je však otázkou na kolik je stanovení soudního poplatku tímto způsobem v souladu s požadavkem čl. 15 Návrhu směrnice o zástupných žalobách, který požaduje, aby členské státy zajistily, že: "*procesní náklady spojené se zástupnými žalobami nejsou finanční překážkou bránící kvalifikovaným subjektům účinně uplatňovat právo usilovat o opatření (...) tím, že omezí platné soudní nebo správní poplatky.*"

3.6.7 Informace o probíhajících řízeních

Informovanost spotřebitelů je jedna z oblastí, se kterou se muselo ministerstvo při vypracovávání návrhu také zabývat a která je kritická pro možnost spotřebitele uplatnit svá práva. Za prvé má ministerstvo v úmyslu zřídit centrální databázi obsahující detaily o probíhajících řízeních, mělo by se jednat o jistou obdobu insolvenčního rejstříku. Za druhé by dle povahy věci mohl soud nařídít žalující straně provedení dalšího vhodného zveřejnění, zejména pak za použití hromadných sdělovacích prostředků (televize, rádio, tisk), zřízení samostatné internetové stránky, sociální sítě atd.

4. Nedůvodné zeměpisné blokování

"Téměř 90 % respondentů-spotřebitelů se při nakupování v jiném státě EU setkalo s geoblokováním či jinou formou geografického omezení. Až 50 % respondentů-podniků rozhodně souhlasí s tím, že všechny uvedené formy geoblokování i další geografická omezení představují závažnou překážku při vytváření jednotného trhu."¹²⁷

Nedůvodně zeměpisné blokování a další formy diskriminace (dále také jako "**geoblokování**" či "**geoblocking**") představují jeden z nejzávažnějších překážek, která účinně brání v rozvoji jednotného (digitálního) trhu a další ekonomické integraci Evropské unie. Pojem geoblokování v sobě tedy obsahuje ty praktiky, které omezují řádné a efektivní fungování jednotného (digitálního) trhu; tedy trhu bez hranic s garancí volného pohybu zboží a služeb. Jinými slovy tak geoblokování způsobuje diskriminaci spotřebitelů, kdy spotřebitelé z jednotlivých členských států nemají možnost nakupovat za stejně výhodných podmínek či v některých případech vůbec nemají stejnou možnost k nakupování. **Diskriminační praktiky** lze dělit na **přímé** a **nepřímé**. Za přímé diskriminační praktiky lze označit ty, které diskriminují spotřebitele přímo na základě kritérií (i) státní příslušnosti, (ii) místa bydliště nebo (iii) místa usazení zákazníka. Mezi nepřímé diskriminační praktiky pak patří ty praktiky, které vedou ke stejnému znevýhodnění (diskriminaci) jako přímé diskriminační praktiky. Při geoblokování se jedná zejména o následující kritéria; (i) **IP adresa** či **GPS údaje**, (ii) členský stát, ve kterém je registrován platební účet a případně s ním spojená platební karta (**domicil platebního prostředku**) a (iii) **doručovací adresa**.¹²⁸

Zaváděním překážek, které omezují jednotný (digitální) trh, pak dochází k tzv. **umělé segmentaci trhu**, jejíž negativní dopad spočívá v omezených možnostech využití plného hospodářského potenciálu Evropské unie. Jelikož je idea jednotného (digitálního) trhu jednou z nosných myšlenek evropské integrace, vyplývá z výše uvedeného, že faktické odstranění geoblokování musí nutně představovat prioritu agendy Komise, potažmo celé Evropské unie. Pro úplnost, je také nutné podotknout, že ač se geoblokování vztahuje jak na off-line, tak on-line

¹²⁷ Shrnutí odpovědí shromážděných ve veřejné konzultaci Evropské komise z roku 2015 na téma: Blokování obsahu na základě zeměpisné polohy (geoblokování) a další geografická omezení uplatňovaná v EU na nákup zboží a služeb a přístup k informacím. Evropská komise. Brusel, 2015. s. 1.

¹²⁸ Blíže k přímé a nepřímé diskriminaci viz Nařízení o geoblokování bod. 6 preambule či TICHÝ, Luboš, Rainer ARNOLD, Jiří ZEMÁNEK, et al. Evropské právo. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-546-6. s. 114.

obchod, většina spotřebitelů vnímá geoblokování **zejména ve vztahu k nákupu digitálního obsahu.**

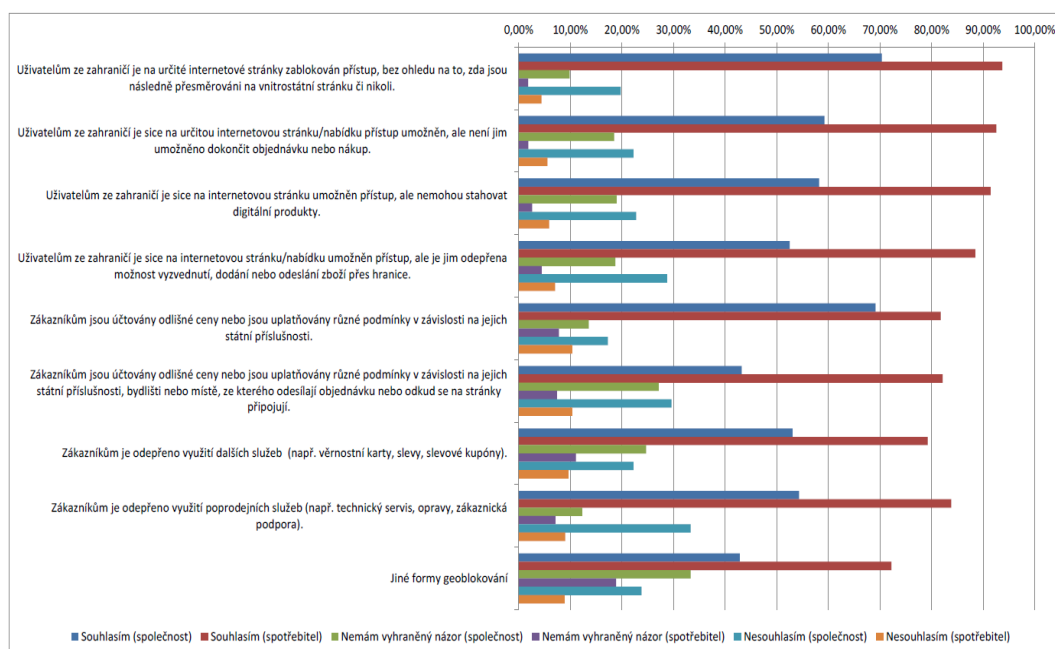
V rámci Veřejné konzultace z roku 2015 na téma blokování obsahu na základě zeměpisné polohy (geoblokování) a další geografická omezení uplatňována v EU na nákup zboží a služeb a přístup k informacím (dále také jako "**veřejná konzultace**") identifikovala Evropská komise následující způsoby, kterými dochází k geoblokování:

- a) *"uživatelům ze zahraničí je na určité internetové stránky zablokováno přístupu, bez ohledu na to, zda jsou následně přesměrováni na vnitrostátní stránku či nikoli,*
- b) *uživatelům ze zahraničí je sice na určitou internetovou stránku/nabídku přístup umožněn, ale není jim umožněno dokončit objednávku nebo nákup,*
- c) *uživatelům ze zahraničí je sice na internetovou stránku umožněn přístup, ale nemohou stahovat digitální produkty,*
- d) *uživatelům ze zahraničí je sice na internetovou stránku/nabídku umožněn přístup, ale je jim odepřena možnost vyzvednutí, dodání nebo odeslání zboží přes hranice,*
- e) *zákazníkům jsou účtovány odlišné ceny nebo jsou uplatňovány různé podmínky v závislosti na jejich státní příslušnosti,*
- f) *zákazníkům jsou účtovány odlišné ceny nebo jsou uplatňovány různé podmínky v závislosti na jejich státní příslušnosti, bydlišti nebo místě, ze kterého odesílají objednávku nebo odkud se na stránky připojují,*
- g) *zákazníkům je odepřeno využití dalších služeb (např. věrnostní karty, slevy, slevové kupóny),*
- h) *zákazníkům je odepřeno využití poprodejních služeb (např. technický servis, opravy, zákaznická podpora)."¹²⁹*

¹²⁹ Shrnutí odpovědí shromážděných ve veřejné konzultaci Evropské komise z roku 2015 na téma: Blokování obsahu na základě zeměpisné polohy (geoblokování) a další geografická omezení uplatňovaná v EU na nákup zboží a služeb a přístup k informacím. Evropská komise. Brusel, 2015. s. 6.

K jednotlivým výše uvedeným formám geoblokování se v rámci veřejné konzultace vyjádřili i spotřebitelé, z jejichž odpovědí je tak nanejvýš zřejmé, že se v rámci Evropské unie jedná o celospolečensky závažné téma:

Tabulka 2 Význam jednotlivých forem geoblokování¹³⁰

S již naznačeným účinkem geoblokování zejména v oblasti on-line služeb korelují i způsoby, kterými je geoblokování prováděno; "(i) úplné odmítnutí přístupu na základě IP adresy¹³¹ (nebo jiných technických prostředků umožňujících zjistit zeměpisnou polohu), zařízení nebo sítě používaných spotřebitelem, (ii) identifikace země, kde byla vydána daná kreditní karta¹³² nebo kde proběhla platba, a odmítnutí všech zahraničních plateb, (iii) před dokončením transakce je od spotřebitele vyžádána jeho státní příslušnost nebo bydliště, (iv) přístup k digitálnímu nebo nedigitálnímu zboží nebo službám nebo jejich pořízení jsou umožněny pouze spotřebitelům s určitým poštovním směrovacím číslem, (v) spotřebitelům, kteří chtějí zakoupit nějakou službu nebo k ní získat přístup, je poskytnut při vyplňování údajů pouze takový formát například pro datum, adresu či telefonní číslo atd., které nevyhovují formátu údajů jejich domovského státu

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ IP adresa představuje jedinečný kód, dle kterého lze zjistit polohu a některé další informace počítače připojeného k internetu. Viz ROSENKRANCOVÁ, Martina. Co o vás prozradí IP adresa. *Objevit.cz: IT magazín, zprávy a novinky ze světa IT* [online]. 26 Zář, 2015 [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://www.objevit.cz/co-o-vas-prozradi-ip-adresa-t134939>.

¹³² Pojem *kreditní karta* se zde nejspíše myslí jak karty kreditní, tak karty debetní.

(např. formátu PSČ omezený pouze na jednu zemi, rozvírací seznamy zemí nebo obcí pouze z omezeného počtu států atp.)¹³³

4.1 Současný spotřebitelský *acquis* v oblasti geoblokování

Pro omezení výše uvedených negativních hospodářských jevů spojených s geoblokováním na poli jednotného (digitálního) trhu bylo Unií v únoru 2018 přijato Nařízení (EU) 2018/302 o řešení neoprávněného zeměpisného blokování a dalších norem diskriminace založených na státní příslušnosti, místě bydliště či místě usazení zákazníků v rámci vnitřního trhu¹³⁴ (dále také jako **Nařízení o geoblokování**).

Nařízení o geoblokování však není jediným legislativním počinem Unie v tomto směru. Ze souvisejících předpisů lze zmínit zejména Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES, o službách na vnitřním trhu¹³⁵ (**Směrnice o službách vnitřním trhu**), která v článku 20 odst. 2 stanovuje členským státům povinnost zajistit, "*aby obecné podmínky přístupu ke službám, které poskytovatel široké veřejnosti poskytuje, neobsahovaly žádná diskriminační ustanovení vztahující se ke státní příslušnosti nebo místu bydliště příjemce, aniž by však vylučovaly možnost zohlednit rozdíly v podmínkách přístupu, pokud jsou tyto rozdíly přímo opodstatněné objektivními kritérii.*" Výše uvedené formulace se však v praxi nijak zvlášť neosvědčila a je možné ji považovat vzhledem k jejímu charakteru za obtížně aplikovatelnou. Problémová je v tomto ohledu výjimka spočívající v možnosti zohlednění opodstatněných a objektivních rozdílů. Zároveň se tato směrnice vztahuje toliko na služby. Jinými slovy, **není zřejmé, co je možno považovat za ona opodstatněná objektivní kritéria a co už ne.**

Dalšími unijními předpisy týkající se geoblokování pak jsou Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického

¹³³ FRANTÍKOVÁ, Zuzana. Jednotný digitální trh a geoblokování. Obchodní právo: Časopis pro obchodně právní praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 26(2), 51-56. ISSN 1210-8278. s. 52.

¹³⁴ Nařízení (EU) 2018/302 Evropského parlamentu a Rady ze dne 28. února 2018 o řešení neoprávněného zeměpisného blokování a dalších forem diskriminace založených na státní příslušnosti, místě bydliště či místě usazení zákazníků v rámci vnitřního trhu a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a (EU) 2017/2394 a směrnice 2009/22/ES. Úřední věstník: L 60I , 2.3.2018, s. 1-15.

¹³⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu. Úřední věstník: L 376, 27.12.2006, s. 36-68.

obchodu, na vnitřním trhu¹³⁶ (**Směrnice o elektronickém obchodu**), jejímž předmětem je odstranění právních překážek fungování vnitřního trhu.¹³⁷

V neposlední řadě se na tomto místě nelze nezmínit Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009¹³⁸ (**Nařízení platebních prostředků**), které v čl. 9 zakazuje diskriminaci z hlediska domicilu platebních účtů.

Z návrhu unijních předpisů nelze také nezmínit návrh (i) Směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech smluv o poskytování digitálního obsahu COM/2015/0634 final - 2015/0287 (COD)¹³⁹ a (ii) Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech smluv o prodeji zboží online a jinými prostředky na dálku COM/2015/0635 final - 2015/0288 (COD).¹⁴⁰ Jak již oba dva návrhy svým názvem napovídají, předkládaná úprava cílí zejména na **harmonizaci smluvního rámce**, ve kterém probíhá nákup digitálního obsahu on-line. Jak je již pro recentní unijní spotřebitelskou legislativu typické, jsou oba návrhy založeny na tzv. principu maximální harmonizace, tzn. že se v rámci transpozice do vnitrostátního práva nelze (až na výjimky vyplývající z primárního práva) od práv a povinností stanovených ve směrnici odchýlit, a to jak ve neprospěch, tak ve prospěch spotřebitele. Cílem této metody harmonizace se Evropská unie snaží zabraňovat vzniku různé úrovně ochrany spotřebitele v jednotlivých členských státech tak, jak k tomu může docházet při používání metody minimální harmonizace.¹⁴¹ Výše uvedený demonstrativní nástin (účinné) evropské právní úpravy týkající se geoblokování není vyčerpávající, jedná se však o přehled těch nerelevantnějších (návrhů) předpisů v této oblasti.

¹³⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (**směrnice o elektronickém obchodu**). Úřední věstník: L 178, 17.7.2000, s. 1-16.

¹³⁷ Srov. body 5 a 6 Preambule Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu). Úřední věstník: L 178, 17.7.2000, s. 1-16.

¹³⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. Úřední věstník: L 94, 30.3.2012, s. 22-37.

¹³⁹ Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech smluv o poskytování digitálního obsahu. COM/2015/0634 final - 2015/0287 (COD).

¹⁴⁰ Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech smluv o prodeji zboží online a jinými prostředky na dálku, COM/2015/0635 final - 2015/0288 (COD), dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52015PC0635>.

¹⁴¹ KRÁL, Richard. Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3, s. 68 - 70.

Dle Komise však přes výše uvedenou robustní spotřebitelskou legislativu určené k ochraně spotřebitele před diskriminací i nadále docházelo k diskriminaci spotřebitelů výše uvedeným způsobem, zejména pak proto, že nedošlo k odpovídající transpozici do právních řádů jednotlivých členských států. Přetrvávání praktik geoblokování jasně dokazují statistická data vyplývající z veřejné konzultace Evropské komise k problematice geoblokování¹⁴²; na otázku, zda se již setkali s geoblokováním či obdobnou diskriminační praktikou se vyjádřilo kladně 89,4 % tázaných spotřebitelů (spotřebitelských organizací) a 63 % podniků. Veřejná konzultace dále zjistila, že geoblokování se nejčastěji týká **oblečení, obuvi, knih, elektroniky, digitálního zboží a služeb** (např. počítačové hry či jiný software, streamingové služby, elektronické knihy atd.), **letenek, pronájmů vozidel či kulturních a zábavních služeb**¹⁴³. V tomto ohledu je mediálně známý případ zábavního parku Disneyland v Paříži, který účtoval různé ceny za totožné balíčky služeb. Tak například prémiový balíček stál 1.346,- euro francouzského spotřebitele, 1.870,- euro britského spotřebitele a německého spotřebitele dokonce 2.447,- eur.¹⁴⁴

Je tedy zřejmé, že geoblokování je stále i navzdory již dosaženému spotřebitelskému *acquis* stále aktuální problém, a to zejména ve vztahu k dalšímu rozvoji jednotného digitálního trhu. Právě vzhledem k přetrvávající diskriminaci spotřebitelů spočívající v geoblokování byla pro tentokrát zvolena forma nařízení (nařízení o geoblokování), aby spotřebitele (a nejen je) napříště chránil přímo použitelný unijní předpis zajišťující ve všech členských státech jednotnou míru ochrany před geoblokováním či obdobnými diskriminačními praktikami.

4.2 Nařízení o geoblokování

Účelem nařízení o geoblokování je zajistit v obecné rovině právní rámec k rozvoji a plnému využití potenciálů vnitřního (digitálního) trhu jakožto celistvého prostoru bez hranic, který umožňuje **volný pohyb zboží a služeb**. Nařízení o geoblokování je až na výjimky účinné od 3. prosince 2018, jedná se

¹⁴² Shrnutí odpovědí shromážděných ve veřejné konzultaci Evropské komise z roku 2015 na téma: Blokování obsahu na základě zeměpisné polohy (geoblokování) a další geografická omezení uplatňovaná v EU na nákup zboží a služeb a přístup k informacím. Evropská komise. Brusel, 2015. s. 7 - 8.

¹⁴³ Mystery shopping survey on territorial restrictions and geo-blocking in the European Digital Single Market: Final Report. Evropská komise. Brusel, 2016. ISBN 978-92-79-58002-4.

¹⁴⁴ BRUNSDEN, Jim a Duncan ROBINSON. Disneyland Paris ditches pricing policy. Financial Times [online]. 15. duben 2016 [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/e472eec2-031b-11e6-af1d-c47326021344>.

tedy o velmi novou právní úpravu. Věcná působnost je vymezena pomocí odkazu na již uvedenou směrnici o vnitřním trhu, ke které je nařízení o geoblokování *lex specialis* (čl. 1 odst. 1 a odst. 7). V zápětí se nařízení o geoblokování odkazuje na čl. 2 odst. 2 směrnice o vnitřním trhu, kterým se vymezují ty činnosti, na které se jak směrnice o vnitřním trhu, tak nařízení o geoblokování nevztahují (negativní vymezení působnosti). Jedná se v zásadě o ty činnosti, které již **upravuje jiný unijní předpis** či na nich existuje **veřejný zájem (státu)** anebo jsou to činnosti, které jsou **předmětem ochrany autorského práva**. Mezi vyloučené činnosti patří zejména; (i) služby obecného zájmu nehopodářské povahy (např. sociální služby, činnosti bezpečnostních složek),¹⁴⁵ (ii) finanční služby (např. bankovníctví, pojišťovnictví, (iii) služby a sítě elektronických komunikací (telekomunikační a přenosové služby používané zejména pro rozhlasové a televizní vysílání), (iv) služby v oblasti dopravy,¹⁴⁶ (v) služby agentur práce, (vi) zdravotní služby, (vii) audiovizuální služby, (viii) hazardní hry, (ix) služby poskytované notáři a další.¹⁴⁷

Dále pak nařízení o geoblokování přidává nad rámec již zmíněné výluky uvedené ve Směrnici o vnitřním trhu další oblasti (někdy duplicitně), na které se nebude toto nařízení vztahovat; jsou to (i) oblasti daní, (ii) autorského práva, která má své specifické postavení v rámci harmonizace spotřebitelského *acquis*, (iii) právo Unie v oblasti justiční spolupráce v občanských věcech a konečně na ty případy transakcí, které jsou čistě vnitrostátní.¹⁴⁸ Výčet oblastí, na které se nařízení o geoblokování je tedy **poměrně široký**. Co se týče osobní působnosti, nařízení se vztahuje nejen (i) spotřebitelé samotné, ale také na ty (ii) podniky, které nakupují zboží a služby jako koncoví uživatelé (tedy ne v rámci své obchodní činnosti k dalšímu přeprodeji), tyto subjekty pak nařízení dohromady označuje jako zákazníky.

¹⁴⁵ K definici *služeb obecného zájmu nehopodářské povahy* srov.: Služby obecného zájmu [online]. Evropská komise [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/topics/single-market/services-general-interest_cs.

¹⁴⁶ Služby v oblasti dopravy a zejména pak prodej jízdenek/letenek pro přepravu cestujících jsou již předmětem antidiskriminační úpravy obsažené zejména v následujících nařízeních; Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1008/2008 o společných pravidlech pro provozování leteckých služeb, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1177/2010 o právech cestujících při cestování po moři a na vnitrozemských vodních cestách, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 181/2011 o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční dopravě.

¹⁴⁷ Srov. čl. 2 odst. 2 Směrnice 2006/123/ES o službách vnitřním trhu.

¹⁴⁸ Srov. čl. 1 Nařízení (EU) 2018/302 o geoblokování.

Nařízení se mimo jiné vztahuje na všechny podnikatele a sídlem v Evropské unii a také na ty podnikatele se sídlem mimo Evropskou unii, pokud prodávají zboží či poskytují služby na území Evropské unie (osobní působnost). Nařízení se také vztahuje jak na on-line, tak na off-line obchod, vzhledem k rozvoji informačních a komunikačních technologií a vývoje jednotného digitálního trhu lze však předpokládat, že největší potenciál Nařízení o geoblokování spočívá v podpoře on-line obchodu (e-commerce), tedy při nákupu digitálního obsahu.

4.3 Zakázané diskriminační praktiky

V čl. 3 - 5 nařízení o geoblokování jsou uvedeny a zakázány diskriminační praktiky, mezi které patří (i) státní příslušnost, (ii) místo bydliště či (iii) místo usazení zákazníka (dále také jako "**diskriminační důvody**"). Jedná se o:

- a) blokování či omezování přístupu zákazníka k on-line rozhraní (čl. 3),
- b) omezující přístup ke zboží a službám a (čl. 4),
- c) diskriminace z důvodů souvisejících s platbou (čl. 5).

4.3.1 *Blokování či omezování přístupu zákazníka k on-line rozhraní*

Nařízení o geoblokování v čl. 3 zakazuje v zásadě dvoje diskriminační praktiky; (i) blokování či jiné omezování přístupu zákazníka k on-line rozhraní podnikatele¹⁴⁹ na základě diskriminačních důvodů (odst. 1) a (ii) přesměrovávání zákazníka na jinou (např. jazykovou) verzi internetových stránek než na tu, ke které chtěl původně získat přístup (odst. 2). Přesměrování je však přípustné v případě, pokud by s přesměrováním zákazník výslovně souhlasil a zároveň by mu byla ponechána možnost přístupu na původně zamýšlenou verzi internetových stránek. Tento souhlas postačuje pro tytéž internetové stránky udělit pouze jednou pro všechny budoucí návštěvy a lze jej také kdykoli odvolat.

Z tohoto ustanovení pak existuje **výjimka**, která připouští výše uvedené blokování, omezení či přesměrování internetových stránek bez souhlasu zákazníka. Jedná se o případy, kdy je tak nezbytné učinit za účelem splnění povinnosti vyplývající z evropského práva nebo s ním souladného právního řádu členského státu. Může se jednat např. o případy zákazu přístupu k určitému

¹⁴⁹ Dle čl. 2 odst. 18 Nařízení 2006/123/ES o geoblokování se obchodníkem rozumí "*jakákoli fyzická nebo právnická osoba bez ohledu na to, zda je v soukromém či veřejném vlastnictví, která jedná, i prostřednictvím jiné osoby jedající jejím jménem nebo v jejím zastoupení, za účelem souvisejícím s její živností, podnikáním, řemeslem nebo povoláním.*"

obsahu. Výše uvedené však neznamená, že by obchodníci nemohli provozovat více (jazykových) verzí svých internetových stránek obsahující specifika týkající se zákazníků jednotlivých členských států - to ovšem mohou, jen k nim však nesmí omezovat přístup na základě výše uvedených diskriminačních důvodů.¹⁵⁰

4.3.2 *Uplatňování odlišných všeobecných podmínek pro přístup ke zboží a službám*

Dále Nařízení o geoblokování v čl. 4 zakazuje ty praktiky, které jsou způsobilé vyvolat diskriminaci vůči jednotlivým zákazníkům tím, že na základě všeobecných podmínek pro přístup dochází k rozdílnému zacházení, které nelze nijak objektivně odůvodnit. Jinými slovy musí tedy mít všichni zákazníci z jednotlivých členských států stejný přístup ke zboží či službám, přičemž podnikatel nemůže zákazníkovi odmítnout prodat zboží či poskytnout službu. Výše uvedené se vztahuje na následující případy;¹⁵¹

- a) jedná se o koupi zboží, které je dodáváno do členského státu, do kterého podnikatel dle všeobecných podmínek pro přístup zboží dodává či je zboží odebráno ve členském státě, na kterém se zákazník a podnikatel dohodli,
- b) jedná se o elektronické poskytnutí služby (např. webhosting, cloudové řešení atd.), které není předmětem autorsko-právní ochrany,
- c) jedná se o poskytnutí služby (s výjimkou služeb poskytovaných elektronicky), která se váže ke konkrétnímu místu v rámci Evropské unie (typicky se může jednat např. o ubytovací služby, služby pronájmů vozidel atd.).

Je pochopitelné, že ne každý podnikatel (obchodník) nutně chce provozovat své podnikání v každém jednotlivém členském státě, jelikož provozování podnikání v několika členských státech může být, zejména pro malé či střední podniky, finančně a organizačně nákladné. Není tedy dle Nařízení o geoblokování povinnost podnikatele dodávat zboží do všech jednotlivých členských států. Povinnost představuje toliko prodat zboží či poskytnout službu každému zákazníkovi za srovnatelných (nediskriminačních) podmínek. Pro zákazníky, kteří mají bydliště v jiném členském státě než v tom, do kterého

¹⁵⁰ Nařízení (EU) 2018/302 Evropského parlamentu a Rady ze dne 28. února 2018 o řešení neoprávněného zeměpisného blokování a dalších forem diskriminace založených na státní příslušnosti, místě bydliště či místě usazení zákazníků v rámci vnitřního trhu a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a (EU) 2017/2394 a směrnice 2009/22/ES. Úřední věstník: L 60I , 2.3.2018, s. 1-15. Preambule bod 20.

¹⁵¹ Tamtéž. čl. 4 odst. 1 písm. a) - c).

podnikatel zboží dodává, bude na zákazníkovi samotném, aby si své zboží vyzvedl právě v tomto státě či si sám zajistil dodání. V případech dle Ad a) také nevzniká povinnost k registraci k DPH v tom členském státě, ve kterém má zákazník bydliště.

Evropský zákonodárce, stejně jako v předchozím článku, i zde myslel na ty případy, kdy by povinnost dle čl. 4 odst. 1 mohla kolidovat s povinností vyplývající z evropského práva nebo s ním souladného právního řádu členského státu. V tomto případě opět platí výjimka z aplikace tohoto článku (srov. čl. 4 odst. 5).

4.3.3 *Diskriminace z důvodů souvisejících s platbou*

A konečně jsou v čl. 5 odst. 1 zapovězeny ty diskriminační praktiky týkající použitých platebních prostředků. Podnikatelům je tedy zakázáno diskriminovat uplatňováním odlišných platebních podmínek. Diskriminační kritérium se v tomto případě nemusí týkat jen výše uvedených diskriminačních důvodů, ale v úvahu přicházejí také domicil platebního prostředku či místo usazení poskytovatele platebního prostředku v rámci Evropské unie. Tento zákaz se vztahuje jen na ty transakce, kdy (i) se jedná o elektronickou transakci, (ii) jsou splněny požadavky na ověření dle čl. 30 a 31 Směrnice (EU) 2015/2366 o platebních službách na vnitřním trhu¹⁵² a (iii) podnikatel akceptuje měnu, ve které je platba prováděna.

Jinými slovy, podnikatel si může zvolit, jaké platební prostředky bude přijímat, nicméně již **v rámci jím zvolených platebních prostředků nemůže docházet k diskriminaci spotřebitelů**. Podnikatelé také mohou stanovovat různé platební podmínky pro různé členské státy.¹⁵³ To v důsledku znamená, že podnikatel nemá povinnost přijímat veškeré platební prostředky či dokonce přijímat platby ve všech měnách členských států. Také není povinností podnikatele akceptovat všechny druhy platebních karet (debetní či kreditní) téhož poskytovatele. „*Pokud obchodník přijímá kreditní karty dané značky vydané*

¹⁵² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES. Úřední věstník: L 337, 23.12.2015, s. 35-127.

¹⁵³ Otázky a odpovědi k nařízení o zeměpisném blokování v rámci elektronického obchodu. Evropská komise. Brusel, 2018. Úřední věstník: L 330, 14. 12. 2011, s. 39. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/geo-blocking-regulation-questions-and-answers>. s. 28.

v jednom členském státě, musí přijímat stejný typ kreditní karty téže značky, která byla vydána v jiném členském státě.“¹⁵⁴ Odst. 2 téhož článku také umožňuje podnikatelům zadržení zboží či odmítnutí poskytnutí služby, pokud nebude mít podnikatel potvrzení o řádné iniciaci platby.

4.3.4 *Dohody o pasivním prodeji*¹⁵⁵

Těsná souvislost mezi spotřebitelským právem a hospodářským právem je předmětem úpravy čl. 6, kdy tento upravuje vztahy mezi těmito právními odvětvími, a to tak, že nařízení o geoblokování nemá vliv na pravidla hospodářské soutěže, která jsou v této souvislosti upravena zejména v článku 101 SEU a nařízení (EU) 330/2010¹⁵⁶, ledaže by byly porušeny povinnosti podnikatele stanovení v čl. 3 – 5 Nařízení o geoblokování.

Dle čl. 6 tedy nejsou přípustné ty dohody podnikatelů omezující pasivní prodej praktikami způsobilými porušit čl. 3 – 5 Nařízení o geoblokování. Dle důvodové zprávy k nařízení o geoblokování je cílem tohoto ustanovení znemožnit obcházení nařízení o geoblokování smluvními ujednáními mezi podnikateli.¹⁵⁷ Nelze tedy např. smluvním ujednáním mezi dodavatelem a podnikatelem ujednat, aby podnikatel neměl možnost prodávat zboží či poskytovat služby v návaznosti na poptávku zákazníku z jiných členských států (pasivní prodej). Takové smluvní ujednání jsou zakázané, a tím pádem i neplatné.

Aby měli obchodníci dostatek času uvést své obchodní praktiky a modely do souladu s nařízením o geoblokování, bude se čl. 6 vztahovat na všechny smlouvy, které jsou (i) uzavřené před 2. březnem 2018 a (ii) zároveň jsou v souladu unijním a vnitrostátním právem hospodářské soutěže teprve až od 28. března 2020.

Autor si je vědom, že tato podkapitola nastiňuje problematiku pasivních prodejů jen v omezené míře, jelikož se při jejím zpracovávání nelze nevyhnout právu hospodářské soutěže, která však není primárním předmětem zájmů této diplomové práce.

¹⁵⁴ Tamtéž.

¹⁵⁵ Pasivní prodej představuje ty obchodní modely (praktiky), v rámci kterých podnikatel reaguje na poptávku zákazníka.

¹⁵⁶ Nařízení Komise (EU) č. 330/2010 ze dne 20. dubna 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě. Úřední věstník: L 102, 23.4.2010, s. 1-7.

¹⁵⁷ Návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady COM/2016/0289 final - 2016/0152 (COD) o řešení zeměpisného blokování a jiných forem diskriminace na vnitřním trhu kvůli státní příslušnosti, místu bydliště či místu usazení zákazníků a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004. s.8.

4.3.5 *Některé povinnosti plynoucí z nařízení*

V čl. 7 nařízení o geoblokování je každému členskému státu uložena povinnost, aby „určil subjekt či subjekty odpovědné za přiměřené a účinné vymáhání tohoto nařízení“. Dále čl. 8 nařízení o geoblokování ukládá povinnost, aby každý členský stát „určil subjekt či subjekty odpovědné za poskytování praktické pomoci spotřebitelům pro případ sporu mezi spotřebitelem a obchodníkem.“ V českých podmínkách je zřejmé, že tímto subjektem bude v návaznosti na své zkušenosti, materiální a personální zabezpečení Česká obchodní inspekce.

4.4 **Odůvodněné blokování**

Nařízení o geoblokování počítá též s tím, že v některých **odůvodněných případech** bude omezení práv spotřebitelů vyplývajících z tohoto nařízení a dalších příslušných opatření **přípustné**.¹⁵⁸ Odůvodněné případy se dají rozdělit do tří skupin; (i) odůvodnění spočívající v rozdílech právních řádů jednotlivých členských států, (ii) odůvodnění spočívající na základě smluvních vztahů a (iii) ekonomické důvody.¹⁵⁹

I přes neutuchávající harmonizaci na poli evropského spotřebitelského práva existují stále mezi právními řády jednotlivých členských států stále jisté nekompatibility, které mohou být odůvodněny specifickými právními zájmy. Ty se mohou týkat omezení přístupu k některému zboží či službám, např. alkoholickým a tabákovým výrobkům či hazardu. Lze tedy v souvislosti s výše uvedenými důvody omezit např. přístup k určitému obsahu na internetu.

Možnost odůvodněného geoblokování navazuje na předchozí kapitolu o pasivních prodejkách, kdy je naopak v rámci aktivního prodeje¹⁶⁰ přípustné, aby docházelo k segmentaci trhu. Může se tak stát např. různými smluvními vztahy zakládajícími výhradní postavení určitých distributorů na určitém území. Dále se pak jedná o poskytování služeb digitálního obsahu, kdy tento požívá ochrany autorského práva, které v obecné rovině dosahuje nižší míry harmonizace, a tak chce-li podnikatel poskytovat digitální obsah na celém území Evropské unie, musí vyhovět požadavkům 28 právním řádům, kdy tato povinnost

¹⁵⁸ Viz bod 1 Preambule Nařízení (EU) 2018/302 o geoblokování .

¹⁵⁹ Geoblocking: Bariéra nebo oprávněná komerční praktika? - Podkladový materiál k debatě z 04. 04. 2016. Evropský parlament – EUROPA [online]. Praha, 2016, [cit. 15. 03. 2019]. Dostupné na: https://cebre.cz/dokums_raw/geoblocking_reader.pdf.

¹⁶⁰ Aktivní prodej představuje ty obchodní modely (praktiky), v rámci kterých podnikatel sám ze své iniciativy na zákazníka působí, např. marketingové kampaně.

představuje značné finanční náklady na licence. Pokud tedy podnikatel nedisponuje příslušnou licenci, nezbyvá mu než digitální obsah blokovat, aby vyhověl požadavkům autorskoprávní ochrany.

5. Dvojí kvalita

Dvojí kvalita produktů¹⁶¹ (zejména pak potravin) představuje jednu z dalších agend vycházejících z Nové politiky pro spotřebitele.¹⁶² Jedná se o jedno z novějších spotřebitelských témat, kterým se Evropská komise zabývá. Aktuálnost této problematiky dokazuje i průzkum Ministerstva zemědělství, který provedla Vysoká škola chemicko-technologická v Praze. Výsledky jasně dokazují, že na českém trhu se vyskytují výrobky kvalitativně horší než tytéž výrobky ze států západní Evropy, např. z Německa.¹⁶³ Tyto praktiky zdvojování kvality pak trápí především státy střední a východní Evropy. V souvislosti s těmito praktikami jsou pak nejdiskutovanějším tématem potravin. Dvojí kvalita **produktů zahrnuje** ty praktiky, v rámci kterých jsou spotřebitelům v různých státech (částech) Unie **nabízeny stejné výrobky od stejných výrobců prodávané pod totožnou značkou, v totožně vyhlížejícím obale, avšak s rozdílnou kvalitou, rozdílným senzoryckým profilem či v rozdílném množství.** V obecné rovině lze uvést dva způsoby, kterými dochází ke zdvojení kvality produktů; (i) podnikatel nabízí dva odlišné, avšak obalem stejně vyhlížející produkty anebo (ii) po uvedení produktu na trh a získání tržního podílu, kdy jsou spotřebitelé na tento produkt zvyklí, je následně změněno či upraveno jeho složení anebo snížení množství bez komunikace spotřebitelům. Výše uvedené definice se pak v praxi uskutečňuje těmito následujícími praktikami;

- a) *"výrobce uvádí na trh výrobky s jinou chutí a složením, ale se stejným nebo podobným (pro běžného spotřebitele nerozpoznatelným) vzhledem obalu,*
- b) *výrobce uvádí na různé trhy výrobky v různé kvalitě, ale se stejným nebo podobným (pro běžného spotřebitele nerozpoznatelným) vzhledem obalu,*
- c) *výrobce uvádí na různé trhy výrobky v různé gramáži, ale se stejným nebo podobným (pro běžného spotřebitele nerozpoznatelným) vzhledem obalu,*
- d) *výrobce při zavádění nového výrobku na určitý trh použije výrobek s kvalitnějším složením (např. vyšší množství nebo vyšší kvalitu masných*

¹⁶¹ Produkty se v tomto ohledu myslí zboží i služby.

¹⁶² Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru: Nová politika pro spotřebitele. Evropská komise. Brusel, 2018. COM(2018) 183 final. s. 12.

¹⁶³ JEŽKOVÁ, Markéta. Exkluzivní průzkum MZe o dvojí kvalitě potravin: kuřecí separát místo vepřového v luncheon meatu a méně masa v rybích prstech. EAgr.cz [online]. Ministerstvo zemědělství, 11.7.2017 [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2017_exkluzivni-pruzkum-mze-o-dvoji-kvalite.html.

složek ve výrobku) s cílem marketingově přitáhnout pozornost spotřebitelů a „naučit“ spotřebitele daný výrobek kupovat/oblíbit si ho; po určité době však dojde ke „změně receptury“, aniž by došlo ke zjevné změně obalu výrobku (kromě uvedeného složení uvedeného drobným písmem na zadní straně etikety).“¹⁶⁴

5.1 Současný spotřebitelský *acquis*

Již za současného právního stavu lze za pomoci výkladu použít některé instituty spotřebitelského *acquis* k zabránění podnikatelům ke zdvojování kvality produktů.¹⁶⁵ Ze současné právní úpravy lze uvést zejména regulaci (i) nekalých obchodních praktik (která vykazuje jistou míru neefektivnosti vzhledem k interpretačním nejasnostem) a (ii) regulaci upravující označení původu. Je tedy žádoucí novelizace spotřebitelského *acquis* tak, aby poskytoval efektivní nástroje k zamezení praktik dvojí kvality produktů na jednotném trhu.

5.2 Nekalé obchodní praktiky

Nejasnosti v oblasti aplikace ustanovení o nekalých obchodních praktikách na dvojí kvalitu potravin má za cíl napravit již výše zmíněná **Změnová směrnice**, která navazuje na nedostatky ve spotřebitelském *acquis* shrnuté v Nové politice pro spotřebitele.¹⁶⁶ Změnová směrnice novelizuje dle cílů uvedených v Nové politice pro spotřebitele celkem čtyři spotřebitelské směrnice. V rámci této kapitoly však bude pojednáno jen o té části, která je relevantní pro oblast dvojí kvality, tedy o novelizaci Směrnice 2005/29/ES **o nekalých obchodních praktikách**.

Obchodní praktiku definuje Směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách v čl. 2 písm. d) jako "*jednání, opomenutí, chování nebo prohlášení, obchodní komunikace včetně reklamy a uvedení na trh ze strany obchodníka přímo související s propagací, prodejem nebo dodáním produktu spotřebiteli*". Za **nekalou obchodní praktiku** je pak v čl. 5 odst.2 písm. a) a b) označena ta, která "*je v rozporu s požadavky náležité profesionální péče a podstatně narušuje nebo*

¹⁶⁴ VÍTOVÁ, Blanka a Michal ČERNÝ. Problematika dvojí kvality a složení výrobků prodávaných v rámci jednotného trhu Evropské unie z pohledu práva na ochranu spotřebitele (zejména nekalých obchodních praktik), práva soutěžního (zejména nekalé soutěže) a práva průmyslového vlastnictví: Odborná studie. Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2017. s 8.

¹⁶⁵ Tamtéž. s. 49-50.

¹⁶⁶ Viz úvodní kapitola pojednávající o Nové politice pro spotřebitele.

je schopná podstatně narušit ekonomické chování průměrného spotřebitele, který je jejímu působení vystaven nebo kterému je určena, nebo průměrného člena skupiny, pokud se obchodní praktika zaměřuje na určitou skupinu spotřebitelů, ve vztahu k danému produktu." Jinými slovy lze tedy definovat nekalou obchodní praktiku jako chování podnikatele s cílem negativně ovlivnit chování spotřebitele při nákupu zboží a služeb. K naplnění těchto znaků postačí, pokud výše uvedené chování je **způsobilé podstatně ovlivnit rozhodnutí spotřebitele o koupi, které by jinak neučinil**. Nekalé obchodní praktiky pak lze dělit na klamavé (čl. 6 - 7) a agresivní (čl. 8 - 9).¹⁶⁷ Tyto praktiky jsou samozřejmě **zakázány**.

Za současného stavu spotřebitelského *acquis* lze výše uvedené praktiky zdvojování kvality subsumovat (s přihlédnutím individuálním znaků praktiky) pod skutkovou podstatu uvedenou čl. 6 odst. 2 písm. a) Směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách, která stanoví, že za **klamavou praktiku** "jakékoli uvádění produktu na trh, včetně srovnávací reklamy, které vede k záměně s jinými produkty, ochrannými známkami, obchodními firmami nebo jinými rozlišovacími znaky jiného soutěžitele". Tento výklad je shodný s tím, který je uveden ve Změnové směrnici¹⁶⁸ a také s Odbornou studií týkající se dvojí kvality produktů, která uvádí, že "za klamavé jednání by bylo možné považovat to, že informace o výrobcích (zejména potravinách) zpřístupněné konečnému spotřebiteli prostřednictvím etikety, nebo jiného průvodního materiálu v hlavním zorném poli a jejich označení jsou téměř totožné s jinými výrobky jiného složení a mohou tak uvést spotřebitele v omyl tím, že se spotřebitel domnívá, že se jedná o tentýž stejný výrobek".¹⁶⁹ Výše uvedené tvrzení lze podpořit i recentním rozhodnutím Soudního dvora *Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband e.V. v Teekanne GmbH & Co. KG* (C-195/14)¹⁷⁰, ve kterém soud rozhodl, že spotřebitelům musí být předkládány správné, nestranné a objektivní informace. Evropské právo "musí

¹⁶⁷ Blíže k nekalým obchodním praktikám viz POKORNÁ, Jarmila, Eva VEČERKOVÁ, Tereza LEVICKÁ a Jana DUDOVÁ. Ochrana spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám podnikatelů. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-625-0. s. 19 a násl.

¹⁶⁸ Viz bod 42 preambule.

¹⁶⁹ VÍTOVÁ, Blanka a Michal ČERNÝ. Problematika dvojí kvality a složení výrobků prodávaných v rámci jednotného trhu Evropské unie z pohledu práva na ochranu spotřebitele (zejména nekalých obchodních praktik), práva soutěžního (zejména nekalé soutěže) a práva průmyslového vlastnictví: Odborná studie. Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2017. s 50.

¹⁷⁰ Rozhodnutí Soudního dvora, C-195/14, *Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände - Verbraucherzentrale Bundesverband e.V. v. Teekanne GmbH & Co. KG*, ze dne 4. června 2015. EU:C:2015:361.

být vykládáno v tom smyslu, že brání tomu, aby označení potraviny a použité způsoby tohoto označení mohly vyvolat na základě vzhledu, popisu nebo grafického znázornění určité složky dojem, že je tato složka v potravine přítomna, ačkoliv v ní ve skutečnosti přítomna není, což vyplývá pouze ze seznamu složek, který je uveden na obalu zmíněné potraviny." **Lze tedy uzavřít, že už současná právní úprava za použití výše uvedeného výkladu, který však není závazný, umožňuje postižení subsumpci praktik dvojí kvality pod ustanovení ochraňující spotřebitele před nekalými obchodními praktikami.**

Výše uvedené vypadá v teoretické rovině vcelku bezproblémově. To však bohužel nelze říci o aplikaci samotné. Zkušenosti s aplikací výše uvedeného ukazují, že problém nespočívá jen v tom, že (i) úprava nekalých praktik je závazná formou směrnice, leč s požadavkem maximální harmonizace, a tak je tedy potřebná transpozice do právních řádů jednotlivých členských států, ale také v (ii) nejistotě při interpretaci. Proto navrhla Komise ve Změnové směrnici novelizaci (doplnění) čl. 6 odst. 2 Směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách o písm. c), které by mělo napříště za klamavé praktiky označovat i "jakékoliv uvádění na trh výrobku vydávaného za totožný se stejným výrobkem uváděným na trh v několika jiných členských státech, ačkoliv takové výrobky mají podstatně odlišné složení nebo znaky."¹⁷¹ Tím by měli být překonány dílčí nedostatky současné úpravy.

Dále jsou ve Změnové směrnici v bodě 43 Preambule uvedeny některá interpretační kritéria, která by měla dále upevňovat právní jistotu shodným výkladem této normy soudními či správními orgány. Mezi tyto kritéria patří zejména (i) snadná rozpoznatelnost rozdílů, (ii) právo přizpůsobení produktů geografickým odlišnostem trhů, např. dostupnost/sezónnost surovin, (iii) preference spotřebitelů a (iv) právo podnikatele na různých trzích výrobky různé hmotnosti/objemu. V neposlední řadě lze také pozitivně hodnotit vytvoření společné **metodiky**¹⁷², která má za cíl sjednotit postup soudů či správních orgánů při provádění zkoušek k porovnávání produktů ve vztahu ke dvojí kvalitě.

¹⁷¹ Viz čl. odst. 2. Změnové směrnice.

¹⁷² Framework for selecting and testing of food products to assess quality related characteristics: EU harmonised testing methodology. Evropská komise: Společné výzkumné středisko. Brusel, 2018.

5.3 Označení původu

Dalším právním institutem, o které je vhodné se v rámci problematiky dvojí kvality alespoň stručně zmínit, je právní úprava označení původu. Práva a povinnosti vyplývající z označení původu výrobku či služby patří v právní nauce do tzv. **práv k průmyslovému vlastnictví**.¹⁷³ Mezi právní instituty zajišťující označení původu patří zaručená tradiční specialita (ZTS), chráněné označení původu (ChOP) a chráněné zeměpisné označení (ChZO)¹⁷⁴. Každý produkt zařazený to jedné ze tří výše uvedených kategorií je pevně spjat zejména s (i) jasně definovaným složením a výrobním postupem a (ii) jasně definovaným územím, na kterém jsou získávány potřebné suroviny a/nebo se daný produkt vyrábí včetně dalších případných specifikací. Existuje zde tedy požadavek na jednotnou kvalitu těchto produktů. Z toho pak vyplývá, že označení původů efektivně eliminuje výskyt produktů dvojí kvality s totožným označením původu. U výrobků nesoucích označení původu by se tak spotřebitelé neměli obávat, že budou při svém rozhodnutí ovlivněni nekalou obchodní praktikou. Takových výrobků je však na trhu menšina a tudíž je význam označení původu ve vztahu k dvojí kvalitě jen omezený.

5.4 Přípustnost dvojí kvality

Ne ve všech případech musí být uvádění produktů dvojí kvality na vnitřní trh zakázanou praktikou. Lze si tedy reálně představit situace, kdy určité podmínky na trhu mohou podnikatele dovést k tomu, že budou na trh uvádět produkt dvojí kvality. Aby bylo dle spotřebitelského *acquis* zdvojení kvality přípustné, musí být důvody pro zdvojení kvality **striktně objektivní a nesmí být nějak zavádějící**. Kritéria, dle kterých lze posuzovat přípustnost dvojí kvality, jsou uvedeny zejména v (i) Oznámení Komise o uplatňování právních předpisů EU v oblasti potravin a ochrany spotřebitele v případech dvojí kvality výrobků¹⁷⁵ a (ii) v bodě 43 preambule Změnové směrnice.

¹⁷³ Obecně k této problematice viz HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. Práva k průmyslovému vlastnictví. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-655-5. s. 58 a násled.

¹⁷⁴ Viz Evropské značky kvality potravin. EAgri. [online]. Ministerstvo zemědělství ČR. [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/znacky-kvality-potravin/evropske-znacky-kvality/>.

¹⁷⁵ Oznámení Komise o uplatňování právních předpisů EU v oblasti potravin a ochrany spotřebitele v případech dvojí kvality výrobků – konkrétní případ potravin. C/2017/6532. Úřední věstník C 327, 29.9.2017. s. 1-7.

Je důležité vymezit kritéria, která odůvodňují zdvojení kvality produktů, kdy nelze po obchodnících spravedlivě požadovat, aby všechny produkty na všech trzích měly stejné vlastnosti. V nejobecnější rovině je možné uvést, že **pomyslná dělící line spočívá v důvodu rozdílnosti**; pokud důvod rozdílnost spočívá pouze v uvedení spotřebitele v omyl, jedná se o porušení unijní legislativy. Jako příklady zdvojování kvality v souladu s unijní legislativou lze uvést ty případy, kdy dojde ke **změně technologie** výroby některého z produktů, což v současné době překotného vývoje technologií a změny preferencí spotřebitelů není nepředstavitelné. Musí se však jednat o přechodný stav zapříčiněný změnou výrobních procesů. Dalším z důvodů pro přípustnost zdvojování kvality produktů **může být preference spotřebitelů**. Tento důvod je také hojně uváděn podnikateli již v současné době při odůvodňování dvojí kvality produktů. Zároveň ho lze na základě následující statistiky považovat za velmi vrtkavý. Na základě sociologického průzkumu chování českých spotřebitelů při nakupování potravin totiž nelze vyvodit žádný argument o preferenci spotřebitelů ve vztahu k dvojí kvalitě potravin: *"Plných 88% spotřebitelů uvedlo, že se jich praxe odlišného složení potravin pro český trh dotýká a že jim vadí, přičemž 36% spotřebitelů uvádí, že tento postup považuje za „nehoráznou manipulaci“. Pouhá 4% respondentů řekla, že jim postup výrobců nevadí. Celkem 77% spotřebitelů ve výzkumu uvedlo, že nesouhlasí s argumentem výrobců o odlišných preferencích a chutích spotřebitelů v jednotlivých státech. Nadpoloviční většina - 54% - přitom uvedla, že „vůbec nesouhlasí“. Zcela souhlasila jen 3% respondentů.."*¹⁷⁶

Pro efektivní využívání nastíněných nástrojů bude tedy klíčové, jak budou jednotlivé neurčité právní pojmy, kterých je v této oblasti mnoho, vykládány a aplikovány. Dále bude v tomto ohledu klíčová již zmíněná metodika pro testování potravin.

¹⁷⁶ KOPŘIVA, Pavel. Výzkum: český spotřebitel žádá stejně kvalitní potraviny jako evropský. Státní zemědělská a potravinářská inspekce [online]. 18. 02. 2016 [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/tz-2016-vyzkum-cesky-spotrebitel-zada-stejne-kvalitni-potraviny-jako-evropsky.aspx>.

6. Vliv GDPR na spotřebitelský marketing

Dne 25. května 2018 vešlo v účinnost za značného zájmu nejen odborné veřejnosti¹⁷⁷ Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (**GDPR**)¹⁷⁸. V rámci této diplomové práce bude pojednáno jen o vybraných aspektech GDPR, a sice o vlivu GDPR na spotřebitelský marketing. Pojem spotřebitelský marketing představuje pro potřeby této diplomové práce **zasílání obchodních sdělení** (např. zasílání e-mailů a newsletterů, digitální marketingové kampaně, analýzy chování spotřebitelů na internetu atd.). Jedná se tedy o činnost, která je způsobilá zasáhnout značnou měrou od sféry ochrany osobních údajů. Význam problematiky zasílání obchodních sdělení ve vztahu k ochraně spotřebitele pak nabývá na významu s jeho využitím v oblasti digitálního marketingu, kdy se jedná nejčastěji o zasílání obchodních sdělení formou sms zpráv či e-mailů.

Oblast (digitálního) spotřebitelského marketingu je téma velice obsáhlé, GDPR se ho však dotýká jen v jednotlivých bodech. Vůči GDPR je pak v poměru speciality Směrnice 2002/58/ ES o soukromí a elektronických komunikacích¹⁷⁹ a zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, který tuto směrnici transponuje. Tato oblast se však v dohledné době dočká novelizace v podobě Nařízení o soukromí a elektronických komunikacích (tzv. ePrivacy).¹⁸⁰ Vzhledem k tomu, že se GDPR se spotřebitelskému marketingu věnuje spíše v menší míře, bude i tato kapitola svým charakterem marginální se zaměřením na vybrané aspekty GDPR ve vztahu ke spotřebitelskému marketingu.

6.1 Osobní údaje

Obecné pravidlo, pro nakládání s osobními údaji¹⁸¹ uvedené v čl. 6 odst. 1 GDPR vyžaduje, aby osoba, jejíž osobní údaje jsou zpracovávány¹⁸² (subjekt

¹⁷⁷ TESAŘ, Marek. České specifikum. Jak se z GDPR stal byznys se strachem. Právní prostor [online]. 12.07.2018 [cit. 2019-03-23]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/ceske-specifikum-jak-se-z-gdpr-stal-byznys-se-strachem>.

¹⁷⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů). Úřední věstník L 119, 4.5.2016, s. 1–88.

¹⁷⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích). Úřední věstník L 201, 31.7.2002, s. 37-47.

¹⁸⁰ Návrh Evropského parlamentu a Rady o respektování soukromého života a ochraně osobních údajů v elektronických komunikacích a o zrušení směrnice 2002/58/ES (nařízení o soukromí a elektronických komunikacích). COM/2017/010 final - 2017/03 (COD).

¹⁸¹ **Osobními údaji** se myslí se dle čl. 4, odst. 1 "veškeré informace o identifikované nebo identifikovatelné fyzické osobě (dále jen „subjekt údajů“); identifikovatelnou fyzickou osobou je

údajů) udělila k takovému zpracování (i) **souhlas** anebo aby ke zpracování existoval (ii) **zákonný důvod**. Mezi zákonné důvody patří (i) smluvní vztah mezi zpracovatelem a subjektem osobních údajů (spotřebitelem), (ii) právní povinnost správce údajů, (iii) ochranu životně důležitých zájmů subjektu údajů, (iv) úkol ve veřejném zájmu či výkon veřejné moci, (v) oprávněný zájem správce osobních údajů. Důvody pro zpracovávání osobních údajů dle čl. 6 odst. 1 písm. a) - f) jsou vůči sobě postaveny na roveň. Zákonné důvody spočívající ve splnění právní povinnosti či plnění úkoly ve veřejném zájmu pak mohou členské státy v návaznosti na čl. 6 odst. 2 ve svém vnitrostátním právu konkretizovat. Naopak nelze již nijak rozšiřovat podmínky pro zpracování osobních údajů na základě oprávněného zájmu, jak vyplývá z rozhodnutí Soudního dvora *ASNEF/FECEMD v Administración del Estado* (spojené věci C-468/10 a C-469/10)¹⁸³.

6.2 Oprávněný zájem

Zákonným důvodem klíčovým pro zpracování osobních údajů v rámci spotřebitelského marketingu je tzv. **oprávněný zájem** upravený v čl. 6 odst. 1 písm. f). Institut oprávněného zájmu dále rozpracovává bod 47 preambule GDPR, který v poslední větě explicitně vztahuje oprávněný zájem též na přímý marketing. Dále bod 47 stanoví podmínku proporcionality, kdy zájmy anebo základní lidská práva subjektu údajů nesmí být v nepoměru k zájmům zpracovatele na zpracovávání osobních údajů. O nepoměr mezi zájmy zpracovatele a subjekty údajů odůvodňující vyloučení oprávněného zájmu ke zpracování osobních údajů např. v těch případech, kdy subjektem údajů bude dítě, kterému je ostatně v rámci celého GDPR věnována zvýšená ochrana.

V obecné rovině musí být oprávněný zájem (i) založený na zákonném podkladu, (ii) dostatečně jasně definován, aby mohl být poměřen v rámci

fyzická osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat, zejména odkazem na určitý identifikátor, například jméno, identifikační číslo, lokační údaje, síťový identifikátor nebo na jeden či více zvláštních prvků fyzické, fyziologické, genetické, psychické, ekonomické, kulturní nebo společenské identity této fyzické osoby." Dále lze pod osobní údaje podřadit i **dynamické IP adresy**, k tomu srov. Rozhodnutí Soudního dvora, C-582/14, *Patrick Breyer v. Bundesrepublik Deutschland*, ze dne 19. října 2016. EU:C:2016:779.

¹⁸² **Zpracováváním** se myslí "jakákoliv operace nebo soubor operací s osobními údaji nebo soubory osobních údajů, který je prováděn pomocí či bez pomoci automatizovaných postupů, jako je shromáždění, zaznamenání, uspořádání, strukturování, uložení, přizpůsobení nebo pozměnění, vyhledání, nahlédnutí, použití, zpřístupnění přenosem, šíření nebo jakékoliv jiné zpřístupnění, seřazení či zkombinování, omezení, výmaz nebo zničení." Tamtéž čl. 4 odst. 2.

¹⁸³ Rozhodnutí Soudního dvora, spojené věci C-468/10 a C-469/10, *Asociación Nacional de Establecimientos Financieros de Crédito (ASNEF) a Federación de Comercio Electrónico y Marketing Directo (FECEMD) v. Administración del Estado*, ze dne 24. listopadu 2011, EU:C:2011:777, bod 49.

balančního testu a (iii) skutečný (nemůže být tedy toliko spekulativní).¹⁸⁴ Typickým příkladem oprávněného zájmu v rámci přímého marketingu může být vztah, kdy subjekt údajů jako spotřebitel získává od správce zboží či služby. V těchto případech lze předpokládat, že je-li subjekt údajů zákazníkem správce, může mu správce zasílat obchodní sdělení, avšak pouze v té míře, která je relevantní pro jejich vztah. Obchodní sdělení tedy musí mít souvislost s předchozím transakcí, aby bylo zpracování osobních údajů pro subjekt údajů důvodně očekávatelné. Existuje zde tedy určitý **aspekt přiměřeného očekávání** subjektu údajů spočívající v obsahu vztahu se správcem. *"Mělo by se však jednat jen o obchodní sdělení týkající se obdobných výrobků a služeb jako ty původně zakoupené. To znamená, že pokud si dotčená osoba pořídila spotřebitelský úvěr či službu ve formě masáže, neměla by jí být zasílána nabídka elektroniky či jiného spotřebního zboží."*¹⁸⁵ Pokud však subjekt údajů nesouhlasí s tím, aby byly jeho osobní údaje zpracovávány v souvislosti s přímým marketingem na základě oprávněného zájmu, může proti takovému postupu správce podat **námítku**. O tom musí být subjekt údajů správcem zřetelně poučen a další zpracovávání osobních údajů je pak zakázáno.

Oprávněný zájem však nelze chápat jako jakousi "zbytkovou klausuli", která bude moci být vykládána extenzivně,¹⁸⁶ aby pod ní bylo možné vztáhnout zpracování osobních údajů, které nelze subsumovat pod čl. 6 odst. 1 písm. a) - e). Spíše naopak, dle názoru autora by oprávnění ke zpracovávání osobních údajů dle čl. 6 odst. 1 písm. f) mělo být vykládáno spíše restriktivně a zákonnost zpracovávání osobních údajů na základě oprávněného zájmu tedy bude vždy potřeba posuzovat v každém jednotlivém případě individuálně. K tomu slouží tzv. **balanční test** (test proporcionality)¹⁸⁷, který sestává z následujících kritérií:

- a) povaha legitimního záměru a jeho dopad na subjekt údajů,
- b) dopad na osobní údaje subjektu,
- c) rovnováha mezi zájmy subjektu a správce údajů,

¹⁸⁴ Pracovní skupina k článku 29. Stanovisko 06/2014 k pojmu oprávněných zájmů správce podle článku 7 směrnice 95/46/EC. 844/14/EN. 2014. s. 25.

¹⁸⁵ BURIAN, David a Zuzana RADIČOVÁ. Co znamená GDPR pro přímý marketing? [online]. Verlag Dashöfer, 24.4.2018 [cit. 2019-03-22].

¹⁸⁶ KUCHAR, Roman. Využití oprávněného zájmu na zpracování osobních údajů podle GDPR-EPRÁVO.CZ [online]. 26. 4. 2018 [cit. 2019-03-23]. ISSN 1213-189X.

¹⁸⁷ Pracovní skupina k článku 29. Stanovisko 06/2014 k pojmu oprávněných zájmů správce podle článku 7 směrnice 95/46/EC. 844/14/EN. 2014. s. 33.

- d) dodatečné pojistky správce údajů (např. použití anonymizačních technologií, agregování dat, vyhodnocení dopadu na ochranu soukromí a dat).

6.3 Souhlas

Pokud správci pro zpracování osobních údajů nesvědčí žádný zákonný důvod dle č. 6 odst.1 písm. b) - f) GDPR, je správce povinen získat souhlas subjektu údajů. Zpracování osobních údajů na základě souhlasu subjektu je uvedeno v čl. 6 odst. 1 písm. a) a definováno v čl. 4 odst. 11 jako "*svobodný, konkrétní, informovaný a jednoznačný projev vůle, kterým subjekt údajů dává prohlášením či jiným zjevným potvrzením své svolení ke zpracování svých osobních údajů.*" Jedná se tedy o právní jednání, na které se mimo jiné vztahují též ustanovení občanského zákoníku.

Na souhlas jsou kladeny vysoké nároky; předně musí být veden odděleně, tzn. že nemůže být "schován" v jiném dokumentu, např. ve všeobecných obchodních podmínkách či smlouvě samotné.¹⁸⁸ Uvedení souhlasu se zpracováním osobních údajů do např. všeobecných obchodních podmínek tedy není v souladu s požadavky GDPR, jelikož udělení souhlasu je jednostranné právní jednání, zatímco uzavření smlouvy pak dvoustranné právní jednání. Stejně tak není v souladu s GDPR, pokud by bylo uzavření smlouvy podmínováno udělením souhlasu ke zpracovávání osobních údajů (čl. 7 odst. 4 GDPR). Je tedy nutné, aby mohl subjekt údajů sdělit svůj souhlas svobodně a vážně. To má výrazné implikace v internetovém prodeji, kdy např. nesmí být políčka udělení souhlasu předem zaškrtnuta. Také mlčení či nečinnost v žádném případě neznamená udělení souhlasu. Stejně tak je právem subjektu údajů svůj souhlas kdykoli odvolat (čl. 7 odst. 3 GDPR). Souhlas se musí vztahovat na každý účel zvlášť. Vzhledem k tomu, že jsou dle GDPR kladeny na souhlas pro zpracovávání osobních údajů vyšší nároky, ve většině případů nebudou souhlasy se zpracováním osobních údajů udělené dle předchozí právní úpravy v souladu se současnými požadavky dle GDPR.

Nelze také využívat pro všechny účely výlučně souhlasy subjektu se zpracováním osobních údajů bez hlubší analýzy, zda účel zpracování nelze podřadit pod jiný důvod zpracování (např. při vymáhání splnění povinností ze

¹⁸⁸ Viz Stanovisko č. 2/2011: Zpracování osobních údajů na základě souhlasu ve smlouvě nebo Všeobecných obchodních podmínkách a s tím související problémy. Úřad pro ochranu osobních údajů. Praha, 2011. dostupné na: https://www.uouu.cz/files/stanovisko_2011_2.pdf.

smlouvy svědčí správci oprávněný zájem). Takto by se subjekt údajů mohl domnívat, že má práva, která mu fakticky nenáleží (např. právo odvolat souhlas). Souhlas musí být dán po celou dobu zpracování a zároveň je povinností správce údajů ho i případně odložit. Souhlas může být subjektem údajů též kdykoli odvolán, a to stejným způsobem, jako byl udělen. Pokud je tedy souhlas udělen formou zaškrtnutí políčka souhlasu v mobilní aplikaci, nemůže pak správce údajů vyžadovat odvolání souhlasu telefonickým kontaktováním infolinky.¹⁸⁹

Nedodržení pravidel zpracování osobních údajů ve vztahu k souhlasu ze strany společnosti Google LLC již bylo předmětem kontrolní činnosti francouzského regulátor CNIL, který v rámci své dozorové vyložil do určité míry kritéria pro posuzování zákonnosti souhlasu. Společnosti Google LLC vytknul zejména¹⁹⁰:

- a) nespécifikování míry zásahu do soukromého života subjektu údajů, toto bylo popsáno spíše vágně,
- b) značné množství na sebe navazujících dokumentů týkajících se ochrany osobních údajů, ve které se uživatel (spotřebitel) jen s těžší orientuje a pochopí jejich význam a smysl,
- c) nebylo zřejmé, že veškerá personalizace obsahu je založena na souhlasu, kdy některé důvody pro zpracování se jeví jako založené na oprávněném zájmu, což je pro uživatele (spotřebitele) matoucí,
- d) políčka pro udělení souhlasu se zpracování osobních údajů byla již předem zaškrtnuta.

Na základě výše uvedeného je možné tedy vyvodit jisté vodítka pro posuzování informovanosti souhlasu. Dalším relevantním rozhodnutím zahraničního regulátora je rozhodnutí německého antimonopolního úřadu (Bundeskartellamt) o nemožnosti agregovat bez souhlasů subjektů údaje získávané v rámci vícero služeb stejného poskytovatele (Facebook, Instagram, WhatsApp).¹⁹¹

¹⁸⁹ Pracovní skupina k článku 29. Pokyny pro souhlas podle nařízení 2016/679. WP259 rev.01. 2018. s. 22.

¹⁹⁰ EVANS, Marcus a Lara WHITE. First multi-million Euro GDPR fine: Google LLC fined €50 million under GDPR for transparency and consent infringements in relation to use of personal data for personalized ads. Data Protection Report [online]. 25. leden 2019 [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.dataprotectionreport.com/2019/01/first-multi-million-euro-gdpr-fine-google-llc-fined-e50-million-under-gdpr-for-transparency-and-consent-infringements-in-relation-to-use-of-personal-data-for-personalised-ads-2/>.

¹⁹¹ RITZER, Christoph, Maxim KLEINE a Natalia FILKINA. German antitrust authority prohibits Facebook from combining users' personal data. Data Protection Report [online]. 12. února 2019 [cit. 2019-03-23].

7. Závěr

Z textu práce se podává, že evropské spotřebitelské právo je stěžejní materie formující výraznou měrou Evropskou unii. Nebylo tomu tak vždy. Ochrana spotřebitele se postupně vyvíjela od prvopočátku evropské integrace, kdy byl spotřebitel vnímán toliko jako pasivní adresát výhod vyplývajících z hospodářské integrace až do dnešní podoby, kdy je spotřebitel předmětem lapidárního zájmu Evropské komise, zejména pak v návaznosti na Novou politiku pro spotřebitele a Listinu základních práv EU. Stejně tak je dnes patrný jistý posun ve vnímání subjektů, které jsou předmětem zvýšené ochrany. Těmi jsou typicky spotřebitelé, tedy fyzické osoby, které nejednají v rámci své podnikatelské činnosti. V současné době jsme však svědky rozšiřování této ochrany i na další subjekty, které definici spotřebitele nevyhovují. Jedná se např. o ty právnické osoby, které však nejsou podnikateli, typicky neziskové právní osoby. Z toho lze dovodit, že lze tuto ochranu v jistých případech vztáhnout i na právnické osoby, podmínka nepodnikatelského charakteru zůstává však stále neprolomena. V neposlední řadě je potřeba zmínit, že systém právních norem k ochraně spotřebitele je systém velice heterogenní, jelikož ochrana spotřebitele není realizována jen skrze sdílenou pravomoc k přijímání unijních aktů k ochraně spotřebitele, ale též skrze další unijní politiky, jako je např. zemědělská politika, regulace hospodářské soutěže, harmonizace technických požadavků na výrobky, dopravní politika atd. Dalším typickým znakem v oblasti evropského spotřebitelského práva je důraz na maximální harmonizaci směrnic k zabránění vytváření dvojího standardu ochrany v jednotlivých členských státech. Z textu této práce je zřejmá i úzká propojenost mezi spotřebitelským *acquis* a vnitřním trhem. Spotřebitel může být v tomto ohledu ovlivněn též taxativními výjimkami, které omezují svobody vnitřního trhu (zejména pak volný pohyb zboží), na základě kterých může být ve veřejném zájmu omezen dovoz produktů na trh členského státu. Jedním dechem je však potřeba dodat, že tyto výjimky mohou mít i negativní vliv na spotřebitele, a to v případech jejich zneužití. Komplexnost této materie pak umocňuje soudní doktrína, která v rámci ochrany spotřebitele (a dalších zájmů) vytvořila fakticky nový právní institut, tzv. kategorické požadavky. Význam spotřebitelského *acquis* a vnitřního trhu jako vlajkové lodi evropské integrace je tedy zřejmý. Dále představuje pro vnitřní trh výzvu postupná digitalizace ekonomiky, která dále klade další požadavky na jednotný

digitální trh jako derivát trhu vnitřního. Jde zejména o ty nedostatky, které brání plnému využití potenciálu vnitřního trhu. V tomto ohledu se diplomová práce zabývala zejména problematikou nedůvodného zeměpisného blokování (geoblokování). V této oblasti již existují určité právní nástroje, které umožňují eliminaci geoblokování, nicméně evropský zákonodárce v tomto ohledu seznal, že je vhodné upravit tuto problematiku formou nařízení, jakožto pramene práva s přímým účinkem. Nařízení o geoblokování tedy nepřináší nové povinnosti, spíše ty stávající konkretizuje pro jejich efektivnější interpretaci, aplikaci a vymáhání. Vzhledem ke konzervativnímu přístupu Evropské unie, který se projevuje dle autora zejména v relativně široce pojmuté výluce z působnosti, je otázkou, zda nařízení v této podobě bude mít tak významný dopad na jednotný digitální trh, jak Komise předpokládá; zejména pak na odstranění umělé segmentace trhu a využití plného hospodářského potenciálu Unie. Tato výlučka je pak velmi palčivá zejména v oblasti audiovizuálních (digitálních) děl, které představují hlavní obsah nabízený v rámci digitální ekonomiky. Lze tedy uzavřít, že vzhledem k této výluce je diskriminace v oblasti jednotného digitálního trhu stále aktuálním tématem. Dalším deficit bránící plnému využití potenciálu vnitřního trhu je problematika tzv. dvojí kvality, která je palčivá zejména v zemích střední a východní Evropy. V této oblasti již existují na evropské úrovni relevantní právní instituty, avšak pro zvýšení právní jistoty došlo k rozšíření skutkových podstat nekalých praktik. Výše uvedené legislativní aktivity směřující k zvýšení ochrany spotřebitele nelze než vítat.

Spotřebitelský *acquis* poskytuje spotřebiteli v hospodářském styku s podnikateli (obchodníky) relativně vysokou míru ochrany, která se však týká převážně práva hmotného. V procesní rovině se již o tak vysoké úrovni mluvit nedá, a to i navzdory některým legislativním počínům, např. alternativním řešením sporů (ADR), které jistě představuje alternativu k soudnímu řízení, nicméně je odvislé od vůle obou stran sporu. Největší deficit lze v procení rovině spatřovat v absenci mechanismu k vymáhání kompenzačních nároků (náhrada škody či nemajetkové újmy). Tento mechanismus by měl posílit pozici spotřebitelů tím, že odstraní překážky, které spotřebitelům brání či znesnadňují uplatňování svých nároků v individuálním soudním řízení. Tyto překážky představují tzv. (i) racionální apatie, kdy spotřebitel neuplatňuje svá práva vzhledem k nákladům a rizikům klasického soudního řízení a (ii) informační asymetrie, kdy spotřebitel ani nemusí vědět, že došlo k porušení jeho práv

a některé informace mohou být v dispoziční sféře jen protistrana. Otazník však visí nad tzv. kvalifikovanými subjekty, které budou v této věci hrát klíčovou roli, a především pak nad rizikem zneužití tohoto institutu k tzv. difamačním kampaním. Specifika ochrany kolektivních práv spotřebitelů obsažená v Návrhu směrnice o zástupných žalobách a též Věcného záměru zákona o hromadných žalobách však tyto obavy zmírňují, jelikož tyto neobsahují jak represivní sankci (*punitive damage*), tak podílové odměny advokátů a případy nebudou hodnoceny laickou porotou. Jedním dechem je také potřeba zmínit, že tyto tři aspekty vytvořily zejména v USA toxickou směs, která z difamačních kampaní vytvořila samostatnou podnikatelskou disciplínu, a to až na úrovni investičních fondů. Je však bez pochyb, že tento procesněprávní institut nepředstavuje všelék, nýbrž specifický mechanismus, který bude vhodný k vymáhání jen určitého okruhu nároků.

S přihlédnutím k výše uvedenému lze konstatovat, že cíl této diplomové práce byl vyčerpán a naplněn.

8. Resumé

The aim of this Diploma Thesis titled **Selected Aspects of the European Consumer Law** is description and analysis especially of those selected aspects that are linked to the modernisation of the consumer *acquis*. Between these aspects belong (i) definition of the European Consumer Law and consumer, (ii) procedural aspects of the consumer protection, (iii) geo-blocking (iv) dual quality of goods and (v) influence of the GDPR on the consumer marketing. The consumer protection is within the European Union on the high level, however this has not been the case in the prior years of the European integration. The consumer is not protected only by the specific consumer protection policy but also by some of the legal institutes linked to the European Single Market. The challenges standing in front of the further European economical integration are to consolidate the Single Market in the digital area. As a remedy for the full use of the potential of the Single Market can be considered new European regulation regarding geo-blocking. Furthermore, other important initiatives concerning consumer protection is the ban of the dual quality of goods and partly new legal institute of representative actions. The representative actions are important in enhancing consumer protection in the procedural sphere which is to be considered as insufficient. The primary interest of the current European political representation in strengthening the consumer position is clear, however it is to be seen whether these regulations can fulfil such ambitious goal.

9. Seznam použitých informačních zdrojů

Monografie

BARNARD, Catherine a Steve PEERS. European union law. New York, NY: Oxford University Press, 2017. ISBN 978-0-19-878913-0.

BARNARD, Catherine. The substantive law of the EU: the four freedoms. Fifth edition. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, [2016]. ISBN 978-0-19-874995-0.

HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. Práva k průmyslovému vlastnictví. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-655-5.

JANEČKOVÁ, Eva. GDPR: praktická příručka implementace. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-248-1.

KLÍMA, Karel. Evropské právo. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-335-3.

KRÁL, Richard. Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3

NULÍČEK, Michal. GDPR - obecné nařízení o ochraně osobních údajů. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Praktický komentář. ISBN 978-80-7552-765-3.

POKORNÁ, Jarmila, Eva VEČERKOVÁ, Tereza LEVICKÁ a Jana DUDOVÁ. Ochrana spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám podnikatelů. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-625-0.

STEHLÍK, Václav, Ondrej HAMULÁK a Michal PETR. Právo Evropské unie: ústavní základy a vnitřní trh. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-277-6.

SVOBODA, Pavel. Úvod do evropského práva. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-488-9.

SVOBODA, Pavel. Úvod do evropského práva. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-488-9.

TICHÝ, Luboš, Rainer ARNOLD, Jiří ZEMÁNEK, et al. Evropské právo. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-546-6.

TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ, Jiří MALENOVSKÝ, et al. Právo Evropské unie. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-184-7.

VERNY, Arsène. Evropské právo se zaměřením na rozhodovací praxi Evropského soudního dvora. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1998. Phare. ISBN 80-85864-41-X.

WOODS, Lrona, Philippa WATSON, Costa MARIOS. EU Law. Thirteenth edition. Oxford: Oxford Univerzity Press, 2018. ISBN 978-0-19-879561-2.

Kvalifikační práce

BALARIN, Jan. Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení. Praha, 2010. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Alena WINTEROVÁ.

FIEBEROVÁ, Viola. Aktuální otázky diskriminace na základě státní příslušnosti, místa bydliště či místa usazení na vnitřním trhu EU. Brno, 2018. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce David SEHNÁLEK.

MATEJKA, David. Výjimky ze zákazu kvantitativních překážek. Praha, 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Tereza KUNERTOVÁ.

PAŘALOVÁ, Barbora. Dovolená omezení obchodu mezi členskými státy EU. Brno, 2012. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Vladimír TÝČ.

PAVLIŠ, Tomáš. Ochrana spotřebitele v evropském právu. Brno, 2007. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Jana DUDOVÁ.

PRÁŠKOVÁ, Veronika. Právní aspekty internetového marketingu. Brno, 2014. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Matěj MYŠKA.

SEIDLOVÁ, Adéla. Hromadné žaloby. Brno, 2016. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Vedoucí práce Petr LAVICKÝ.

Články, příspěvky ve sborníku

EUROPEAN CONSUMER LAW GROUP. Group actions in the consumer interest. Journal of Consumer Policy, (1983) 6: 325. Kluwer Academic Publishers. ISSN 1573-0700.

HAMULÁKOVÁ, Klára a Jana PETROV. Kolektivní ochrana práv v nově navrhované úpravě. Bulletin advokacie [online]. Advokátní komora ČR, 01.01.2019 [cit. 2019-03-14]. ISSN 1805-8280. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/kolektivni-ochrana-prav-v-nove-navrhovane-uprave?browser=full>.

KUCHAŘ, Roman. Využití oprávněného zájmu na zpracování osobních údajů podle GDPR: ID: 107490 [online]. EPRAVO.CZ, 26. 4. 2018 [cit. 2019-03-23]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vyuziti-opravneneho-zajmu-na-zpracovani-osobnich-udaju-podle-gdpr-107490.html>.

NULÍČEK, Michal et al. GDPR v otázkách a odpovědích. Bulletin advokacie [online]. 03.11.2017 [cit. 2019-03-23]. ISSN 1805-8280. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/gdpr-v-otazkach-a-odpovedich?browser=full>.

SELUCKÁ Markéta. Ochrana spotřebitele: nenápadná změna se zásadními dopady. Právní rozhledy. C. H. Beck, roč. 2010, č. 14, s. 513. ISSN 1210-6410.

SKŘIVÁNKOVÁ, Kateřina. Ochrana spotřebitele v evropském právu - ochrana slabší strany?. In: COFOLA 2010. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 676 - 688. ISBN 978-80-210-5151-5.

SKŘIVÁNKOVÁ, Kateřina. Postavení spotřebitele ve spotřebitelském právu: aktuální otázky a vývojové tendence. In: Dny Práva 2010. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2010, s. 2709-2716. ISBN 978-80-210-5305-2.

SVOBODA, Pavel. Eroze konceptu kategorických požadavků v právu EU. In : Právník: Teoretický časopis pro otázky státu a práva. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, roč. 2014, č. 4, s.287. ISSN 0231-6625.

ŠEVČÍK, Tomáš. Dopady GDPR na digitální marketing [online]. MarketUP. 20. 3. 2018 [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <http://marketup.cz/cs/blog/dopady-gdpr-na-digitalni-marketing>.

TOMÁŠEK Michal. Princip minimální harmonizace při transpozici směrnic v oblasti ochrany spotřebitele. Právní fórum. Praha: Wolters Kluwer, 2004, roč. 1, č. 1, s. 14 - 19. ISSN 1214-7966.

VAN DEN BERGH, Roger a Louis VISSCHER. The Preventive Function of Collective Actions for Damages in Consumer Law. Erasmus Law Review, 2, (2008):5-30. ISSN 2210-2671.

VÍTOVÁ, Blanka. Dvojí složení produktů prodávaných v rámci jednotného trhu Evropské unie z pohledu tzv. nové spotřebitelské politiky. Odborná studie. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2018. ISBN: 978-80-88266-14-3.

VÍTOVÁ, Blanka a Michal ČERNÝ. Problematika dvojí kvality a složení výrobků prodávaných v rámci jednotného trhu Evropské unie z pohledu práva na ochranu spotřebitele (zejména nekalých obchodních praktik), práva soutěžního (zejména nekalé soutěže) a práva průmyslového vlastnictví: Odborná studie. Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2017.

WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1.

ZIMA Petr. Hromadné žaloby. Právní rozhledy. C. H. Beck, roč. 2018, č. 5, s. 153. ISSN 1210-6410.

FRANTÍKOVÁ, Zuzana. Jednotný digitální trh a geoblokování. Obchodní právo: Časopis pro obchodně právní praxi. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 26(2), 51-56. ISSN 1210-8278.

Elektronické články

BLANKA, Vítová. Kolektivní ochrana zájmů spotřebitelů. EPRAVO.CZ [online]. 14. 4. 2016 [cit. 2019-03-29]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/kolektivni-ochrana-zajmu-spotrebitelu-100796.html>.

HOUT, Martin. Geneze evropského spotřebitelského práva a jeho vývoj. EPRAVO.CZ [online]. 27. 10. 2011 [cit. 2019-03-24]. ISSN 1213-189X. Dostupné u: <https://www.epravo.cz/top/clanky/geneze-evropskeho-spotrebitelskeho-prava-a-jeho-vyvoj-77559.html>.

BRUNSDEN, Jim a Duncan ROBINSON. Disneyland Paris ditches pricing policy. Financial Times [online]. 15. duben 2016 [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/e472eec2-031b-11e6-af1d-c47326021344>.

BUREŠOVÁ, Radana. Je možné získat kontakty z internetu? [online]. Verlag Dashöfer. 15. 12. 2017. [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: <https://www.zoou.cz/33/je-mozne-ziskat-kontakty-z-internetu-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EkBbOOKdMhGiu2i43GEvuFCkukZUzLWmsA/?query=je%20mo%20BE%20E9%20z%20EDskat%20kontakty%20z%20internetu&serp=1>.

BURIAN, David a Zuzana RADÍČOVÁ. Co znamená GDPR pro přímý marketing? [online]. Verlag Dashöfer, 24.4.2018. [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: <https://www.zoou.cz/33/co-znamená-gdpr-pro-primy-marketing-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EkBbOOKdMhGijtLx9y5R4gECD-vMUnwPlw/?query=co%20znamen%20E1&serp=1>.

BURIAN, David a Zuzana RADÍČOVÁ. GDPR a práva subjektu údajů. [online]. Verlag Dashöfer, 7. 8. 2017. [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: <https://www.zoou.cz/33/gdpr-a-prava-subjektu-udaju-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EkBbOOKdMhGinpLZLZkGnXo/?query=GDPR%20a%20pr%20E1va%20s-ubjektu%20FAadj%20F9&serp=1>.

CÍSAŘ, Jaromír. Hromadné žaloby pohledem soutěžního práva. Česká justice [online]. 28.11.2018 [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/hromadne-zaloby-pohledem-soutezniho-prava/>.

ČERMÁK, Jan. Nařízení o řešení neoprávněného zeměpisného blokování aneb konec geoblockingu v EU?. EPRAVO.CZ [online]. 4. 4. 2018 [cit. 2019-03-29]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/narizeni-o-reseni-neopravneneho-zemepisneho-blokovani-aneb-konec-geoblockingu-v-eu-107353.html>.

EVANS, Marcus a Lara WHITE. First multi-million Euro GDPR fine: Google LLC fined €50 million under GDPR for transparency and consent infringements in relation to use of personal data for personalized ads. Data Protection Report [online]. 25. leden 2019 [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.dataprotectionreport.com/2019/01/first-multi-million-euro-gdpr-fine-google-llc-fined-e50-million-under-gdpr-for-transparency-and-consent-infringements-in-relation-to-use-of-personal-data-for-personalised-ads-2/>.

JEŽKOVÁ, Markéta. Exkluzivní průzkum MZe o dvojí kvalitě potravin: kuřecí separát místo vepřového v luncheon meatu a méně masa v rybích prstech. EAgri.cz [online]. Ministerstvo zemědělství, 11.7.2017 [cit. 2019-03-30].

Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2017_exkluzivni-pruzkum-mze-o-dvoji-kvalite.html.

ČTK. K hromadné žalobě na volkswagen se kvůli dieselgate připojí sedm tisíc Čechů. E15.cz [online]. 27. srpna 2018 [cit. 2019-03-12]. ISSN 1803-4543. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/k-hromadne-zalobe-na-volkswagen-se-kvuli-dieselgate-pripoji-sedm-tisic-cechu-1350446>.

K mimosoudnímu řešení spotřebitelských sporů v ČR srov. Informace o mimosoudním řešení spotřebitelských sporů (ADR). Česká obchodní inspekce [online]. [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.coi.cz/informace-o-adr/>.

KNOBLOCHOVÁ, Věra. Vývoj ochrany spotřebitele v EU. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR [online]. 23. ledna 2006. [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/zprava7587.html>.

KRAMPERA Jan, DOSEDĚLOVÁ Tereza a Lukáš. Hromadné žaloby – budoucnost českého procesního práva?. EPRAVO.CZ [online]. [cit. 2019-03-29]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/hromadne-zaloby-budoucnost-ceskeho-procesniho-prava-107681.html>.(Odkaz.

KUCHAŘ, Roman. Využití oprávněného zájmu na zpracování osobních údajů podle GDPR: ID: 107490. EPRAVO.CZ [online]. 26. 4. 2018 [cit. 2019-03-23]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vyuziti-opravneneho-zajmu-na-zpracovani-osobnich-udaju-podle-gdpr-107490.html>.

MAĎAROVÁ, Helga. První pokuty za porušení GDPR jsou na světě. EPRAVO.CZ [online]. 27. 2. 2019 [cit. 2019-03-23]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prvni-pokuty-za-poruseni-gdpr-jsou-na-svete-108915.html>.

Narizení o zákazu geoblockingu v otázkách a odpovědích. Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. 16.11.2018 [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/podnikani-v-eu/vnitri-trh-eu/narizeni-o-zakazu-geoblockingu-v-otazkach-a-odpovedich--241412/>.

NEŠPŮREK, Robert, Jaroslav ŠUCHMAN a Lukáš JAKOUBEK. Geo-blocking: Budeme si všichni rovni?. Právní prostor [online]. 29. 03. 2017 [cit. 2019-03-29]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/geo-blocking-budeme-si-vsichni-rovni>.

PALLA, Tomáš. Potřeba hromadných žalob ve spotřebitelských sporech. EPRAVO.CZ [online]. 21. 5. 2009 [cit. 2019-03-29]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/potreba-hromadnych-zalob-ve-spotrebitelskych-sporech-56464.html>.

PAVLÍČEK, Libor. Právnícká osoba jako spotřebitel? Možná ano.EPRAVO.CZ [online]. 2017 [cit. 2019-03-10]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravnicka-osoba-jako-spotrebitel-mozna-ano-105513.html>.

RÁMEŠ, Ivan a Denisa MAREČKOVÁ. Oznámení Evropské komise v boji s dvojí kvalitou potravin. EU Legal News [online]. Havel & Partners, 2018(1), s. 14 - 16 [cit. 2019-03-29].

RITZER, Christoph, Maxim KLEINE a Natalia FILKINA. German antitrust authority prohibits Facebook from combining users' personal data. Data Protection Report [online]. 12. února 2019 [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.dataprotectionreport.com/2019/02/german-antitrust-authority-prohibits-facebook-combining-users-personal-data/>.

ROSENKRANCOVÁ, Martina. Co o vás prozradí IP adresa. Objevit.cz: IT magazín, zprávy a novinky ze světa IT [online]. 26 Zář, 2015 [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://www.objevit.cz/co-o-vas-prozradi-ip-adresa-t134939>.

SCHWARZMANN, Marek. Sporům o poplatky je konec. Nejvyšší soud dal za pravdu bankám. E15.cz [online]. 24. dubna 2014 [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/sporum-o-poplatky-je-konec-nejvyssi-soud-dal-za-pravdu-bankam-1080062>

Soudci odmítli ministerský návrh nové úpravy civilního procesu jako nezpůsobilou kuriozitu. *Česká justice* [online]. Media Network, 20.11.2018 [cit. 2019-03-13]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/11/soudci-odmitli-ministersky-navrh-nove-upravy-civilniho-procesu-jako-nejpusobilou-kuriozitu/>.

Stanovisko CCBE k návrhu směrnice o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů doplněné komentářem ČAK. *Bulletin advokacie* [online]. Česká advokátní komora v Praze, 22.10.2018 [cit. 2019-03-13]. ISSN ISSN 1805-8280. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/stanovisko-ccbe-k-navrhu>.

ŠIKEL, Lukáš. ČTÚ: Účtuje si operátor bez souhlasu za obnovu dat? Peníze vám vrátí. Právní rádce [online]. 17. srpna. 2016 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-65404080-ctu-uctuje-vam-operator-za-obnovu-dat-bez-souhlasu-penize-vam-vrati>.

TENHAGEN, Hermann-Josef. Rechtswidrige Bankgebühren: Holen Sie sich Ihr Geld zurück!. Spiegel OnLine [online]. 8. listopadu 2014 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/wirtschaft/service/kreditbearbeitung-gebuehren-sind-unzulaessig-a-1001688.html>.

TESAŘ, Marek. České specifikum. Jak se z GDPR stal byznys se strachem. Právní prostor [online]. 12.07.2018 [cit. 2019-03-23]. ISSN 2336-4114.

VÁLOVÁ, Irena. Vláda schválila zavedení hromadných žalob, ministerstvu spravedlnosti bylo uděleno absolutorium. *Česká justice* [online]. Media Network, 4.4.2018 [cit. 2019-03-13]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/04/vlada-schvali-zavedeni-hromadnych-zalob-ministerstvu-spravedlnosti-bylo-udeleno-absolutorium/>.

VARENINOVÁ, Sandra. Princip nemo tenetur se ipsum accusare ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva: EPRAVO.CZ [online]. 2013 [cit.

2019-03-13]. ISSN 1213-189X. Dostupné z:
<https://www.epravo.cz/top/clanky/princip-nemo-tenetur-se-ipsam-accusare-ve-svetle-judikatury-evropskeho-soudu-pro-lidska-prava-92244.html>.

KOPŘIVA, Pavel. Výzkum: český spotřebitel žádá stejně kvalitní potraviny jako evropský. Státní zemědělská a potravinářská inspekce [online]. 18. 02. 2016 [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/tz-2016-vyzkum-cesky-spotrebitel-zada-stejne-kvalitni-potraviny-jako-evropsky.aspx>.

BALÝOVÁ, Lucie. Hromadné žaloby. EPRAVO.CZ [online]. 27. 7. 2018 [cit. 2019-03-29]. ISSN 1213-189X. Dostupné z:
<https://www.epravo.cz/top/clanky/hromadne-zaloby-107951.html>.

Právní předpisy

Jednotný evropský akt ze dne 29. června 1987. Úřední věstník: L 169, 29.6.1987, s. 1–28.

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii, 2010/C 083/01. Úřední věstník: C 326, 26.10.2012, s. 13-390.

Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie, 12008E/TXT. Úřední věstník: C 115, 9.5.2008, s. 47-388.

Listina základních práv Evropské unie ze dne 26. října 2012. Úřední věstník: C 326, s. 391-407.

Nařízení (EU) 2018/302 Evropského parlamentu a Rady ze dne 28. února 2018 o řešení neoprávněného zeměpisného blokování a dalších forem diskriminace založených na státní příslušnosti, místě bydliště či místě usazení zákazníků v rámci vnitřního trhu a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a (EU) 2017/2394 a směrnice 2009/22/ES. Úřední věstník: L 60I , 2.3.2018, s. 1-15.

Nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č. 2006/2004 ze dne 27. října 2004 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele („nařízení o spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele“). Úřední věstník: L 364, 9.12.2004, s. 1-11.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007 , kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích. Úřední věstník L 199, 31.7.2007, s. 1-22.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů). Úřední věstník: L 119, 4.5.2016, s. 1–88.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. Úřední věstník: L 94, 30.3.2012, s. 22-37.

Nařízení Komise (EU) č. 330/2010 ze dne 20. dubna 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě. Úřední věstník: L 102, 23.4.2010, s. 1-7.

Návrh Evropského parlamentu a Rady o respektování soukromého života a ochraně osobních údajů v elektronických komunikacích a o zrušení směrnice 2002/58/ES (nařízení o soukromí a elektronických komunikacích), COM/2017/010 final - 2017/03 (COD).

Návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady COM/2016/0289 final - 2016/0152 (COD) o řešení zeměpisného blokování a jiných forem diskriminace na vnitřním trhu kvůli státní příslušnosti, místu bydliště či místu usazení zákazníků a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004.

Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech smluv o poskytování digitálního obsahu. COM/2015/0634 final - 2015/0287 (COD).

Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých aspektech smluv o prodeji zboží online a jinými prostředky na dálku. COM/2015/0635 final - 2015/0288 (COD).

Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES, COM/2018/184 final - 2018/0089 (COD).

Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993, směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, pokud jde o lepší vymáhání a modernizaci právních předpisů EU na ochranu spotřebitele, COM/2018/185 final - 2018/0090 (COD).

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2302 ze dne 25. listopadu 2015 o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU a o zrušení směrnice Rady 90/314/EHS. Úřední věstník: L 326, 11.12.2015, s. 1-33.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES. Úřední věstník: L 337, 23.12.2015, s. 35-127.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží. Úřední věstník: L 171, 7.7.1999, s. 12-16

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu). Úřední věstník: L 178, 17.7.2000, s. 1-16.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích). Úřední věstník L 201, 31.7.2002, s. 37-47.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách). Úřední věstník: L 149, 11.6.2005, s. 22-39.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu. Úřední věstník: L 376, 27.12.2006, s. 36-68.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/45/ES ze dne 5. září 2007, kterou se stanoví pravidla pro jmenovitá množství výrobků v hotovém balení, zrušují směrnice Rady 75/106/EHS a 80/232/EHS a mění směrnice Rady 76/211/EHS, úřední věstník: L 247, 21.9.2007, s. 17-20.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES. Úřední věstník: L 304, 22.11.2011, s. 64-88.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/11/EU ze dne 21. května 2013 o alternativním řešení spotřebitelských sporů a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a směrnice 2009/22/ES (směrnice o alternativním řešení spotřebitelských sporů). Úřední věstník: L 165, 18.6.2013, s. 63 - 79.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli. Úřední věstník: L 80, 18.3.1998, s. 27-31.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES ze dne 16. února 1998 o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli. Úřední věstník: L 80, 18.3.1998, s. 27-31.

Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. Úřední věstník: L 95, 21.4.1993, s. 29-34.

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele ve znění pozdějších novel.

Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník ve znění pozdějších novel.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění pozdějších novel.

Zákon č. 155/2010 Sb., kterým se mění některé zákony ke zkvalitnění jejich aplikace a ke snížení administrativní zátěže podnikatelů a důvodová zpráva k tomuto zákonu.

Judikatura

Rozhodnutí Soudního dvora, C-120/78, *Rewe-Zentral AG v. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein*, ze dne 20. února 1979. EU:C:1979:42.

Rozhodnutí Soudního dvora, C-195/14, *Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände - Verbraucherzentrale Bundesverband e.V. v. Teekanne GmbH & Co. KG*, ze dne 4. června 2015. EU:C:2015:361.

Rozhodnutí Soudního dvora, C-2/90, *Komise evropských společenství vs. Belgické království*, ze dne 9. července 1992. EU:C:1992:310.

Rozhodnutí Soudního dvora, C-254/05, *Komise Evropských společenství vs. Belgické království*, ze dne 7. června 2007. EU:C:2007:319.

Rozhodnutí Soudního dvora, C-269-95, *Francesco Benincasa v. Dentalkit Srl*, ze dne 3. července 1997. EU:C:1997:337.

Rozhodnutí Soudního dvora, C-374/87, *Orkem v. Komisi Evropských společenství*, ze dne 18. října 1989. EU:C:1989:387.

Rozhodnutí Soudního dvora, C-40/82, *Komise Evropských společenství v. Spojené království Velké Británie a Severního Irska*, ze dne 31. ledna 1984. EU:C:1982:285.

Rozhodnutí Soudního dvora, C-40/82, *Komise Evropských společenství v. Spojené království Velké Británie a Severního Irska*, ze dne 31. ledna 1984. EU:C:1982:285.

Rozhodnutí Soudního dvora, C-464/01, *Johann Gruber v. Bay Wa AG*, ze dne 20. ledna 2005. EU:C:2005:32.

Rozhodnutí Soudního dvora, C-541/99, *Cape Snc v. Idealservice Srl.*, ze dne 22. listopadu 2001. EU:C:2001:625.

Rozhodnutí Soudního dvora, C-582/14, *Patrick Breyer v. Bundesrepublik Deutschland*, ze dne 19. října 2016. EU:C:2016:779.

Rozhodnutí Soudního dvora, C-62/79, *Coditel v. Ciné Vog Films*, ze dne 18. března 1980. EU:C:1980:84.

Rozhodnutí Soudního dvora, *Královna v. Mauric Donald Henn a John Frederick Ernest Darby*, C-34/79, ze dne 14. prosince 1979. EU:C:1979:295.

Rozhodnutí Soudního dvora, spojené případy C-1/90 a C-176/90, *Aragonesa de Publicidad Exterior SA and Publivia SAE vs. Departamento de Sanidad y Seguridad Social de la Generalitat de Cataluña*, ze dne 25. července 1991. EU:C:1991:327.

Rozhodnutí Soudního dvora, spojené věci C-468/10 a C-469/10, *Asociación Nacional de Establecimientos Financieros de Crédito (ASNEF) a Federación de Comercio Electrónico y Marketing Directo (FECEMD) v. Administración del Estado*, ze dne 24. listopadu 2011, EU:C:2011:777.

Rozhodnutí Ústavního soudu ČR, I.ÚS 2063/17 ze dne 23. listopadu 2017.

Rozhodnutí Ústavního soudu ČR, III. ÚS 3725/13 ze dne 10. dubna 2014.

Legislativní a programové dokumenty

102. Usnesení výboru pro evropské záležitosti Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR z 13. schůze ze dne 6. června 2018. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. Praha, 2018.

Bílá kniha o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES. Komise Evropských společenství: Brusel, 2008. KOM(2008) 165 v konečném znění.

Doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie, (2013/396/EU). Úřední věstník: 201, 26.7.2013, s. 60-65.

EU a jednotný digitální trh. Úřad pro publikace. Lucemburk, 2017. ISBN 978-92-79-69815-6.

Framework for selecting and testing of food products to assess quality related characteristics: EU harmonised testing methodology. Evropská komise: Společné výzkumné středisko. Brusel, 2018. Dostupné také z: https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/eu_harmonised_testing_methodology_-_framework_for_selecting_and_testing_of_food_products_to_assess_quality_related_characteristics.pdf.

Geoblocking: Bariéra nebo oprávněná komerční praktika? - Podkladový materiál k debatě z 04. 04. 2016. Evropský parlament – EUROPA [online]. Praha, 2016, [cit. 15. 03. 2019]. Dostupné na: https://cebre.cz/dokums_raw/geoblocking_reader.pdf.

Mystery shopping survey on territorial restrictions and geo-blocking in the European Digital Single Market: Final Report. Evropská komise. Brusel, 2016. ISBN 978-92-79-58002-4.

Návrh věcného záměru zákona o hromadných žalobách. Ministerstvo spravedlnosti. Praha, 2018. Dostupné také z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSARKE8ZPJ>.

Otázky a odpovědi k nařízení o zeměpisném blokování v rámci elektronického obchodu. Evropská komise. Brusel, 2018. Úřední věstník: L 330, 14. 12. 2011, s. 39. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/geo-blocking-regulation-questions-and-answers>.

Oznámení Komise k čl. 4 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/22/ES o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů, která kodifikuje směrnici 98/27/ES, ohledně subjektů oprávněných podat návrh podle článku 2 této směrnice. Úřední věstník: C 361, 30.9.2016, s. 1-55.

Oznámení Komise o uplatňování právních předpisů EU v oblasti potravin a ochrany spotřebitele v případech dvojí kvality výrobků – konkrétní případ potravin. C/2017/6532. Úřední věstník C 327, 29.9.2017, s. 1-7.

Předběžný program evropského hospodářského společenství ze dne 14. dubna 1975. Úřední věstník: C 92, 25.4.1975, s. 1–1.

Pracovní dokument útvarů Komise – Zpráva o kontrole účelnosti právních předpisů EU v oblasti ochrany spotřebitele a marketingu, SWD(2017) 209, 23.5.2017, provedené v rámci Programu Komise pro účelnost a účinnost právních předpisů (REFIT). Dostupné z: http://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=44639.

Pracovní skupina k článku 29. Pokyny pro souhlas podle nařízení 2016/679. WP259 rev.01. 2018. Dostupné na: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=31896.

Pracovní skupina k článku 29. Stanovisko 06/2014 k pojmu oprávněných zájmů správce podle článku 7 směrnice 95/46/EC. 844/14/EN. 2014. Dostupné na: https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_en.pdf.

Program pro účelnost a účinnost právních předpisů (REFIT): Shrnutí srovnávacího přehledu programu REFIT. Evropská komise. Brusel, 2017. ISBN 978-92-79-69128-7. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/regulatory-fitness-and-performance-programme-refit-scoreboard-summary_cs.pdf.

Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru: Nová politika pro spotřebitele. Evropská komise. Brusel, 2018, COM(2018) 183 final.

Sdělení Komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o přezkumu v polovině období provádění strategie pro jednotný digitální trh. Evropská komise. Brusel, 2017. COM(2017) 228 final.

Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Strategie pro jednotný digitální trh. Evropská komise. Brusel, 2015. COM(2015) 192 final.

Shrnutí odpovědí shromážděných ve veřejné konzultaci Evropské komise z roku 2015 na téma: Blokování obsahu na základě zeměpisné polohy (geoblokování) a další geografická omezení uplatňovaná v EU na nákup zboží a služeb a přístup k informacím. Evropská komise. Brusel, 2015.

Stanovisko č. 2/2011: Zpracování osobních údajů na základě souhlasu ve smlouvě nebo Všeobecných obchodních podmínkách a s tím související problémy. Úřad pro ochranu osobních údajů. Praha, 2011. dostupné na: https://www.uouu.cz/files/stanovisko_2011_2.pdf.

Vnitřní trh: Z krize k novým příležitostem - prosperita pro občany a podniky. Úřad pro publikace. Lucemburk, 2014. ISBN 978-92-79-42531-8.

Zelená kniha o kolektivním odškodnění spotřebitelů. Komise Evropských společenství. Brusel, 2008. KOM(2008) 794.

Zelená kniha o přezkumu spotřebitelského acquis. Evropská komise: Brusel, 2007. KOM(2006) 744 final.

Zpráva Komise Evropskému Parlamentu a Radě o uplatňování směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, COM/2017/0259 final.

Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o uplatňování směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25.října2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES. COM(2017) 259 final. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM%3A2017%3A259%3AFIN>.

Zpráva Komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o provádění doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie (2013/396/EU). Evropská komise. Brusel, 2018. COM(2018) 40 final.

Zpráva: Postoje spotřebitelů k přeshraničnímu obchodu a ochraně spotřebitelů. Evropská komise: Brusel, 2013. Dostupné z: http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/flash/fl_358_en.pdf.

Další internetové zdroje

GDP - Countries - List. Trading Economics [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://tradingeconomics.com/country-list/gdp>.

Služby obecného zájmu [online]. Evropská komise [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/topics/single-market/services-general-interest_cs.

Viz Evropské značky kvality potravin. EAgrí. [online]. Ministerstvo zemědělství ČR. [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potravin/znacky-kvality-potravin/evropske-znacky-kvality/>.

PIERCE, JOHN a QUINN EMANUEL. The Emerging Market for Litigation Funding: A new kind of non-correlated investment class. *The Hedge Fund Journal* [online]. [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <https://thehedgefundjournal.com/the-emerging-market-for-litigation-funding/>

10. Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1 Počet podaných žalob na zdržení dle § 25 odst. 2 zákona o ochraně spotřebitele	20
Tabulka 2 Význam jednotlivých forem geoblokování	41